Hyldest til

PETER CUSHING

- gysets gentleman ville være fyldt 90 i år

Djævleøens eneste psykotroniske filmblad i fire spalter!

OBSKURIØST

Obskuriøst nr. 5/6 · juni 2003 · pris kr. 50,-

KUN I OBSKURIØST!

Frank Brahe
afslører sine hemmelige tilbøjeligheder

WULFF RAPPORTERER
fra erindringens biografsal

Kleopatra på film
- i ægyptologisk perspektiv

HVEM FANDEN ER ZULAWSKI?
og von Hegnet?

Rejsen til "Firland"
- Huh?

SLUGS, BUGS & DRUGS
naturen går amok!

Sundhedsministeriet advarer: bør IKKE læses på fastende hjerne!

Leder

"Klonk!" Øh, hvad var det? Jeg kigger over på vækkeuret med sammenknebne øjne. 9.29, har sovet fem timer, siden jeg slap skriveriet på artiklen **8 rapporter fra den trykte verden** tidligere i morges. Det er tirsdag den 22.april. Godt jeg stadig har påskeferie. Aha... morgenposten. Jeg vakler ud i entreen og finder en blå kuvert fra... lad mig se, en Peder Uhre Madsen i Kokkedal. Kender ham ikke, men det *er* mit navn, Henrik Larsen som står foran på kuverten. Flår op og ud falder en hundredekroneseddel og et brev: "G'dag! Jeg ser til min skam, at jeg ikke ejer alle Obskuriøse skriblerier! Derfor vil jeg være så frimodig at bestille følgende..."

Endnu en dag i redaktørens liv er begyndt.

Velkommen til **Obskuriøst** 5/6. Bladet du sidder med har fået en kraftig ansigtsløftning i forhold til de foregående numre: Flere sider, nyt forsidelogo og i det hele taget et ændret og (synes jeg selv) forbedret layout. Til gengæld forsvandt farverne i processen; redaktøren har måtte skæve alvorligt til økonomien i projektet, hvor kedeligt den side af sagen end er og da jeg fra og med nr.5/6 benytter et "rigtigt" trykkeri og ikke modtager (eller har søgt) en krone i reklame, sponsor- eller fondsmidler, så skal du vel nærmest være glad for, at bladet kun koster den fedtede halvtresser du forhåbentlig har erlagt for dit eksemplar - med mindre, at du er skribent; så får du selvfølgelig gratis - og dem er der *også* flere af denne gang, skribenterne.

Nå, nok om det; penge er sådan et dødssygt emne. Ok, hvorfor "nr.5/6"? Jo, i vinters udsendte jeg et lille flyveblad, spøgefuldt navngivet "nr.5", men aktionen gik temmelig upåagtet hen - ingen omtale på www.uncut.dk, f.eks. og et "nr.6" ville derfor utvivlsomt afføde en masse dumme kommentarer om snyd, om ikke nu, så til det 10-jubilæum som efterhånden tegner sig ude i horisonten. Nuvel, nr.5 indeholdt faktisk en *bona fide* artikel, **Rotternes hævn** af Jesper Moerch; artiklen genoptrykkes her og på den baggrund anser jeg et nr.5/6 for legitimeret hinsides enhver diskussion.

Det meste af 2002 gik redaktøren alene omkring på fanzine-scenen; nu er nye kræfter kommet til og gamle har genfundet deres: **Franks Hermetiske Garage**, **eXtase**, **Nyarlathotep**... med flere på vej. Hvor jeg før følte mig som en Robinson Crusoe på min øde ø i et uendeligt ocean: Crusoe, hvis eneste kommunikationsmulighed med omverdenen er at kaste sin flaske ud, indeholdende tanker om dette og hint, uden at ane om nogen vil finde den, føler jeg mig nu som... én af flere Robinson Crusoer, hver på vores ø i et uendeligt ocean osv.

I løbet af de fire måneder det har taget at producere bladet er der blevet erklæret og udkæmpet en større regional krig, endda med dansk deltagelse. Selvom **Obskuriøst** hylder eskapismen så arbejdes her for åbne vinduer, hvorfor det må páregnes, at emnet - som et andet giftigt insekt - kan have forvildet sig ind i spalterne. Jeg henviser i øvrigt til "bagtalen".

Arbejdet med at få det seneste nummer på gaden oversteg næsten redaktørens kræfter. Jeg er rent ud sagt ganske udmattet af anstrengelserne og trænger til et længere pusterum. Forvent derfor ikke noget nr.7 de næste mange måneder - men bliv på den anden side heller ikke forbavset, hvis det en dag lige pludselig bare ligger der, for at udgive sit eget blad er en stærkt vanedannede aktivitet og allerede nu tænker jeg på hvilke nye fantastiske emner det kunne være interessant at dele med mine læsere.

Tak til vennerne for råd & dåd - you know who you are.

Henrik Larsen, København SV, 13.maj 2003

OBSKURIØST nr.5/6, juni 2003

Trykt hos Frederiksberg Bogtrykkeri A/S
Oplag: 250 eksemplarer
Pris: kr.50,- inkl. forsendelse i DK

OBSKURIØST udkommer 1-2 gange om året og bringer artikler på dansk og engelsk om oversete eller glemte kulturværker, fortrinsvis film som af redaktøren skønnes at fortjene opmærksomhed. Alle illustrationer er udelukkende benyttet i oplysningsmæssig henseende. Uopfordret materiale indsendes på eget ansvar.

Ansvarshavende redaktør og udgiver:
Henrik Larsen
Johan Kellers vej 37, 2.tv
2450 København SV
info@cultmovies.dk

Layout, for & bagside: Jesper Moerch
Layout, bladet: Henrik Larsen med stor hjælp fra Jesper Moerch, Frank Brahe og Ralph Østrup (fjernundervisning, epser, skitser m.v.)

Indbudte skribenter: Diana Wenzel (Germany), Frank Brahe, Caspar Vang, Jesper Moerch, Jack J., Ferran Giménez (Spain), Erwin Neutzsky-Wulff, Lars von Hegnet, Michael Porel, Graham Rix (UK), Enzo Almanzi (Australia), Thure Munkholm, Ayman Kole (Australia)
Usignerede artikler og rubriktekster er af redaktøren.

Billedmateriale: Jesper Moerch, Palle Brahe, Henrik Larsen, Diana Wenzel, Frank Brahe, Peter Rattleff, Lars von Hegnet, Ralph Østrup, Thure Munkholm, Ayman Kole

INDHOLD/CONTENTS

THE MANY FACES OF CLEOPATRA

a conversation with Egyptologist Diana Wenzel

Old news to some readers, but anyway: The editor has a taste for adventure films in general and *peplum* (the Italian sword & sandal genre) in particularly. It's one of my hobbies, collecting and watching these films; to others however that's part of their professional studies.

Back in February, when I had just begun work on the magazine that you're currently reading, a German Archaeologist and Egyptologist, Diana Wenzel, who was looking for the rare peplum **A Queen for Caesar**, e-mailed me (having come across my peplum gallery at www.cultmovies.dk/peplum/). This was too good an opportunity to waste and eventually I braved myself and asked if she would like to contribute to the magazine; something she (a little to my surprise I confess) readily agreed to. Time not permitting her to write any lengthy article on so brief a notice the following text, introducing Diana Wenzel and her thesis on Cleopatra in film, instead is a conversation, edited from Q & A sessions per e-mail. But wait, there's more to come: For the next issue she has promised to review a selection of Egyptian themed films, so stay tuned…

Henrik Larsen: Thank you for answering these questions. For a start I'd like you to tell briefly about your professional background and what inspired you to choose historical movies as your field of studies.

Diana Wenzel: In October 1992 I began studying Egyptology, Archaeology and ancient History. While I was working on my master thesis, a research network called "Cinema and Orient" was founded here at the university of Mainz. My lecturer, Prof. Dr. Ursula Verhoeven van Elsbergen, was asked if she knew a student who would like to write his/her PhD thesis on Ancient Egypt in film. And so she asked *me*... We were trying to find a more specific subject, thinking of mummies or Egyptologists in film. But since these movies usually are set in more or less modern times we decided to choose *Cleopatra* as the subject of my thesis. She appeared to be very interesting, because she was a Greek, a woman who ruled over Egypt (and therefore often represented as an Oriental) and was involved in the politics of Rome.

HL: That someone somewhere is taking these old and often ridiculed movies seriously is wonderful I think. I understand that two of your friends and colleagues are doing studies as well in the genre movies.

DW: One is working on Babylon and the Ancient Near East in film (including daemons...), the other one is analysing 40ies and 50ies Orient-adventure movies.

HL: You're all part of the "Cinema and the Middle East" network. Could you tell us more about that? There's a website at www.geo.uni-mainz.de/cme/ cinema/...

DW: I wish I could tell you more. Unfortunately there weren't any appointment for the last months. There was a small conference on Egypt and film (means both: modern Egyptian films as well as Egypt in film). In October, next year will be one on Turkey. There are several other PhD-students working in this network, another one (besides the two I have already mentioned) works (as far as I know) on the cinematic representation of Marrakesh, another one analyses the Indian legend of Anarkali in film.

HL: Your thesis, **Die Konstruktion der Cleopatra im Film: Eine Königin Ägyptens as Sinnsbild für Orientalische Kultur (The Construction of Cleopatra on Film: A Queen of Egypt as a Symbol for Oriental Culture)**, analyses the way Cleopatra has been portrayed in the genre films down through the ages. Please elaborate...

DW: In my thesis I start with an overview of the historical figure of Cleopatra, how she is represented by the ancient authors and judged by modern scientists, followed by a short chapter on Egyptomania and Cleopatra-reception during the ages. In my third chapter I present and discuss all the Cleopatra-films I know. The main part of my thesis concerns the Cleopatra-biopics (so I have "eliminated" adventure movies, Shakespearean films and so on). I try to show how Cleopatra was constructed in each of these films and what influenced this special representation. I analyse the "Egyptian" and "Oriental" elements of the setting and the costumes, describe several important other characters in Cleopatra-films (and how they are influenced by the representation of Cleopatra and how they change - or not - during the film history), and of course show how Cleopatra was represented from the silent era to our time.

HL: Without giving away too much of the conclusion, does your thesis suggest a significant change of the Cleopatra character over time?

DW: There is a very significant change (that has been mentioned before many times): From the femme fatale of the silent era to the Cleopatras of later times. But there are other changes I could show.

HL: Isn't she most often... how shall I put it, stereotyped into a "mythological Cleopatra" in the films?

DW: Well, the films "play" with the myth of Cleopatra: The most beautiful woman of her time who seduced the most powerful men and made them lose their heads, who was enormously rich, lived in barbaric splendour and spent hours in her milk-bath.

HL: While portrayed in popular fiction as the most beautiful - and dangerous - woman in the world, according to at least some Historians Cleopatra was in fact considered quite ugly. What is your (professional) opinion? :-)

DW: Oh yes, especially during the last two years the story that Cleopatra was ugly was printed in almost every paper or magazine! I think that it's a very difficult question. What is beauty? What is it today? What was it 50 B.C.? Historians who say that she was ugly refer to Plutarch and her picture on coins. Well, Plutarch wrote that her beauty wasn't incomparable - what doesn't mean that she was ugly! Not at all! To my opinion it still means that she was beautiful. All the other ancient authors write explicitly that she was outstandingly beautiful. Concerning the coins many people seem to ignore the fact that Cleopatra on coins is very similar to that of her father Ptolemy XII or to that of Antony.

So there isn't any proof that she was ugly. Maybe to some people a woman that is beautiful and intelligent is threatening? A fairytale? But I've heard that, yes, really, there are woman who are both of it! ;-)

HL: One might cynically ask: Does it matter anyway?

DW: In my opinion: Not at all! But it's a part of her myth; she is the legendary beauty of all times...

HL: To ambitious guys like Julius Caesar and Antony - whether Cleo was a beauty or not, Egypt must have been regarded as the (true) Great Prize to win. To Cleo reversibly, winning the friendship and protection - while retaining autonomy - of Rome had obvious advantages. Need I say more? :-)

DW: I absolutely agree. Nonetheless people seem to need thinking that she was beautiful to be able to explain her big charms and influence.

HL: Has any of the movies/ TV-serials you've watched addressed this point of view i.e. deconstructing the "historical myths"?

DW: There is one Cleopatra (Mary Morris in **Spread of the Eagle**, UK 1963) who isn't beautiful. But it's a Shakespearean film and she's a Shakespearean actress and I suppose that it was counted.

HL: Cleopatra died 30 B.C. What makes the myth so enduring, you think?

DW: I think a very important point is that she played an important part in western politics, so that many Greek and Roman authors wrote about her and that made her interesting for other generations. Even during her lifetime she was a legend; she soon became a myth. There have been other important and mighty women in Egypt before, but none of them had ever anything to do with the "West". They were forgotten for many centuries because nobody could read the hieroglyphic language that old us about them.

HL: How is Cleopatra perceived by modern Egyptian Historians and popular history?

DW: To be honest: I have no idea! Except a few words I don't speak (nor read) Arabic, so I don't know.

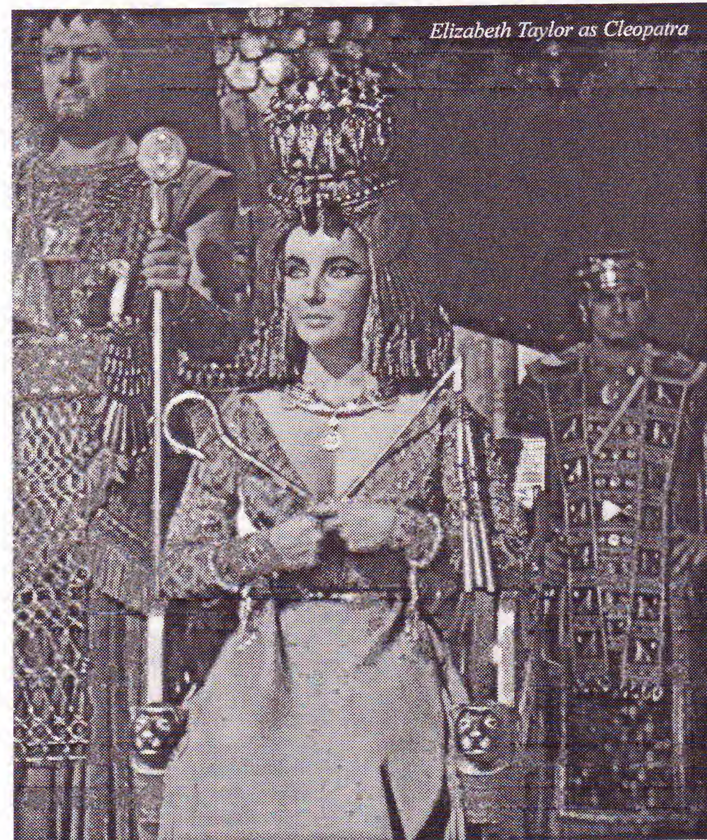
HL: Or modern Egyptian film for that matter?

DW: As far as I know there is only *one* Egyptian film, shot in 1943. But that's it.

Theda Bara in a still from her lost Cleopatra

HL: In order to write the thesis you must have watched a vast number of films. Could you list a few, with recommendations?

DW: *Ooooooffffff*. I watched about 25 films... The eldest Cleopatra-film that still exists is a French silent from 1910 called **Cléopâtre**. The film is held by the British Film Institute in London. There are two other silents that still exist, **Cleopatra** with Helen Gardner (from 1912) and **Marcantonio e Cleopatra** by Enrico Guazzoni (from 1913). My favourite silent Cleopatra is Theda Bara who was a perfect "vamp-queen" in 1917. Unfortunately her **Cleopatra** is lost (it's on the 10 most wanted film list of the American Film Institute!), but many film stills still exist. One of my favourite films is DeMille's version, starring Claudette Colbert in 1934. It's DeMille at his best! And, yes, I like the Liz Taylor-version! It is, no matter what others say, a great picture! In my thesis I analyse how Cleopatra could have been if the films had been cut as the director Joseph L. Mankiewicz planned this film to be. He called this film his "butchered masterpiece" - and that's exactly what it is! One of the best films from an historical point of view is the British TV-mini-series **The Cleopatras**. One of the worst Cleo-films is the annoying 1999 TV-version starring Leonor Varela.

Elizabeth Taylor as Cleopatra

HL: The Taylor film was supposed to be even longer than the existing 4-hour version???

DW: Yes. Mankiewicz planned a six-hour-version that would have been much better! He wanted to make two parts: **Caesar and Cleopatra** and **Antony and Cleopatra**.

HL: Elsewhere in the magazine I'm reviewing the British adventure TV-series **Dick Turpin**. Now, Turpin happens to be a real historical person, but so insignificant that story tellers and script writers are allowed to take great liberties with the facts - so eventually a decidedly ungallant highwayman is transformed into the sympathetic rogue so charmingly played by Richard O'Sullivan. With Cleopatra there can't be much wriggle room for the scriptwriters. I mean, she *has* to die a gloriously tragic death at the end of act three every time, right? Have you encountered any attempts at rewriting (her) history?

DW: Oh yes! Loads of it! Not all of the films end with her death; especially the adventure movies and the comedies create their very own History. In one Italian film (**Toto e Cleopatra**) it is the snake that dies in the end as Cleopatra puts it to her bosom!

HL: Those naughty Italians! *Pepla* like **The Legions of Cleopatra** (1959, dir. Vittorio Cottafavi) or **A Queen for Caesar** (1962, dir. Piero Pierotti) aren't analysed in your thesis?

DW: I mention them, of course I watched them, but I didn't analyse them separately.

HL: I must admit that my enthusiasm for peplum comes and goes. The problem is that after the first fifty-odd films the plots tend to blur together... I need a little break from time to time.

DW: Believe me: Nobody can understand this better than I do! I always pray that I won't find another Cleo-film (because I know that I *must* have it). Sometimes I can't stand them anymore...

HL: By the way, although I've read a good deal on Greek/ Roman

history and mythology I do not consider my approach to these films academic.

DW: Well, until I started to work on my thesis watching films was nothing more than good fun to me! Now, I have an academic approach (hopefully…).

HL: Don't you agree, that in period adventure films the Egyptians often are pictured as the bad guys? To name but two that comes to mind: **The Ten Commandments**, obviously, but conspiring against the State, greedy, wicked cruel *and* Pagans, they really get a harsh treatment in **The Last Days of Pompeii** (1959) as well!

DW: Yes, usually they are the bad guys, especially when they are represented as being opposite of a "Christian" community or the Western World. They are Pagans and Orientals - so shame on them ;-)

HL: Incidentally, yesterday I was watching, for the first time in years **The Legions of Cleopatra**. I found it highly entertaining, despite the many liberties with the historical facts (Cleopatra performing incognito as a belly dancer???). Georges Marchal played his Antony like a drug addict, a spaced out hippie dreamer sucked in by the decadence and mystique of the East and hopelessly lost. I suspect this was in fact how he was perceived back in Rome? In any case a nice tragic portray.

DW: In my thesis I found out that there's a close link between how Cleopatra is represented and Antony's character. Indeed, the vision of a more or less weak Antony is supported by the ancient authors. Octavian's propaganda made him a drinking, madly in love fool.

Boris Karloff looks very creepy in full makeup for his part in The Mummy (1932).

HL: Well, how does it go, the old saying? History is written by the winning side.

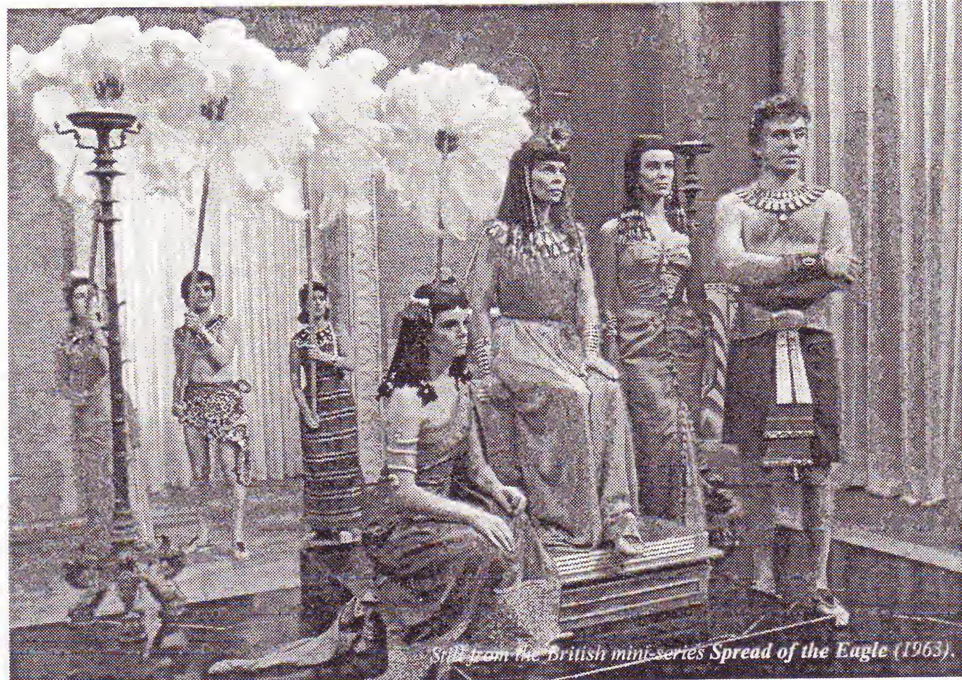
DW: Very true!

HL: When are you to defend your thesis?

DW: I have no idea; probably some time in summer.

HL: Any plans for publishing/ promotion?

DW: Well, first of all I *have* to publish my thesis. Maybe I'll publish it within a film scientific series and maybe I'll write a few shorter articles for Egyptological journals, so that Egyptologists can notice my work as well.

Still from the British mini-series Spread of the Eagle (1963).

HL: Have similar studies been published to book in the recent past that you can recommend?

DW: There are several books on Antiquity in film. One of the latest is the new print of Jon Solomon's **The Ancient World in the Cinema**. For mummy-fans there is a good book written by Renan Pollès (**La Momie**), which doesn't focus only on films but the whole history of mummymania.

HL: I am going to ask you now about the horror films in Egyptian settings (however historically shaky), such as the Universal Mummy-cycle, the Hammer films and the more recent ones. Do you enjoy watching those films?

DW: I saw **The Mummy**, **The Mummy Returns** and **The Scorpion King**. I enjoyed watching especially the first one, liked the second, but the latter is rubbish! I was bored and couldn't believe that filmmakers seem to believe their audience being so dull!

HL: When I referred to the Universal films I meant the b/w from the 30s/40s. **The Mummy** starring Boris Karloff etc.

DW: Oh, silly me! I know "only" Boris Karloff's **The Mummy** - and I adore him! It's amazing.

HL: You haven't seen the 1959 Hammer remake starring Peter Cushing and Christopher Lee?

DW: I can't remember I ever saw it. But I have a bad memory. But no, I don't think I know it.

HL: What did you make of **Stargate** (1994)? Great production values, but in my opinion the scientific and historical aspects were very poorly handled, to say the least, with the acting performances... variable. Still, I did like the rather daring idea that the Egyptian gods were *real* - sadly the writers chickened out, eventually revealing the "god" Ra as a bodysnatching alien from outer space.

DW: I share your opinion about **Stargate**. Many friends said that I don't like this film because I am an Egyptologist and so many things are wrong. But this isn't my criteria.

HL: Well, the plot *is* absurd. Von Däniken was right after all?!

DW: Terrible plot, terrible actors, terrible everything. The film is taking itself too seriously; maybe that's the problem.

HL: For the next issue, would you be interested in reviewing some Egyptian-themed horror, sci-fi and adventure films, picked by me?

DW: Yes, of course! But I have to admit that I know nothing about horror films in general. It would probably be a very Egyptological point of view. But as long as you don't mind, I would like to review these films!

HL: The readers and I will be looking forward to that. Again, thank you for contributing to my magazine and good luck with your thesis!

DW: You're very welcome; it's a pleasure!

Hurra for Harryhausen

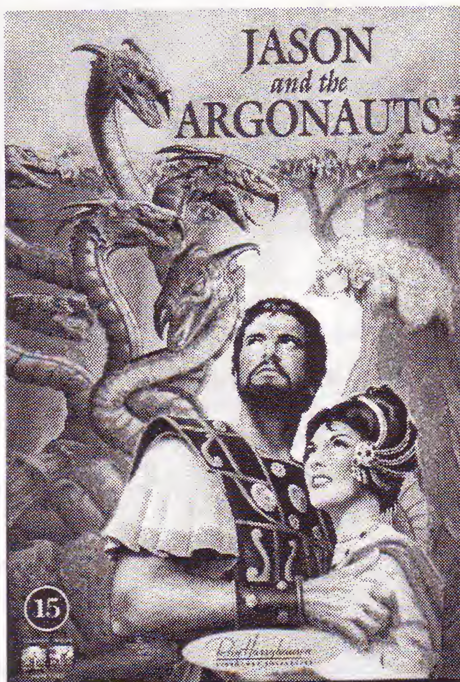
Jason and the Argonauts (1963)
Jeg kan vel ikke løbe fra, at jeg har set en del af disse gamle psykotroniske Harryhausen flix; de ligesom sneg sig ind i mit seneste zine: **Franks Hermetiske Garage** (reklame er vel ok, bladet sælger alligevel like hell) og nu plager jeg eventuelle stakkels læsere (og min zine-buddy hr. Larsen) med dem. Turen er kommet til **Jason and the Argonauts**. **Jason** var den første Harryhausen-film jeg stiftede bekendtskab med, det var i **Troldspejlet** - scenen med de kæmpende skeletter. Så forventningerne var store, da den som den sidste endelig skulle ses...

Lad os prøve med historien. Jasons skæbne er at tage ud i verden, finde "det gyldne skind" - en gave fra Guderne - det kan helbrede, skabe fred og få høsten til at komme i hus. Rejsen spænder vidt - ret hurtigt havner Jason på Olympen - transporten stod Hermes for; han smalltalker lidt med Zeus, scorer lidt hjælp fra Hera... og hele dealen ender med, at Jason selv vil skaffe gode mænd og et stærkt skib.

Næste station bliver øen Bronze. En ø med en masse enorme bronzestatuer på, som ikke tolererer tyveri, og da Herkules er ansat af Jason - stærk men bestemt ikke klog, kommer det hurtigt til en grimme fight, da *Talos*, en ca. 30 meter høj statue vågner op ved at Herkules stjæler et spyd. Det er et fantastisk sceneri, imponerende lavet, the gag er selvfølgelig, at Jason spotter en sjov møtrik på Talos' "akilleshæl", men først efter at Talos har ageret Kolossen på Rhodos; blod og røg fosser ud af Talos, han vælter - bum - og kvaser en frisk fyr. Herkules er lidt skuffet over sin opførsel, han bliver på øen (*sorry for all the name-droping*, men filmen er ren psykosyre, Homer og venner ville rulle i deres vandgrave...).

Inden længe havner Jason og rejsefællerne hos en blind mand, hans hverdag er lidt rodet; han får bragt en masse mad, men hver gang kommer der et par "harpyer" - nogle blå nogle, med flagermusvinger og djævlehorn (i panden)... well, dem fikser Jason; manden får sin mad, Jason får endnu et hint. Så de sejler ind mellem nogle farlige klipper, men oppe på Olympen har Hera set problemerne komme, så på et skakbræt (?!) sætter hun lige Neptun ind, og vims babbadims dukker Neptun op nede hos Jason; holder klipperne så de ikke vælter. Neptun har et fint havfrue-design, ingen hår under armene og en fin krone på hovedet.

Lige efter de farlige klipper ligger resterne af et skib - en smuk kvinde, som hedder Medea (stikke blommen i Medea... ho... porntitle?) nå, men ja, altså, hun kommer ombord på Jason's skib og sød musik opstår mellem Jason og Medea - jeg havde ellers Jason mistænkt for strickt gay-life; store mænd i hvide underbukser på et skib i Grækenland *er* wierd, og ret hurtigt bliver der da også ballade - men Jason lover at sejle hende hjem, hun er tempelskøge... danserinde... præstinde - så'en lidt af hvert. Men det allermest coole er, at på den ø, hvor hun bor, hænger "det gyldne skind", men Kong Hekate, som jo bestemmer på øen, smider Jason og hans argonauter i fangehullet - han vil jo ikke af med "det gyldne skind" - hvilket kan undre; "det gyldne skind" er således en død vædder, der hænger på en gren på et vissent træ?! Men okay, engang i mellem glimter den, den kunne sikkert være sjov foran colortozzen til en hyrdetime (med konen) - hva' ved jeg?

Medea hjælper i hvert fald Jason og co. fri, de løber ned til skindet/ vædderen, som vogtes af *Hydra* - et syvhovedet uhyre i lilla farver og ganske mopset, men Jason stikker sit sværd i bæstet, og forræderen dør, men inden det hele går godt, havde vi alle jo glemt, at Hydraen havde tænder, og ud af de tænder kan der så fødes nogle skeletter med sværd og skjolde; det eneste det kræver er at smide tænderne på jorden, og så, som zombier, kommer de ondeste krigere op - *this is far out* - men Jason kæmper bravt, dog undrer det mig en anelse, at de skeletter dør af et stik (?)... well, alt ender godt - jeg oplever nok, at der måske var en to'er i tankerne?

Jason and the Argonauts er *mad cinema*, man har sikkert læst Homers **Odysséen**, haft et græsk mytologisk leksikon - taget lidt syre, holdt et beatnik party og kommet op med, for det første en visuel perle, og en vanvidsfilm, som er umulig at slukke for; at de roder (gevaldigt) med myter, historie og begreber tilgives - næsten.

Et lille problem er, at meget af krudtet skydes af for tidligt, hele gamet omkring Talos - bronzefætteren - er svært at kommer over, skeletterne er fantastiske, men den store statue brænder fast, og filmen kommer ikke helt derop igen. Filmen er unik, et mesterværk i set design og stop-motion - Harryhausen ruller med rødbeden, og det hele ender med et psykotronisk over the rainbow partymix.

Jason and the Argonauts er ude på dansk DVD fra Nordisk film, i 16/9, loaded med ekstras, og anbefales kraftigt.

The Golden Voyage of Sindbad (1974)
Den kække Sindbad udfordres til dog-fight af Prins Kourg, en gal troldmand; målet er en ø, Lemuria, (hvor intet menneske har været, dog meget nem at finde) hvor prisen, ved visdommens brønd, er ungdom, mørkets styrke og en krone af rigdom. Som følgeskab har Sindbad blandt andre en ung Caroline Munro, i sin mest nedringede rolle, og til min glæde var der konstant sprøjtet glinsende olie ud over hendes bryster, nok for at illudere sved. Oven i det er hun slave, ahhh...

Det er en barsk kamp, Kourg er i ledtog med mørkets magter, han kan gøre galionsfigurer, træguder og skulpturer levende. Han har en *Homunculus* - en bevinget dæmon og et enkelt sted bliver han kaldt for en vampyr. Men det er ikke nemt at stoppe Sindbad. Problemet for Kourg er, at djævlen intet gør gratis, så han ældes kraftigt hver gang, han laver magi.

Det hele goes crazy til sidst; blodige fontæner, en levende Kali, grønne stammefolk, en grif, en kentauer (med ét øje), orakler der bliver til røg - og i røgen kommer tykke sølvdjævle der slikker sig om munden, monstre og meget mere - selv en konge med en guldmaske har vi med.

Det er jo en halvgammel film, fra dengang at "Allah" ikke var et fyord i amerikanske produktioner - Ray Harryhausen var bagmanden, set-designet og effekterne er sublime, tematikken i eventyret er noget rod - alt lige fra **1001 nats eventyr**, indisk-balinesisk religion, Østerlandenes magi og okkult vanvid blandes sammen.

The Golden Voyage Of Sindbad fungerer på sine principper; det er great adventure, men tiden løber ligeså stille fra filmen, man forsøgte i 1977 at lave en fortsættelse, **Sindbad & the eye of the Tiger** - men da var det helt slut - filmen floppede, jeg synes stadig den har lidt entertainment, men i 77' kom vel **Star Wars**, og kravene til film blev anderledes. Sindbad er også star i en betydelig ældre Harryhausen film - **The 7th voyage of Sindbad**... Det er den med kyklopen og dragen.

Begge Sindbad film er ude på dansk DVD, i den fede Harry-hausen serie - især ovenstående har en berettigelse.

Frank Brahe

"Jeg må lige skylle munden..."

En samtale med Frank Brahe

Jamen, bare du kan få noget ud af det. Disse sider har jeg altid holdt for mig selv - der skal nok være nogle der synes jeg er en idiot, var Franks kommentar, da redaktøren foreslog et interview pr. e-mail. Resultatet kan du læse nedenfor. Rent praktisk forløb det ved, at jeg mailede et spørgsmål, hvorefter interviewet eller samtalen udviklede sig efter det modtagne svar.

Hvem er han, denne *Frank Prause Brahe*? Han vandt et vist ry i filmfanzine-miljøet med sine kontroversielle anmeldelser til Lars von Hegnets **Bloody Darlings** tilbage i halvfemserne og i 1999 rystede manden alle ved at udsende sit eget blad **Mondo Franko** - frækt og fabulerende på en anderledes måde. En toer, **Ultimo Mondo Franko** udkom året efter og februar 2003 fulgte **Franks Hermetiske Garage.** I mellem blad nr. 2 og 3 har Frank bl.a. stået for en række publikationer i samarbejde med forfatteren Erwin Neutzsky-Wulff (læs artikler af ENW s.19ff, 29ff, omtale s.45); således bekostede han i 2000 en genudgivelse af romanen **Anno Domini** (1975). Frank er grafiker af profession, i privatlivet lykkelig familiefar - tre børn er det blevet til foreløbig - og et helt igennem venligt og hjælpsomt menneske.

Jeg traf Frank gennem vores fælles interesse, film; skrev for hans blad og det var sådan set det i lang tid. Bekendtskaber over Internettet kan have sådan en distancerende effekt; man kommunikerer om en hobby, men hvor godt kender man egentlig hinanden? Årene er gået, vores samtaler blevet mere fortrolige - og alligevel overrasker Frank mig stadig som da han for nylig røbede, at han ligesom redaktøren holder af græsk-romersk mytologi og historie (det var hans Harryhausen anmeldelser som fik mig til at fatte mistanke og spørge). Men... hvorfor skulle han nu egentlig ikke det? Hvori bestod det overraskende? *Sådan noget spørger man jo ikke om.* Ja, dér var den. Man vil nødig opfattes som en nysgerrig person. *Davs, hvordan har du det med Zeus?* Nej, vel? Og sådan går vi rundt og ignorerer hinanden, i bedste mening, forstås. Oplevelsen gav inspiration til denne artikel, ikke for at "afsløre" eller "komme bag om facaden", men, nå ja, for at blive lidt klogere på ham Frank. Det kom der en rigtig hyggelig samtale ud af, hvor de to redaktører både fik snakket om billedkunst, "sorte bøger" og hvorfor vi udgiver blade...

Henrik Larsen: Frank, det her vil nok overraske nogle af vores læsere, men forleden fortalte du over telefonen, at klassisk (græsk-romersk) mytologi og historie er noget holder meget af. Hvor langt tilbage går denne passion?

Frank Brahe: Altså, min interesse i mytologi og historie kommer egentligt fra en stor fascination for det gamle Rom. Uden at være sikker, mener jeg dog nok at det startede med film (as always) - uden at have tænkt meget over det opdagede jeg at jeg havde samlet en del

film om bibelhistorie og det gamle Rom, det er måske 15 år siden der for alvor tog til. Efter at have kæmpet mig gennem en enorm bunke kedelige bøger - og ganske få gode - eksempelvist Sueton... Nå, ja så begyndte jeg at få mere smag for den græske mytologi, i starten læste jeg Finley, han har skrevet nogle gode bøger især om græsk kunst - senere kom **Odysséen**, **Illiaden** og Leo Hjortsø. Men du har selvfølgelig ret, mine interesser for kunst, antikken og religion har jeg aldrig plaget læsere af diverse fanzines med - måske fordi jeg slet ikke føler med "sikker" i stoffet - okay måske kunsten - men den gider ingen vel at læse om.

HL: Undervurder ikke læserne - jeg bilder mig i hvert tilfælde ind, at de vil finde disse nye sider af "Hermetiske Frank" interessante.

FB: Jeg kunne aldrig finde på at undervurdere læseren, jeg har bare ikke fantasi til at forstille mig, at nogle gad læse om min mening om kunst, religion, mytologi etc.

HL: Ok. Sueton var god..?

FB: Sueton ramte mig bare på et godt tidspunkt - der var saftige sensationer - og jeg havde faktisk bogen med på en rejse til Rom. At gå mellem skulpturer af Michelangelo og Rafael - se Caligulas bro (som pga. ekstrem varme blev synlig i Tiberen for første gang da jeg var dernede), Panteon og alle de andre smukke historiske ting - gjorde det bare ved mig dengang.

HL: Det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg selv er stærkt begejstret for Sueton. Vidste du i øvrigt, at vi kan takke pornobølgen for hans forholdsvis nemme tilgængelighed på det danske bogmarked? I kampen for at få frigivet tekstpornografien i 60erne kastede drif/stige forlæggere sig bl.a. over saftigheder fra Antikken, fordi den slags kunne udgives under dække af kunstnerisk værdi og historisk vigtighed. Og Sueton leverer jo varen! Så Thaning og Appels Forlag tog i 1963 en gammel akademisk oversættelse og nyoversatte de kriminelle passager som den pæne professor (A.B. Drachmann) var veget udenom. Bogen kom i adskillige oplag og uddrag florerer desuden i alle disse glemte antologier af typen **Erotikkens kavalkade** som med lidt held stadig kan opstøves i snuskede kælderantikvariater. Anyway, hvad synes du om historiske adventurefilm, altså "bibelfilm" som **Ben Hur**, **Spartacus** osv? Ofte fordrejes de historiske kendsgerninger, så historien bliver mere "dramatisk". Kubrick går f.eks. helt amok sidst i **Spartacus** med heftige Kristus-allegorier.

FB: Biblen har altid haft en interesse hos mig (lige nu er jeg ved at læse **Første Mosebog** i en ny oversættelse af Erwin Neutzsky-Wulff) og filmene har jeg set mange af - de er jo ofte så frygtelige, at de er umulige at få øjnene fra - og, jo af og til har jeg kunne spotte fejl og anakronismer - men jeg påberåber mig ikke stor og sikker viden på området - men en eller anden magi er der altså i disse film. **De 10 bud** er jo så storslået, at jeg næsten glemmer hvor kedelig den i virkeligheden er, det samme glæder vel for **Quo Vadis.** Kubricks **Spartacus** er god på trods af Kubrick; han var en kold skid og forstod, at gøre næsten alt dejligt upersonligt. Af nyere indkøb må jeg indrømme at jeg netop har købt **The Last Temptation of Christ** - Martin Scorsese - den er lidt sjov, da det er en slags videretænkning af bibelhistorien - det var en eller anden katolik der i et anfald af losing religion skrev den - lige nu kan jeg ikke huske hans navn (hell, alle mine trofaste læsere - de 3 der nu er, mister jeg vist nu).

HL: Har du set **Gladiator**?

FB: Jo, jo - **Gladiator** har jeg set - og faktisk står den på DVD hylden – mest fordi den er bragende smuk. Jeg må indrømme, at jeg er noget forbeholden for de "historiske" fakta i filmen, jeg har ærlig talt ikke studeret nærmere (desværre får jeg mindre og mindre tid til den slags), jeg ser den vistnok som en ren adventure film - selvom jeg har læst artikler om "visse korrekte historiske begivenheder" - som sagt; det tror jeg ikke helt på, men som ren action, velproduceret vold, eventyr og smukke billeder - så er det okay - ikke fantastisk, men okay...

HL: Commodus blev ikke fældet i arenaen, men snigmyrdet i sit palads af en slave - ret vulgært og uheroisk må man sige - og så slog han altså ikke sin noble far ihjel. Marcus Aurelius døde af pesten som raserede Italien på det tidspunkt.

FB: Jeg mener i hvert fald med sikkerhed at læst at Commodus faktisk gik i arenaen, dog var modstanderne altid syge, såret eller i jernrustning som ikke gjorde kampen helt fair. Og jo, Aurelius døde vel af pesten (sure??) det lykkedes dog for filmen, at fremstille ham som svækket og "syg" - det er ikke et forsvar, det er som sagt nogle år siden jeg var sikker i stoffet - mine børn har ligesom overtaget den tid der var til fordybelse i den slags.

HL: Tja... Rudi Thomsen mener i sin lille Marcus Aurelius biografi (Aarhus Universitetsforlag 2001), at han kan have lidt af kræft, selvom det nok var pesten som dræbte ham. For at vende tilbage til den græske mytologi, hvad synes du om Disneys **Hercules**?

FB: Disneys **Hercules** kender jeg kun fra the short stories fra **Disney Sjov** som jeg ser med ungerne om fredagen (med stor fornøjelse) - et eller andet sted er de jo lige så vanvittige som Harryhausens **Jason** - *but then again* – det bliver serveret flot og perfekt, og hvis det kan få nogle til at fange interesse for området er det fint med mig - hellere det end så meget andet. Jeg har altså ikke set hovedfilmen, men den er vel lige så rodet mytologisk som 30 minutters versionerne?

HL: I allerhøjeste grad. Jeg ville ønske nogen en dag producerede en Herkules film som var loyal overfor mytologien. Han var jo en temmelig tragisk figur.

FB: Enig - den totale Herkules film på 2-3 timer ville være fed!

Frank er vild med mytologiske væsner, især drager, og sendte redaktøren dette herlige billede. Se også hans anmeldelse af ***Dragejægerne****, s.27.*

HL: Peplum - den italienske sværd & sandalfilm - er jo en genre jeg gerne og ofte taler varmt for, så der må lige et spørgsmål med: Har du set nogle af disse film? Jeg forestiller mig (måske helt misforstået), at du ville synes om en film som **Maciste against the Vampire** eller **Hercules in the Center of the World**...

FB: Jeg har aldrig set de to film - vil gerne! kan de fås på DVD?? De har stået på ønskeseddelen længe.

HL: Men, øh, du har vel set en enkelt peplum eller to?

FB: Johe.. naaeja... nææææhhhe - måske har jeg stiftet bekendtskab med en eller to - nok uden at betragte dem som en del af en genre... der er ingen titler der kommer frem - men de to titler du nævner, er altså noget jeg har et stort ønske om at se... men sikkert først når de kommer på DVD.

HL: Har du lyst til at løfte lidt på sløret omkring dit forhold til Kunsten? Jeg vidste godt, at du maler, men ikke at du også samler. Nogen specielle præferencer, stilarter, kunstnere?

FB: Jo, Kunsten fylder meget i mit liv - for det første, har jeg altid tegnet og malet selv. I mine unge dage kopierede jeg Mobius og Rune T. Kidde - på et tidspunkt havde jeg næsten hele albums fra de herrer liggende som jeg selv havde tegnet - der var dog en rimelig forskel på kvaliteten.... senere kom en kæmpe fascination af den danske malertradition, helt tilbage til guldalder malere som Matinus Rørbye, Lundbye - det førte selvfølgelig til Krøyer, Tuxen, Ancher (både Anna og Michael). I det lys har jeg offeret MANGE penge på diverse aktioner og kunstbutikker, de fleste rum i vores hus er dækket af billeder - altså originale illustrationer, raderinger og skitser - de store oliemalerier keder mig lidt (de er også for dyre...) men jeg synes håndværket ligger i skitserne. Men også på mit arbejde tegner jeg meget, og jeg gør jo en masse for at være up to date med hvad der rør sig i tidens tegn, så computergrafik, anime, MTV og alt der har noget grafisk design prøver jeg at holde et øje til - selv fraktal kunst har jeg luret en del på.

HL: Hvordan har du det med nyere kunst? Med fare for at lyde banal og småborgerlig holder jeg meget af Per Kirkeby (ikke mindst hans små fine essay-samlinger); og så har jeg en svaghed for Ingvar Cronhammers "verdensfremmede" installationer.

FB: Okay - Kirkeby, Jorn - and that way er ikke lige mig - det er meget få abstrakte malerier der har påvirket, men dem, der måske udfordrer og tager det bedste af begge kan være interessante... navne som Heerup og Picasso popper op - UDEN sammenligning.

HL: Da du i **Ultimo Mondo Franko** fortalte om at være klummeskriver på bladet **Exotiske Insekter**, troede jeg, at det var en joke, men nu har vor fælles ven og kollega Jack J. (**Stay Sick!**) sendt mig nogle numre af bladet som altså eksisterer og du har ganske rigtigt bidraget med diverse anmeldelser. Kan du fortælle lidt om hvordan det samarbejde kom i stand? Samler du selv på fugleedderkopper - eller måske bare en vandrende pind eller to?

FB: Hmmm - det er jo noget siden, men Tom Larsen (red. af insektbladet) skrev jo lidt til mig (Franko-bladet) og så kom vi til at snakke film og bøger; Tom har en enorm viden om sci-fi bøger - og vistnok en ligeså stor samling. Tom ville gerne have lidt nyt i bladet, så der ikke KUN var artikler om kopper og pinde - derfor spurgte han om jeg ikke ville skrive, det gjorde jeg så i et års tid or so. Nej, jeg har ikke nogle kopper, men jeg må indrømme, at det var MEGET tæt på, at jeg købte en fæl fugleedderkop - men ungerne ville hellere have en kanin - pokkers...

HL: Ok, ingen farlige dyr, men jeg kan forstå, at du ejer en stor bogsamling, af især antikvariske bøger? (Shoot me if I'm wrong.)

FB: Bøger.... bøger... jamen der er mange: sci-fi, horror, religion, mytologi, kunst, filosofi, en halv eksklusiv tegneseriesamling, Neutzsky-Wulff, GRU, zines - and so on - det tegner vel et fint billede. Seneste indkøb var **Skæbne-spydet** fra Atlantis serien... et ganske vanvittigt label som i 70'erne udsendte de mest obskure titler - **Skæbne-spydet** er selvfølgelig en bog om spyddet, der aflivede ham fætteren på korset - what was it his name was?.... jojo... de antikvariske bøger fylder meget - dog, en gang om året, fylder jeg nogle sække, og går ned og får byttet - pladsmanglen er eksplicit... ungernes videobånd og DVD'er med Teletubbies, Bamse, Byggemand Bob, Pokémon, Postmand Per og de andre guder æder sig ind på mit domæne....

HL: "Atlantis-serien", f.eks. den om "de sorte bøger", Charles Berlitz... jeg læste en masse af den slags som knægt og byggede endda min egen pyramide i pap efter autoriserede Keops-mål. Genren taler til min fantasi - men når det kommer til stykket, er jeg en skeptisk natur som ikke rigtig kan tage Berlitz & co. alvorligt - selvom det kunne være sjovt.

FB: Berlitz har alle vel læst, men han er nogle gange næsten ligeså far out som von Däniken.

HL: Du udsendte for nylig **Franks Hermetiske Garage** efter i hen ved to og et halvt år at benægtet, at der nogensinde ville komme flere blade fra din hånd. Dine to første var meget løsslupne affærer. Ud over, at du har strammet op på layoutet fremstår **FHG** mere *eftertænksomt* i udtrykket. *Religion er en af mine hellige køer* lyder en af overskrifterne og du berører emnet flere steder. Det er en modig udmelding om noget som i vores samfund anses for stærkt personligt. For at tage koen ved hornene: Du er troende?

FB: Hæ.. hæ... om jeg er troende (åhhe jeg må lige skylle munden) - det er jeg da, men nok ikke som Kirken vil have det - mest af alt har jeg min egen tro, noget jeg har bygget op gennem årene, men altså ikke sådan noget med aftenbøn osv. - mere en måde at tænke

på, og en forståelse af verden - altså som JEG forstår det hele (eller bare noget af det), men det har vi alle vel... så det er der nok ikke noget nyt i... det er meget vanskeligt at svare på - problemet med tro er vel, at de fleste tænke på Kirken og dens version af, hvad tro det er - *it just ain't my bag, baby!*

HL: Jeg fornemmer af lederen, at du har villet frigøre dig fra "Mondo Franko" rollen. Har du følt dig lidt typecast som "skæg fætter" de sidste par år? (eller overfortolker jeg?)

FB: Ja, altså - jeg har intet problem med mit "Mondo Franko"-image - det manglede da bare - jeg tror bare, at jeg havde lyst til at gøre det "lidt anderledes" for min egen skyld, jeg tager ikke hensyn til eventuelle læsere, det vigtigste er simpelthen, at jeg gider og kan se en ide - sådanne klub-blade som vores kan kun skabes for vor egen skyld - jeg tror, at hvis man, i disse blade vil nurse læseren kvæles man ganske simpelthen - du tjener ikke en rød øre, og bliver vel ikke en "stor mand" af, at 79 personer læser dine udgydelser om en totalt ukendt film. Klart er det rart, at folk synes om det du har lavet, men det må betragtes som en bonus - jeg laver mine blade først og fremmest for min egen skyld - uden hensyn eller selvransagelse - blot *for the fun of it.*

HL: Min indstilling til at udgive blade er anderledes: Jeg vil jo så gerne have, at andre mennesker læser de tekster som mine skribenter og jeg selv har knoklet med at få ned på papir - at det er tabsgivende, ingen tvivl om; til dette blad f.eks. ryger der nok et par tusind kroner lige i kloakken. Og dog, helt spildt er de vel ikke, hvis det som bladet står for, de tanker og meninger kommer ud. Bevares, man kunne bare klaske en hurtig hjemmeside op eller uddele små hektograferede pamfletter på Strøget, men det ville på en eller anden måde være for nemt...

FB: Enig mht. til Nettet - jeg har svært ved at læse om film online - det skal være korte anmeldelser i så fald. Du har ret - jeg gider bare ikke tænke på det når jeg skriver eller laver blad - jeg finder det meget lidt motiverende, og med de oplag mine blade bliver solgt i, bilder jeg mig ikke noget ind - men jeg fornægter da ikke, at det har betydet meget for mig at jeg stadig får breve og opringninger pga. Mondo Franko bladene - de må have ramt et eller andet - folk morer sig kosteligt over dem, and that's okay. Næ, for mig er undergrundsblade/klubblade personlige statements og det er det fede. Siden **Ultimo Mondo Franko** har jeg mærket at jeg næsten er ligeglad om de bliver solgt og hvad folk synes om dem - jeg har jo gjort det, det står ikke til at ændre - og næste gang jeg laver noget, er det sidste jeg tænker på, andres meninger - kun hvad jeg selv føler...

HL: Hvis du nu rent hypotetisk skulle finde på at udgive nok et blad engang ude i fremtiden, hvordan tror du så, at det kommer til at se ud? (Hvis folk overhovedet læser trykte blade til den tid!)

FB: Jamen, da jeg gik i seng om aftenen anede jeg ikke at, jeg dagen efter startede på **Franks Hermetiske Garage** - lige nu ved jeg bare, at jeg ikke gider, men hey... måske i morgen starter jeg på et andet blad, anden stil, hjemmeside eller måske kommer der aldrig noget fra mig mere - hvis I andre (**Obskuriøst**, **Stay Sick!**, **Absurd** osv.) stadig vil have mig med, hvilket altid er rart, så kan det være at der er nok for mig - vi får at se - jeg lover intet.

...

Så vidt samtalen med Frank. Er du blevet klogere? Er *jeg*? De chokerende afsløringer ligesom udeblev; religionen viste sig at være en red herring, men... øh, vi læser bøger og kan lide at snakke om dem... well, ain't that nice?

Frank er som nævnt temmelig omkringsigfarende; ud over familien, arbejdet og hans egne bladudgivelser dukker manden fra Søften op, snart her, snart dér i andres projekter. I dette blad kan du ikke undgå at rende på ham; manuskripterne er tilflydt redaktionen i en lind strøm gennem de sidste tre måneder og jeg har valgt at trykke *alt*; noget skulle jeg jo også fylde bladets 48 sider ud med.

Her følger - som et slags *bonus track* - en tekst af Frank om **Evil Dead**-serien, fundet på min harddisk ved en nylig oprydning. Helt up to date er disse Mondo Franko-marginalia så vist ikke - senest er bl.a. en asiatisk DVD udgivelse af **Army of Darkness** med ekstra nøgenscener dukket op på markedet, men når jeg tænker på hvad visse af mine kolleger forsøger at kolportere som breaking news i deres årsskrifter (ingen nævnt, ingen glemt), går det vel nok an at viderebringe dem. Og kom så ikke og sig, at **Obskuriøst** ignorerer splatterfilmen...

*Åh, nej - mere om **Evil Dead**... ja, det er slet ikke fordi jeg gider skrive nogen form for handlingsreferat af disse film, det er allerede gjort så rigeligt, at man ikke gider læse det. Se det som en art forbrugerinformation.*

*Sagen er nemlig den, at selvom det er pinligt, er det først gået op for mig netop nu, at **Evil Dead 2** er ude på dansk DVD i 16/9! A nice surprise! Udsendt af Sandrew Metronome, billedkvaliteten er således helt og aldeles superb - endelig!*

Derudover er der følgende ekstra materiale på pladen: trailer, making of, docu og kommentar af Raimi, Tapert, Campbell. Jeg synes det er en magtdemonstration at udsende den film i det udstyr. Dermed sagt, køb denne udgivelse, hvis det er en dansk DVD-udgave af filmen du vil ha' på hylden. Og ærlig talt, et sikkert overblik over alle de udgivelser der rent faktisk er af denne, er uoverskueligt, så jeg gider ikke engang at prøve - bare tøf ned til din pusher og køb den...

*Alle ved forhåbentligt, at på www.dvdoo.dk er der konstant tilbud på **Evil Dead** i den ultra fede "Book of the Dead-Edition" til snoldede 249.- dkr. I Laserdisken kostede den selvsamme 449 dkr.*

*Indpakningen er altså den der gummiansigts ting, lavet som lækker bog, udover det creamy design er pladen loaded med ekstras: alt lige fra kommentar af Raimi, Tapet og Campbell, en helt ny 26 minutters docu, en del spots, talent bios, og en del easter eggs.... Okay - indrømmet, jeg har ikke fundet dem alle endnu, men mon ikke den dybdeborende redaktør af **Obskuriøst** lige skriver et par linjer her - værsgo' Henrik:*

Se, øh... jeg har altså heller ikke fundet dem alle endnu. Til gengæld kan jeg fortælle om "Book", at udgivelsen regnes for kontroversiel blandt mange fans, fordi billedet præsenteres i 1.85:1 (bredformat) og ikke som filmet i 1.33:1. Det har også vakt harme, at **Within The Woods** (legendarisk demoudgave af **Evil Dead**) trods løfter om at ville blive inkluderet alligevel måtte udgå pga. problemer med copyrights. En bootleg skal dog cirkulere i samlerkredse - spørg din sidemand. Okay, Frank?

*Men ret skal være ret - filmen er den svageste i serien, selvfølgelig stadig hævet over meget, men sammenlignet med **Evil Dead 2** og **Army of Darkness** falder den i gennem. **Evil Dead** er sikkert også ude som andre DVD-udgivelser - uanset, hvis man har en smule interesse i filmen, er det "Book of the Dead" editionen der skal investeres i.*

*Med **Army of Darkness** er det ligeså uoverskueligt - lige nu kan jeg slet ikke huske alle de udgaver jeg har set af filmen, dog ved jeg, at der er en speciel 2 disk udgave, nummereret og virkelig loaded - jeg har aldrig haft den mellem hænderne, derimod har jeg collectors edition 1 disk-udgaven i 16/9 med kommentarspor, ekstrascener, skitser, deleted scenes, original slutning. DVD'en er også nummereret, min har nummer 33864 ud af 40000...wow! (eller hva'?) - filmen er festlig, og til tider en lang hyldest til Ray Harryhausens **Jason and the Argonauts**. Det skal siges, at dele af filmen er i shitty kvalitet; nogle af ekstra scenerne er så dårligt restaureret, at det ser ud som om Sam R. har hældt kaffe ud over negativerne.*

Det grusomme udefra

- en introduktion til Quatermass-serien

Caspar Vang studerer medievidenskab og er webmaster for www.uncut.dk, hvor han også sidder i redaktionen. Første del af hans artikel om den britiske Quatermass-serie blev bragt i Obskuriøst nr.4, november sidste år. Oplaget af nr.4 var meget lille, så af hensyn til nye læsere bringes hele artiklen i dette nummer.

Sci-fi-genren havde siden sin fødsel spillet pingpong med gyset, men især 50ernes amerikanske science fiction-film var præget af horror-ikonografien. Tidens kommunistforskrækkelse og frygt for den sovjetiske invasionshær blev tydeligt afspejlet i de charmerende armadaer af kæmpemyrer og -edderkopper, gigantiske slimklatter og opfindsomme tentakelmonstre, der bevægede sig over biograflærrederne. På den europæiske side af Atlanten, i Storbritannien, så en række usædvanligt dystre, alvorlige og intelligente sci-fi-film dagens lys, **Quatermass**-serien, der blev til fire tv-serier - alle uafhængige af hinanden - og tre spillefilm. Serien satte et bestandigt fingeraftryk på både horror- og science fiction-genren og markerede det berømte Hammer-studies første rigtige livtag med horrorgenren.

Science fiction genren genfødt
Fra filmens fødsel har science fiction-genrens store værker været præget af 'what if'- og 'things to come'-fortællinger, der ofte blev betragtet som barnlige fantasier eller underlødig eskapisme. Den mere 'adventure'-prægede del af genren, med gale videnskabsmænd a la **Metropolis**' Rothwang, pulpede 'cliff hanger'-serier og karikerede rumeventyr med Jens Lyn-helte i spandex, op gennem første halvdel af sidste århundrede, gav heller ikke just genren en aura af alvor og seriøsitet. Alvoren skulle dog komme fra noget uventede sider: dokurealismen, samt horrorgenren, der i 50erne gav genren den fornødne saltvandsindsprøjtning, der stadig mærkes i dag.

Den stigende interesse for sci-fi-litteratur og -film i 50erne resulterede i en regulær eksplosion af space operas og b-film. Inspireret af genrens succes i USA forsøgte BBC sig på tv-fronten med tv-serien **The Quatermass Experiment**, der blandede horror og science fiction. Tv-udsendelserne blev en gigantisk succes og affødte en filmatisering fra det britiske selskab Hammer Studios. Seriens (og senere filmenes) popularitet satte dagsordnen for sci-fi-horror og blev startskuddet til en af horror- og sci-fi-genrens ubestrideligt bedste film- og tv-serier, samt en milepæl for britisk tv-drama.

Skal man groft kategorisere 50ernes science fiction-film, var dokurealisme, drive-in-schlock og gothic sci-fi hovedstrømningerne der dominerede perioden. Dokurealismens store sci-fi-produktioner, med rumskibe, rumvandringer, rumstationer og lignende, som de George Pal-producerede **Destination Moon** (1950), **Conquest of Space** (1954), koncentrerede sig om realistiske bud på livet i rummet, mens den hær af low-budget drive-in-schlock, som oversvømmede biograferne, primært kom fra mindre produktionsselskaber som AIP (American International Pictures) og AAP (American Allied Pictures). Samuel Z. Arkoff og James H. Nicholson fra AIP havde f.eks. sjældent kunstneriske ambitioner eller intentioner om at forny genren; filmenes raison d'être var at tjene så mange penge som muligt og helst på kortest tid. Deres sci-fi-film var ofte modelleret efter monster- og invasionsgenrens tidlige succeser - **The Thing** (1951), **War of the Worlds** (1953), **Invaders from Mars** (1953) og **Them!** (1954) - der alle var perfekte spejlbilleder af den i tiden herskende kommunistforskrækkelse og atomkrigsangst.

Men publikum fik også mere end monster- og mutationsspækkede underholdningsfilm at hænge deres angst op på. En lille håndfuld film, anført af Robert Wises sci-fi-milepæl **The Day the Earth Stood Still** (1951) og Jack Arnolds **It Came from Outer Space** (1953), gik i opposition og nedtonede fremmedangsten. Et nuanceret verdenssyn, der skulle blive kendetegnende for den britiske **Quatermass**-serie, hvis første tv-serie **The Quatermass Experiment** også formåede at væve horrorgenrens traditionelle tragedie og monster ind i science fiction-rammer.

The Quatermass Experiment
Det er interessant, at de amerikanske sci-fi-film også blev mere introverte og, i stedet for at koncentrere sig om en 'ydre' fjende, vendte blikket mod den menneskelige identitet og ideologiske forvandlinger. Forsøget var allerede gjort med tidlige film som **Invaders from Mars** (1953), og resulterede i genrens måske mest berømte film fra perioden, **Invasion of the Body Snatchers** (1956), en filmatisering af Jack Finneys roman, hvori beboerne i en mindre amerikansk by 'kopieres' af fjendtligsindede frøbælge fra det ydre rum. Sjovt nok var Finneys bog selv en glimrende variation over Robert A. Heinleins ligeledes fremragende, men langt mere pulpede og sci-fi-agtige **The Puppet Masters** fra 1951. Universal og RKO-studiernes klassiske monsterfilm fra 30erne og 40erne havde ofte benyttet individet som afsæt for gyset, og fortalte med individet i centrum en række klassiske gyserfabler om tragiske skæbner: The Mummy, Dracula, Frankenstein, Ulvemanden osv. Det var unægteligt også lettere at identificere sig med Frankenstein-monsterets, kattekvinden Irenas, den ulykkeligt forelskede mumies eller ulvemanden Larrys lidelser end med en flok velourklædte marsmænd bevæbnet med ikke-jordiske muskedonnere. Fokus på forvandlingen/splittelsen i samtidens politiske miljø og afsættet i det tragiske gys skulle blive centralt for både tv-serien (1953) og filmversionen (1955) af **The Quatermass Experiment**, og derfor kan manuskriptet siges at have bibeholdt den høje underholdnings- og indlevelsesværdi fra Universals monsterfilm, samtidig med at det sætter fokus på samtidige problemer: videnskabeligt-etiske spørgsmål, det gryende rumkapløb og politisk fløjdannelse.

Chefen for BBCs dramaafdeling brugte et helt års budget for indkøb af nye manuskripter - 250 pund - på at hyre een forfatter, Nigel Kneale, der til gengæld leverede et skelsættende mix af horror, thriller, film noir og science fiction: **The Quatermass Experiment**. Handlingen udspiller sig omkring følgerne af den første bemandede rumflyvning. Jordpersonalet har mistet radiokontakten med den tre mand store besætning efter at rumraketten har været et par hundrede tusinde kilometer ude af kurs. Raketten nødlander på jorden, men den eneste overlevende blandt besætningen, astronauten Victor Carroon, er inficeret med en ukendt organisme, der får staklen til at absorbere andre livsformer. Organismen udvikler sig til en gigantisk grøntsag, som via plantesporer vil være i stand til at reproducere sig selv i det uendelige. Begivenhederne eskalerer da Carroons kone og en privatdetektiv i hemmelighed hjælper astronauten ud fra Quatermass' (lederen af rumfærden) laboratorium for at få ham indlagt på et hospital. Inden det når så vidt, går Carroon amok, og væsnet omringes i Westminster Abbey af politi og militæret. Lederen af rumekspeditionen, *Professor Bernard Quatermass* (et navn som Kneale valgte 'tilfældigt' i en telefonbog), når dog at appellere til de sidste rester af menneskelighed i væsnet, som dør netop som det skal til at spore.

Tv-serien er desværre gået tabt - afsnittene blev på det tidspunkt sendt direkte og derfor er kun to ud af seks bevaret for eftertiden - så det er svært at udtale sig om dens kvaliteter (ifølge David Millers og Mark Gatiss' bog **They Came from Outer Space!** lægger Hammers spillefilmsversion sig meget tæt op af originalen), men det er dog sikkert at det har krævet nerver af stål og grænseløs opfind-

somhed at få så ambitiøst et horror-eventyr ud til seerne. Og så direkte! Special effects var på det tidspunkt stort set ukendt i tv-sammenhæng, og det 3500-pund-store budget gav ikke meget plads til sådanne udfoldelser. Effekterne skulle oven i købet kreeres direkte under tv-transmissionen, foran kameraet. Kneale selv spillede i øvrigt monsteret i finalen; en handske, påklistret lidt bønnespirer, som han bevægede gennem et hul klippet i et forstørret stillfoto af kirken. Serien blev den første af sin art - effektfyldt tv-science fiction henvendt til et voksenpublikum - og med et stærkt manuskript og et solidt cast, og på trods af tekniske begrænsninger, lykkedes det, at fange publikums interesse fra første afsnit. Hvilket naturligvis betød at en opfølger var uundgåelig. Hammer Films, der indtil videre kun havde snuset til sci-fi genren med to film (de ikke videre populære **Spaceways** (1952) og **The Four-Sided Triangle** (1952)), men havde masser af erfaring med at filmatisere tv-serier, sprang til og købte rettighederne til en spillefilmsversion af Kneales manuskript.

*En smagsprøve på tegneserieudgaven af **Quatermass II** fra nr.23 af det klassiske Hammer fanzine **Hammer's Halls of Horror** (som indtil nr.18 hed **House of Hammer**).*

Hammer Films fik med filmatiseringen af **The Quatermass Experiment** (indspillet i november/december 1954 og med verdenspremiere i London d. 26 august 1955) virkelig øjnene op for gysets potentiale (biografplakaten kaldte filmen **Xperiment** for at understrege det hårdkogte og X-ratede indhold). Filmen satte straks box-office-rekorder, både i UK og senere i USA under titlen **The Creeping Unknown**, og over de næste par måneder blev en række omkostningsrige produktioner droppet til fordel for horror-relaterede film. Allerede i 1956 kom **X the Unknown**, hvor militæret og videnskabsmænd kæmpede side om side mod en radioaktiv slimklat fra jordens dyb, og ligeledes samme år den første Quatermass-sequel, **Quatermass II**.

Fra 1957 tog Hammer rigtig hul på gyset med en række vellykkede klassiker-'remakes' med bl.a. **Curse of Frankenstein** (1957), **Dracula** (1958) og **The Mummy** (1958), men det var Nigel Kneales og Val Guests **The Quatermass Experiment**, der startede det hele. Og hvilken start! Hvad tv-versionen må have manglet på den visuelle side, besidder Hammers version i overflod: imponerende set-ups, fyldige effekter med et imponerende nedstyrtet rumskib, masser af high-tech-parafernalier - som de kun kunne lave dem i 50erne - halvt opløste lig og en grum transformation af astronauten Carroon - takket være Phil Leakeys vellykkede make-up og Les Bowies monstereffekter. Carroon spilles blændende godt spillet af Richard Wordsworth, der i sit lidende portræt af astronauten, som langsomt forvandler sig til en grøntsag, giver baghjul til Karloffs præstation som Frankensteins monster i **Frankenstein** (1931), en rolle som Carroon-karakteren er et påfaldende tydeligt ekko af. Det er også værd at bemærke at forholdet mellem Carroon og Quatermass nærmest kan læses som et forstudium til den kyniske og snæversynede Baron Frankenstein og hans eksperiment i **The Curse of Frankenstein** (1957). Hvor Universal i deres filmatisering af Mary Shellys roman havde valgt at fokusere på monsteret, blev centrum for Hammers Frankenstein-serie nemlig videnskabsmanden. Hammers spillefilmsversion fik yderligere action-krydderi i form af en tempofyldt finale, hvor det lykkedes Quatermass og hans assistenter at riste bæstet ved at omlede det meste af Londons strømforsyning til Westminster Abbey, og af hovedrolleindehaveren Brian Donlevy, en Hollywood-stjerne, der skulle tiltrække et internationalt publikum. Det er bemærkelsesværdigt hvor kynisk, grov og ultra-utilitaristisk den irskfødte Brian Donlevys udlægning af Quatermass er, men der er ingen tvivl om at Donlevy, der i øvrigt skulle have været plørefuld under det meste af optagelserne, leverer en intens, skarp og hårdkogt Quatermass, om hvilken det kan argumenteres, at han nærmere hører hjemme i en film noir end et sci-fi-horror-adventure. Kneale brød sig bestemt ikke om Donlevys hårdhudede fortolkning af Quatermass, som han senere beskrev som *"a brawling bully"* og *"a wet raincoat looking for somewhere to drip"*. Reginald Tate skulle efter sigende have spillet rollen i tv-serien med kølig, og alligevel bekymret, styrke, hvilket Kneale mente lå tættere på hans idéer om Quatermass-karakteren. Resten af castet fungerer upåklageligt, og veteraner som Jack Warner (i rollen som politiinspektør Lomax, der udvikler et had/kærlighedsforhold til Quatermass), Lionel Jeffries (som bureaukraten/skeptikeren Blake), samt Gordon Jackson (særlig kendt fra serierne **Upstairs, Downstairs**, hvor han spillede butleren Hudson, og som Cowley i **The Professionals**) er nævneværdige, men det *er* Donlevy og Wordsworth, som stjæler showet i rollerne som henholdsvis bøddel og offer.

Quatermass' pointe gennem hele filmen er at ofre er nødvendige i videnskabens tjeneste, og han betragter nærmere Carroon som et videnskabeligt kuriosum, der skal studeres og undersøges, end som et menneske, der har brug for omsorg og lægehjælp. En kold utilitarist, der udelukkende tror på videnskaben og individets selvopofrelse for en højere sag. Efter monsterets destruktion i filmens finale vandrer Quatermass sammenbidt ud i natten for at forberede opsendelsen af sin næste rumraket. I sidste ende er det vel en smagssag, men personligt mener jeg at Donlevys præstation er meget overbevisende (plakatfuld eller ej) og Kneales kritik måske en smule for hård. I Donlevys og Val Guests hænder er Quatermass en forbistret og pirrelig videnskabsmand, der ser sammensværgelser, bureaukrater og militær intervention allevegne.

Quatermass II

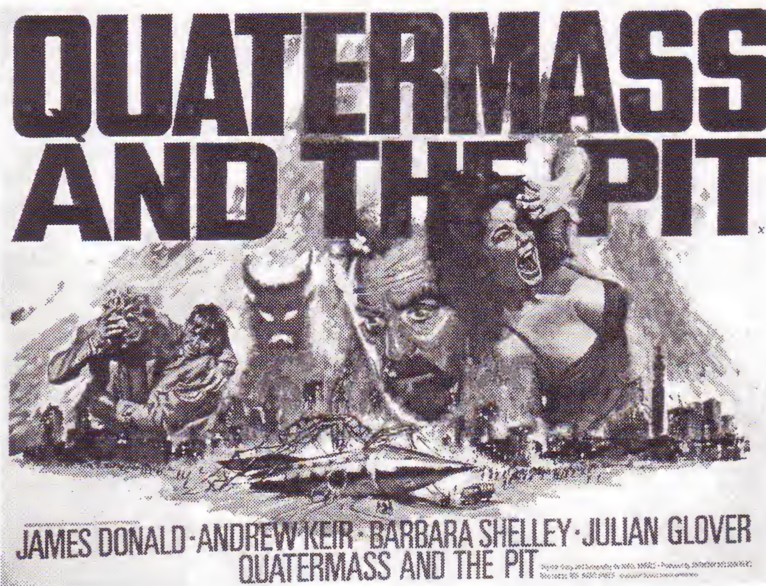
En opfølger til tv-succesen **The Quatermass Experiment** var uundgåelig, og denne gang havde manuskriptforfatter Kneale og producer Rudolph Cartier, der kort forinden havde adapteret George Orwells paranoiaklassiker **"1984"** til tv-skærmen, et større budget - 7500 pund - at gøre godt med, samt BBCs nyoprettede 'Visual Effects Department' i ryggen. Alle sejl blev sat, men i stedet for at følge op på den tragiske forvandling, som blev udforsket i første serie, valgte Kneale en anderledes og mere politisk orienteret indfaldsvinkel: infiltration af regeringen og militæret af væsner fra det ydre rum - ikke ulig Finney og Heinleins førnævnte romaner.

England og verden står i **Quatermass II** (og i virkeligheden) på tærsklen til rumalderen, men statens pengekasse og fonde til professorens (denne gang spillet af John Robinson, der trådte til efter Reginald Tates død få uger inden optagelserne) månerakket- og månebaseprojekt lukkes ned. I mellemtiden opdager Quatermass og hans ven, kaptajn John Dillon, en række nedstyrtede projektiler, der indeholder en slags gas. I nærheden af nedstyrtningsstedet opdager professoren en række kupler og en fabrik, der på papiret producerer 'syntetisk mad', men som tilsyneladende er en eksakt kopi af Quatermass' månebaseprojekt, der nu har mistet statsstøtten. Handlingen tilspidses da Quatermass opdager at gassen påvirker og overtager menneskets nervesystem og forvandler de smittede til lydige zombier. Men hvem adlyder de? Regeringen og militæret er dybt infiltreret, og det er op til Quatermass og hans assistenter, der lige så hurtigt infiltreres, at afdække mysteriet. Invasionen stammer fra en asteroide, der er gået i kredsløb på jordens skyggeside og sender væsnerne (gassen) ned på jorden i projektilerne. Organismerne kan kun overleve i det menneskelige nervesystem eller i de enorme kupler de samles i og smelter sammen til gigantiske slimvæsner. Quatermass ophidser arbejderne i den nærliggende by til oprør, og den vrede pøbel marcherer mod fabrikken, som efterfølgende ødelægges i en eksplosion,

hvorefter Quatermass og hans assistent rejser mod asteroiden, med Mark II-raketten, for at eliminere truslen. Plottet minder i høj grad om den anden store sci-fi/horror-succes i 1956, **Invasion of the Body Snatchers**, men manuskripterne er, ifølge David Piries bog **A Heritage of Horror**, skrevet samtidigt, så det er unfair at kalde den ene et rip-off af den anden. Hvilken af filmene man mest bryder sig om er naturligvis også en smagssag, men det er i hvert fald påfaldende at to manuskriptforfattere samtidig har portrætteret et samfund, der vælger at gøre oprør, da det spærres inde af et iskoldt og 'fremmedgjort' politisk klima. Hos Finney er det hr. og fru forstad der griber ind i det afgørende øjeblik, og hos Kneale er det videnskabsmændene og proletariatet, der starter en opstand.

Ved sit første broadcast skilte **Quatermass II** publikum i to grupper: enten hadede man seriens 'comic horror adventure'-stil eller faldt i svime over det samme. Undertegnede er ikke synderligt begejstret, selv om forlægget uden tvivl er godt skrevet og materialet rummer en dybde, der er typisk for Kneale. Serien bærer præg af at være spillet live foran kameraet og visse passager bærer præg af dårlig redigering, et til tider sløvt tempo og modvilje mod close-ups. Dog må man tage hatten af for et så ambitiøst projekt, og generelt er især set-designet og effekterne af høj kvalitet. Det bør dog lige nævnes at den sete version er fra et videobånd af så dårlig kvalitet at der måtte et halvt glas Panodiler til for at nå igennem seriens små fire timer. For at yde den fuld retfærdighed kunne det være interessant at se en nogenlunde pæn version.

Hammers uundgåelige spillefilmversion **Quatermass II** (US-titel: **Enemy From Space**), igen med Val Guest ved roret, tog stilen fra **The Quatermass Experiment** op, og den monokrome fotografering, de dystre location shots i engelske landskaber og fabrikkens uhyggelige stålskeletter og kupler - i virkeligheden The Shell Haven Refinery i Mucking Marshes, Essex - indfangede fortrinligt den politiske paranoia og kølighed. Selv om optimisme (eller lalleglad aggressivitet) ofte præger sci-fi-genren, er filmen særpræget ved dens grå og trøstesløse skildring af det politiske klima i efterkrigstidens England. Statsinstitutionerne bliver i Kneales hænder forvandlet til et hemmelighedskræmmende bureaukrati, der giver grobund for paranoia, mistænksomhed og lyssky aktiviteter. Hammers version, som Kneale denne gang selv skrev, strammede plottet op, gjorde det mere tempofyldt, skar kraftigt i mellemdelen og holdt Quatermass jordbunden i finalen, hvor hans raket affyres som en sofistikeret atombombe mod asteroiden. Ud over et stramt manuskript og masser af stil får vi gigantiske slimmonstre, der, som et ekko af **Gojira** (**Godzilla**) (1954) og dens mange japanske sequels og imitationer, pløjer gennem bygninger, så generelt vil jeg vurdere spillefilmen til at være en betydelig forbedring i forhold til tv-serien. Donlevys Quatermass bløder også betydeligt op og mundhugges ikke konstant med sine assistenter og myndighederne, måske fordi han hele filmen virker betydeligt mere mistroisk og tilbageholden end i **The Quatermass Experiment**, uden dog at have mistet den hårde kerne af beslutsomhed, der definerer karakteren. **Quatermass II** kan desuden prale af at have nogle af seriens bedste biroller: Bryan Forbes, William Franklyn og John Longden som henholdsvis professorens assistenter Marsh og Tom Brand samt politiinspektør Lomax. Den rå, distancerede, konservative og ofte nærmest dokumentariske stil som **The Quatermass Experiment** besad, er fulgt endnu mere konsekvent op, og flere scener er, med deres kyniske og nøgterne registrering af begivenhederne, simpelthen råmateriale til gåsehudsoplevelser. Undertegnede glemmer i hvert fald sent det chok jeg fik, da Quatermass' regeringskontakt Broadhead i højt dagslys kommer væltende ned fra en af kuplerne, indsmurt i sort dampende slim, døende af den kvælende og brændende ammoniak. Fremragende sci-fi i topklasse og en af genrens bedste sammensværgelsesgys.

Quatermass and the Pit
Hvor **Quatermass II** tv-serien forekom noget sløv i optrækket, kan man nærmest beskylde seriens tredje, og i dag mest kendte, del **Quatermass and the Pit** (transmitteret fra 22. december 1958 til 26. januar 1959) for det modsatte. Kneales manuskript kan beskrives som genialt og vildt fabulerende sci-fi, som propper skærmen med et hårrejsende mix af lige dele videnskabelig og okkult spekulation vævet sammen til en sindrig anti-krigsserie. Hammers senere filmversion, som blev skrinlagt i mange år og først filmet i 1967, er ofte blevet ufortjent revset og for en gangs skyld er jeg virkelig i tvivl om hvilken, jeg foretrækker. I mine øjne *er* begge simpelthen lige gode.

Endnu engang befinder raketforskeren Professor Bernard Quatermass (denne gang spillet af den glimrende André Morell, O'Brien i Kneale/Cartiers version af **"1984"**) sig i en bureaukratisk klemme mellem de politikere og det militær, han hader. Quatermass' pionerarbejde for rumfarten har ført til et grinagtigt rumprojekt, The Dead Man's Deterrent, der skal sikre den totale udslettelse i fald Sovjet snigløber vesten med et atomangreb, og professoren hives modvilligt med ind i projektet.

Uoverensstemmelserne ender brat da Quatermass og hans modstykke Oberst Brenn (fremragende spillet af Anthony Bushell) bliver kaldt ud til en udgravning i forbindelse med en bygningskonstruktion ved Hobb's Lane. Arkæologer, ledet af Dr. Roney (Cec Linder) og hans assistent Barbara Judd (Christine Finn) har i forbindelse med udgravningen opdaget resterne af en hidtil ukendt art af fortidsmennesker, men en større opdagelse gøres da de finder et besynderligt cylinderformet fartøj begravet dybt under Londons overflade. Hæren teoretiserer, at det drejer sig om en ikke-eksploderet V2-raket eller et andet propagandavåben fra krigens tid. Alt peger dog på, at det drejer sig om et flere millioner år gammelt fartøj, der rummer en form for lagret energi og hvis besætning har været en del af en ekspedition fra rummet, der skulle give jordvæsnernes evolution et skub. Da fartøjet pludselig viser sig at være 'levende' og iværksætter latente parapsykiske kræfter og aggressivitet hos folk i området, udbryder panik i London. Quatermass, Dr. Roney og Judd, arbejder pludselig mod uret for at løse gåden om fartøjets oprindelse inden de uhyggelige manifestationer helt overskygger den menneskelige psyke, der ikke kan bære disse pludselige udladninger og genvundne evner. Det kunne se ud som om at marsboerne - der åbenbart er mere end vores naboer i rummet, de var den direkte årsag til vores evolution - for millioner af år siden har mødt en skæbne i form af ødelæggelse og krig. Og historien ser ud til at kunne gentage sig her på jorden.

Selv om en stor del af serien igen blev spillet 'direkte' foran kameraet, kendertegner et usædvanligt højt tempo og et stramt fortalt okkult gys serien og der krydres passende med effektoptagelser, arkivmateriale af et brændende London samt et stærkt lyddesign og hårrejsende lydeffekter - designet af BBCs nyoprettede Radiophonic Workshop. Serien kaster en overflod af gode idéer og scener mod seeren; vores latente forestilling om Satan, den hornede dæmon, som et nedarvet ekko af marsboerne, podningen af farlige PSI-evner i menneskets genetiske arvemasse og den imponerende, nærmest dokumentariske, POV-oplevelse af 'The Wild Hunt', en gennemlevelse af de rædsler, som marsboerne gennemlevede inden de destruerede deres egen civilisation i et inferno af vold. Scenen i serien er faktisk den eneste, som er markant bedre end en tilsvarende i Hammers filmudgave.

Spillefilmsudgaven, **Quatermass and the Pit** (US-titel: **Five Million Years to Earth**) fra 1967, er stik imod den generelle kritiks

konsensus en pragtfuld film, der klart står mål med de to tidligere produktioner. Den er, som kritikere også har påpeget, den mindst stringente af filmene, men dette giver til gengæld plads for masser af sprudlende idéer og visuelt imponerende tableauer, hvorfor filmen i høj grad mere er en oplevelses- end en handlingsfilm.

På overfladen er der få ændringer i Kneales manuskript i forhold til serien. Bygningsgrunden i Hobb's Lane er flyttet til den memorable subway-location og plottet afvikles betydeligt hurtigere og med mere fokus på de centrale karakterer. Hvor forgængerne var nærmest dokumentariske i deres rå, kyniske registrering af begivenhederne, er der betydeligt mere farvelade på Hammers version, ligesom kameraet vover sig tættere på skuespillerne - hvad **The Aurum Film Encyclopedia, Science Fiction**, kalder: *"(...) over relying on close-ups for dramatic effect."* En holdning der i øvrigt deles af kritikeren David Pirie, der også kritiserer Bernard Robinsons farverige scenografis stilede look, som han finder 'plastikagtig og uvirkelig' og betegner som: *"(...) cheaply glossy colour production"*. Hvad måske netop er en af filmens pointer, at den med vilje er uvirkelig og lettere karikeret.

Det bør bemærkes at **Quater-mass and the Pit**, i modsætning til de to første, der var filmet i Bray-studierne og havde masser af location-optagelser udenfor studiet, udelukkende blev filmet i et studie, i dette tilfælde MGM-studierne, hvor subwayen, de omkringliggende gader i Hobb's Lane og Londons ødelæggelse blev opbygget i studiet. For mig markerer filmen da også et højdepunkt blandt de britiske produktioner i sidste halvdel af 60erne og udmærker sig som en af de mest ambitiøse britiske horror/sci-fi-film overhovedet. Roy Ward Baker, en ellers noget ujævn instruktør, håndterer fint filmens sammensnørede spænding og trykkende atmosfære af ventende dommedag og de mange små manuskriptmæssige puslespilsbrikker, hvoraf de fleste langsomt falder i hak, efterhånden som gåden løses, samtidig med at sagens sammenhæng kommer faretruende tæt ind på livet af vores yndlingsprofessor.

Filmens cast er upåklageligt, Julian Glover er tilpas stiv som den forræderiske og snæversynede Oberst Brenn, men filmens rigtige fund er dens centrale trekløver: Hammer-veteranen Andrew Keir (den hidtil mest humane og sårbare Quatermass til dato), Barbara Shelly (Miss Judd) og James Donald (Dr. Roney), der sammen udgør et fremragende forskerhold, som det er en fornøjelse at følge. Keir stod i øvrigt for den voldtægtsagtige træpælsspidning af Barbara Shelly i Hammers **Dracula - Prince of Darkness** (1965), men hun bærer tilsyneladende ikke nag. Det gør jeg heller ikke.

Quatermass

Der skulle gå 20 år, før verden fik en fortsættelse til serien, der havde været så indflydelsesrig på genren og havde fungeret som en spejling af tidens politiske angst og debat. Kneales fjerde, og mest deprimerende, serie var ingen undtagelse, og udgjorde en krads kommentar til de hippieholdninger, der var fulgt i kølvandet af "the love generation" og ungdomsoprøret. "Science fiction with a human face" var udgangspunktet for den sidste serie i Quatermass-universet. Projektet viste sig at være for ambitiøst for BBC og blev skrinlagt, da det forventede budget (1,250,000 Pund) lå langt over hvad BBC kunne/turde håndtere. Thames Television og Euston Films producerede i stedet serien, der desværre blev broadcastet på åbningsaftenen umiddelbart efter en 75 dages strejke på ITV. På trods af en interessant åbning (de to første afsnit er særligt spændende og klassisk Kneale) fik serien ikke den store tilslutning, og luften gik ligesom ud af scenariet, der heller ikke rigtig kunne finde en stol at sætte sig på. **Quatermass**-serien manglede de tidligere seriers intimitet og fokus på få karakterer, men skuespillet er dog upåklageligt og en fornøjelse i alle fire afsnit.

I hvad der på overfladen ligner en postapokalyptisk sci-fi-serie foregår handlingen i et fremtidigt England præget af oprør og forfald. Bander af forbrydere - såkaldte "Badders" - udkæmper gadekampe med granater og maskinpistoler, civile er overladt til sig selv og politiet er privatiseret, så de skal bestikkes for at fungere, regeringen spenderer tonsvis af penge på et unødvendigt rumstationsprojekt i stedet for at gøre noget ved de ulidelige forhold på jorden, og horder af hjernedøde hippier trasker gennem det landlige England for at samles ved de mystiske stenkredse a la Stonehenge.

Da en mystisk lysstråle fra rummet fjerner hippierne - The Planet People - i nærheden af Ringstone Round (stedet, der plages af det uhyggelige børnerim: "Huffity, puffity, Ringstone Round, If you loose your hat it will never be found..."), og lignende fænomener foregår andre steder rundt om på jorden tager tingene fart. Den fortvivlede og nedslidte Professor Quatermass (her blændende godt spillet af Sir John Mills) forsøger sammen med den jødiske videnskabsmand Joe Kapp at løse mysteriet, inden alverdens unge velvilligt kaster sig ind i strålerne i den tro at de bliver transporteret til en anden og bedre verden, mens situationen forværres af at Quatermass leder efter sit barnebarn, der har tilsluttet sig horden af naive teenagere. Hvor strålen stammer fra ved ingen, men det teoretiseres at strålen kan 'lugte' sig frem til store menneskemængder og stort set ikke er meget anderledes end en sonde, der tager prøver i en klump celler. Den fremmede intelligens er tilsyneladende så avanceret at den ikke er opmærksom på vores tilstedeværelse. Vha. et kunstigt fremstillet duftstof, der simulerer større menneskemængder, og Kapps radioteleskoper håber Quatermass og Kapp i samarbejde med hæren at kunne detonere en atombombe i strålen og derved give, hvem der end står bag sonden, et nødråb de kan forstå - som en fod, der træder på en hveps og bliver stukket.

Quatermass vil uden tvivl mest tilfredsstille hardcore fans af Quatermass-karakteren og af det fiktive rum, der omgiver denne nuancerige, vemodige og humane helteskikkelse. Hvad der især holder serien oven vande, er overbevisende (simple) special effects, godt skuespil og naturligvis Nigel Kneales glimrende manuskript, der virker endnu mere pessimistisk end hans tidligere, men som i perioder (især første halvdel af episode III - What Lies Beneath) er noget ujævn og ufokuseret. Serien er alligevel en fin godbid for horror/sci-fi-fans og placerer sig det meste af vejen hoved og skuldre over det meste af nutidens lavpandede 'shoot'em up'-science fiction og 'safe horror'! Der blev produceret to versioner: den fire timer lange tv-serie, samt en nedklippet (til 105 min.) eksport-biografversion, **The Quatermass Conclusion** som er ude på dansk video under titlen **Dødstruslen fra rummet**.

Der kan ikke et øjeblik herske tvivl om at **Quatermass**-serien er en monumental sci-fi-serie, der af uforklarlige årsager er blevet forbigået selv i kredse hvor den burde være standart kigning, overset af filmhistorikere, der burde vide bedre, og generelt fortjener større udbredelse end den har nydt, især herhjemme. Seriens spillefilm hører hjemme i enhver seriøs science fiction-connaisseurs samling og derfra er det oplagt at tage hul på tv-serierne - især **Quatermass and the Pit**. For britisk science fiction er serien en succeshistorie uden sidestykke og det kan undre, at englænderne ikke oftere har beskæftiget sig med genren, hvis film desværre alt for ofte har stået i skyggen af deres amerikanske sidestykker. Hammer fandt deres niche i horror, og deres relativt få forsøg ud i sci-fi-genren (hvis man ser bort fra **Frankenstein**-serien), som f.eks. Joseph Loseys helt fantastiske og urimeligt oversete **These Are the Damned** (1962) og Ward Barkers rumwestern **Moon Zero Two** (1969), var ikke de store publikumssucceser. Foruden en forholdsvis lille håndfuld af film op gennem 50erne og 60erne krøb den engelske filmbranche ganske enkelt uden om en genre, de mestrede fuldt tilfredsstillende. Genrens tilknytning til horror vidner om en industri, der ikke turde tage skridtet til den seriøse sci-fi-film fuldt ud, og selv om film som **Village of the Damned** (1960), **These are the Damned** (1962) og **Scream and Scream Again** (1970), er udmærkede eksempler på klassisk og seværdig sci-fi/horror, trak filmene på mytiske og arketypiske temaer oftest lånt fra horror-genren.

Det er i mine øjne synd at sci-fi oftest lægger sig i gysets skygge og ofte bliver betragtet som en slags afart af horror-genren, men tilhørsforholdet skal naturligvis ikke fornægtes. Søren Baggesen sætter i sin bog Natur/videnskab/fortælling - om science fiction som civilisationskritik ligefrem lighed mellem de to genrer, og teoretiserer at sci-fi-genren først bliver rigtig god, når den bliver skeptisk, paranoid og angst - altså "bange". Et interessant synspunkt, der i sig selv er en hel artikel værd, og som måske kunne belyse hvorfor den britisk-gotiske horrortradition voksede ud af science fiction-genren og **Quatermass**-serien.

Det sagt, så har den engelske filmindustri nærmest skabt sig en niche i koproduktioner hvilket har givet os fremragende sci-fi-film som **Blade Runner** (19-82), **2001 - A Space Odyssey** (1968) og **Alien** (1979), men det er også en helt anden historie.

Caspar Vang

Litteratur og filmografi

A Heritage of Horror - The English Gothic Cinema 1946-1972, David Pirie (Gordon Fraser, 1973); **They Came from Outer Space! - Alien Encounters in the Movies**, David Miller & Mark Gatiss (Visual Imagination, 1996); **The Encyclopedia of TV Science Fiction**, Roger Fulton (Boxtree, 1997); **Hammer, House of Horror**, Howard Maxford (B.T. Batsford, 1996); **The Aurum Film**

Encyclopedia - Science Fiction, Ed. Phil Hardy (Aurum Press, 1995); **Natur/videnskab/fortælling - Om science fiction som civilisationskritik**, Søren Baggesen (Odense Universitetsforlag, 1993).

The Quatermass Experiment
1953, 6x30 min. BBC
Inst.: Rudolph Cartier. Manus.: Nigel Kneale. Prod.: Rudolph Cartier.
Medv.: Reginald Tate, Isabel Dean, Hugh Kelly, Paul Whitsun-Jones, Duncan Lament, John Glen, Ian Colin, Frank Hawkins, m.fl.

The Quatermass Experiment
1955, 82 min. Hammer Films
Aka.: **The Creeping Unknown**
Inst.: Val Guest. Manus.: Richard Landau, Val Guest. Prod.: Anthony Hinds.
Medv.: Brian Donlevy, Richard Wordsworth, Jack Warner, David King Wood, Margia Dean, Harold Lang, Thora Hird, Lionel Jeffries, Maurice Kauffman, m.fl.
Releases: udsendt på amerikansk video fra MGM, spansk DVD fra Manga films samt engelsk DVD fra DD Video.

Quatermass II, 1955, 6x30 min. BBC
Inst.: Rudolph Cartier. Manus.: Nigel Kneale. Prod.: Rudolph Cartier.
Medv.: John Robinson, Monica Grey, Hugh Griffiths, John Stone, Rupert Davies, m.fl.

Quatermass II, 1956, 85 min. Hammer Films
Aka. **Enemy from Space**
Inst.: Val Guest. Manus.: Nigel Kneale, Val Guest. Prod.: Anthony Hinds.
Medv.: Brian Donlevy, John Longden, William Franklyn, Tom Chatto, Percy Herbert, Sidney James, Bryan Forbes, Vera Day, Charles Lloyd Pack, m.fl.
Releases: udsendt på amerikansk, spansk og engelsk DVD fra hhv. Anchor Bay, Manga Films og DD Video.

Quatermass and the Pit, 1958/1959, 6x35 min. BBC
Inst.: Rudolph Cartier. Manus.: Nigel Kneale. Prod.: Rudolp Cartier.
Medv.: André Morell, Christine Finn, Cac Linder, Anthony Bushell, John Stratton, Michael Ripper, Harold Doodwin, John Walker, Brian Worth, m.fl.
Releases: udsendt på engelsk video og DVD.

Quatermass and the Pit, 1967, 97 min. Hammer Films
Aka.: **Five Million Years to Earth**
Inst.: Roy Ward Baker. Manus.: Nigel Kneale. Prod.: Anthony Nelson Keys.
Medv.: Andrew Keir, Barbara Shelly, James Donald, Julian Glover, Duncan Lament, Bryan Marshall, Peter Copley, Edwin Richfield, Grant Taylor, m.fl.
Releases: udsendt på amerikansk video og letterboxed DVD fra Anchor Bay, med Ward Baker og Kneales kommentarspor, spansk DVD på Manga films samt engelsk DVD på DD Video.

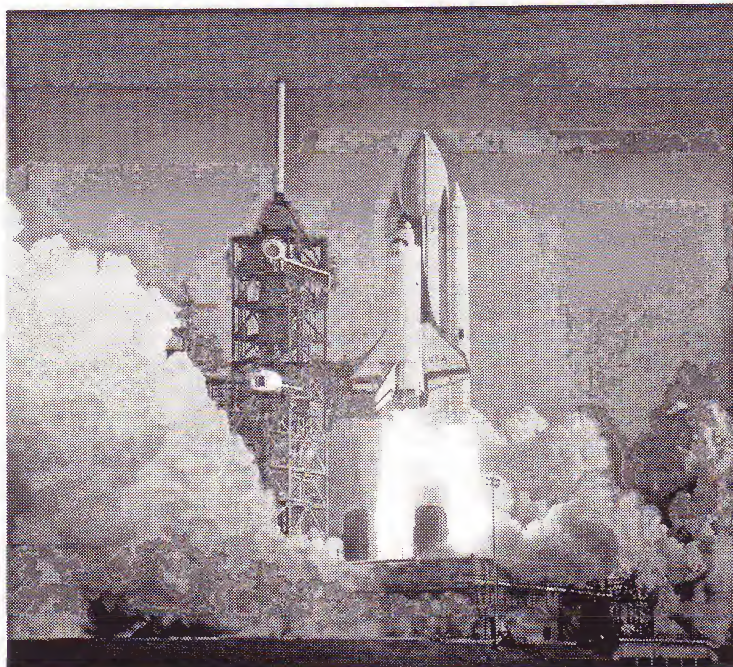
Quatermass, 1979, 4x60 min. Euston Films/Thames
Inst.: Piers Haggard. Manus.: Nigel Kneale. Prod.: Ted Childs.
Medv.: John Mills, Simon MacCorkindale, Barbara Kel-lerman, Ralph Arliss, Paul Rosebury, Jane Bertish, Rebecca Saire, Tony Sibbald, Margaret Tyzack, Donald Eccles, m.fl.
Releases: udsendt på engelsk video på to kassetter, amerikansk dobbelt-release fra HBO samt engelsk DVD (bokssæt, inkl. den nedklippede biografversion og masser af ekstramateriale) fra Clear Vision Video. Biografiversionen, **The Quatermass Conclusion** er udsendt på video i forskellige lande, bl.a. i Danmark under titlen **Dødstruslen fra rummet**.

Ovenstående liste er udarbejdet af Caspar Vang, med enkelte korrektioner af redaktøren. Det kan tilføjes, at professor Bernard Quatermass har hjemme på adressen www.geocities.com/TelevisionCity /8504/
Desværre er siden ikke blevet opdateret siden 1999!

Til minde om "Columbia" 1981-2003

Apropos Caspar Vangs artikel: Redaktøren var knap 14 år gammel, da den første rumfærge, *Columbia* blev opsendt 12. april 1981 om aftenen. Populærvidenskabelige værker havde afbilledet modeller af rumfærgen siden slutningen af tresserne. Konceptet (som jeg husker det) gik dengang ud på, at færgen skulle ride på ryggen af en jetjager under opsendelsen og først frigøres udenfor atmosfæren.

Det skortede ikke på planer for Menneskets rolle i Rummet. Selv efter at Apollo-programmet var blevet puttet i mølposen i halvfjerdserne pga. andre, mere vigtige samfundsproblematikker så som en oliekrise, drømte man videre om Marsekspeditioner, månebaser, rumkolonier og naturligvis det brændende spørgsmål som altid har optaget såvel virkelighedens professor Quatermass som hr. og fru Hansen: Er der liv derude? Charles Berlitz og andre fuskere solgte godt de år.

Ronald Reagan blev USAs præsident i 1980, bl.a. på et vanvittigt "Star Wars" projekt, men *noget* positivt kom der ud af den fikse idé; det var trods alt hans fortjeneste, at rumforskningen blev genoplivet i firserne. Jeg husker tydelig Columbias spektakulære ilddåb på tv (ultimativ potensforlænger for en post-Vietnam nation?) og alle problemerne med NASAs vel i dag totalt latterlige computere forinden. Jeg husker også det kollektive gys som greb os hernede på Jorden, da nogle varmebeskyttende kakler dryssede af færgens skrog under nedfarten. Desværre er min scrapbog som endte med et billede af den vellykkede landing for længst gået tabt.

Da *Challenger* eksploderede ved opsendelsen 28.januar 1986 var det den første rigtige påmindelse om hvor farligt astronautens job er. *Kun en tåbe frygter ikke Rummet* som de siger i NASA. Den 1.februar i år, hen under eftermiddagen gik jeg på Nettet for at checke nyhederne og læste dér om stakkels gamle udtjente Columbias forlis - katastrofen var indtruffet igen - forinden havde jeg siddet og set en film... **The Quatermass Experiment**.

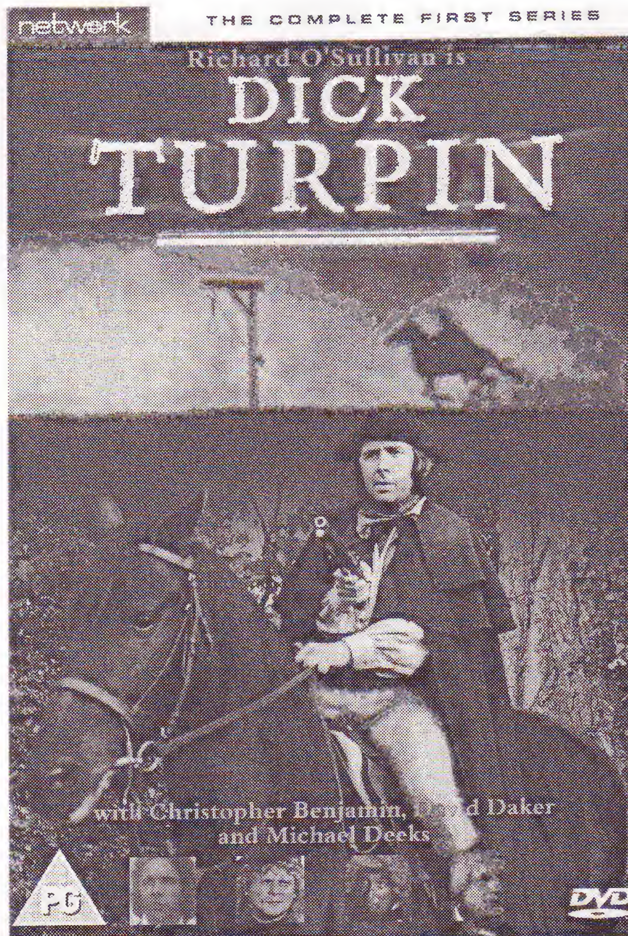
Dick Turpin rider igen

Der er de store skikkelser i Historien og så er der de små fisk. Hvis *Kleopatra* - se artiklen s.3ff - er en af de store, må *Dick Turpin* (1706-1739) afgjort betegnes som en af de små. Richard O'Sullivans skævt charmerende slyngel fra den britiske tv-serie **Dick Turpin** (1979-1982, nyligt genudsendt på TV2 Zulu) ligger fjernt fra den historiske landevejsrøver - en usympatisk hestetyv, voldsmand og morder; fej, løgnagtig og ikke bleg for at gennembanke kvinder til at udlevere deres penge. Og så var han i øvrigt en elendig skytte!

Folketraditionen har over tid (ligesom i tilfældet med vor hjemlige *Jens Langkniv*) tilført figuren mere vindende karaktertræk og det var en Dick Turpin baseret på denne tradition vi blev præsenteret for på tv i 1979; en skidt karl gjort stueren. Sammen med sin unge protegé *Swiftnick* (Michael Deeks) og på sin trofaste hest *Bess* red "tv-Turpin" over fire sæsoner de engelske landeveje tynde; altid parat til - som en anden Robin Hood - at lette rigmænd for penge og give ærlige folk en hjælpende hånd i nød. Hans dødsfjende i serien var den skrupelløse godsejer *Sir John Glutton* (Christopher Benjamin) og dennes håndlanger, vel en slags ridefoged, *kaptajn Nathan Spiker* (David Daker); fiktive personer, modsat Turpin og Swiftnick. (Bifiguren *Isaac Rag* spillet af Alfie Bass var til gengæld autentisk.)

O'Sullivan fik rollen som Turpin i det, der så poetisk kaldes "sin karrieres efterår" efter at have været kendt og elsket i talrige britiske sitcoms som **Doctor At Large** (1971), **Man About The House** (1974), **Robin's Nest** (1977) m.fl. Af roller efter Turpin huskes han for sin Simon Harrap i **Me and My Girl** (1984-88), chef for et reklamebureau og far til den ret nuttede teenagedatter Samantha "Sam" (Joanne Ridley). Både **Dick Turpin** og **Me and My Girl** gik på dansk tv i firserne; især førstnævnte holdt jeg meget af.

Det var en herlig tid, Feudaltiden, hvis man vel at mærke befandt sig i toppen af samfundets pyramide. Selv en relativ ubetydelig godsejer som Glutton (dér fik han dén) kunne sidde som småkonge på sit gods og uantastet styre lokalsamfundet; den øverste myndighed i miles omkreds. Bønderne, ja, det var en noget anden historie; bare spørg Benito Scocozza.

Seriens første episode etablerer som det sig hør og bør for en pilot hovedpersonerne. Manuskriptforfatterne kommer udenom det historiske faktum, at Turpin endte sine dage i galgen ved at "afsløre", at det var slet ikke ham som dinglede, men en plagiatør. Unge Nick som bliver hans følgesvend er heller ikke den historiske Swiftnick - Turpin giver ham tilnavnet med en bemærkning om at det har en berømt røver heddet - så nu kan det passende være Nicks "nick". Således befriet fra Historiens stramt snærende bånd har vi bevæget os over i Folkeeventyret.

Turpin er blevet udstyret med en lidet overbevisende baggrundshistorie som skal forklare hans angivelige store had til Glutton (ud over, at denne søger enhver lejlighed til at få ham hængt, hvilket trods alt hører med til risikoen i erhvervet som landevejsrøver). Mens Turpin var soldat i hæren lod Glutton familien ruinere, så de sultede ihjel; Turpin svor derfor at ville ruinere Glutton, at pille ham og hans gods ned, langsomt men tålmodigt, sten for sten. En noget anstrengt moralisering af figuren og heldigvis fortoner dette hævnplot sig efterhånden som serien skrider frem.

Moralisering eller ej, Glutton og Turpin *er* de to modpoler som holder serien i gang - dødsfjender, javist, men de kan når det kommer til stykket ikke undvære hinanden. Sådan som jeg ser forholdet foragter Turpin det rige svin Glutton, men så længe denne lader Turpin og hans venner i fred, ikke udsuger lokalbefolkningen for hårdt, ja, så må han for Turpins skyld blive siddende på godset. Turpin er ikke nogen revolutionær, ja, end ikke idealist (sorry, Benito), han er først og fremmest en *overlever*. Han kender udmærket den skæbne som ville ramme ikke alene ham, men hele egnen, hvis han var idiotisk nok til at gå ind og skyde godsejeren - stor menneskejagt, militær undtagelsestilstand, massehenrettelser...

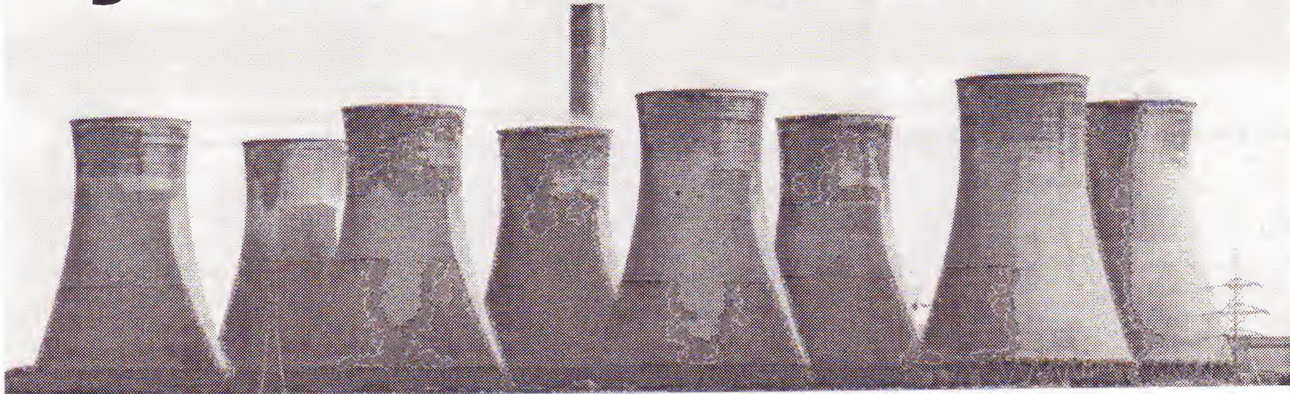
Glutton på sin side hader naturligvis røveren og banditten Turpin, fredsforstyrreren i hans herred, men hvis han virkelig var ude efter røverens hoved, så var det nok for længst lykkedes ham og nogen gange har han ligefrem brugt Turpin til at udføre visse beskidte opgaver - sådan nogle som han ikke kan betro klodsmajoren Spiker. Vel opmuntrer han Spiker til at jage Turpin, men han holder sin jagthund i kort snor. Egentlig tror jeg, at Glutton er mere snu end han ser ud til og bevidst spiller de to mænd ud overfor hinanden.

Her ved gensynet slog det mig, hvor få som egentlig *dør* i forhold til så mange andre engelske børne & ungdomsserier. I **Doctor Who** f.eks. dør folk i hobetal hver gang - og ikke engang The Doctor kan føle sig sikker. Men selv statisterne i **Dick Turpin** synes forbavsende sejlivede.

Den korte spilletid, ca.24 minutter per episode satte en del begrænsninger for både handlingen og karakterskildringens kompleksitet. To dobbelte episoder blev dog produceret, **The Fox** (fra 2.sæson) og **Sentence of Death** (4.sæson), i øvrigt ude på gammel dansk lejevideo (omnibus-versioner uden cliffhangers) og de er markant bedre end de enkeltstående historier. Hele 3.sæson er én lang føljeton på fem episoder (med gæsteoptrædener af bl.a. Donald Pleasence og Patrick MacNee!), men jeg husker desværre intet herfra...

Selskabet Network har nu udsendt første sæson af **Dick Turpin** på DVD, uden ekstramateriale af nogen art og i temmelig ussel billedkvalitet - episoderne er overført fra gamle skrammede og snavsede prints. På den anden side får man 13 episoder fordelt over to DVD skiver til en billig penge. Om serien "holder" er jeg egentlig noget usikker på, men måske skal man slet ikke tænke så meget, men bare læne sig tilbage i sofaen og lade sig underholde - *it's jolly good fun.*

Bjørn Lomborg Bio

Abnorme dyr, hvad enten de nu er kæmpestore, unaturligt aggressive eller på anden måde mærkværdige har en lang, glorværdig filmisk karriere bag sig. I mediets barndom var det *elektricitetens* gådefulde kræfter som kunne vække døde eller gøre dyr gigantiske. Halvtredsernes vovemodige forskere, *de hvidkitlede*, lod *atomstrålerne* få edderkopper og insekter til at vokse sig store som huse, give almindelige mennesker superkræfter og forstyrre urtidens monstre i deres dybe søvn. Trusler som måtte bekæmpes med hvidkitlet heroisme.

Men en dag vendte bøtten. De hvidkitlede var ikke længere helte i medierne; det var tværtimod synd for naturen. Oliekrise, global forurening... titlen *dommedagsprofet* kom på mode i de år; samfundsdebattører skrev lange og lærde manifester som nu kan erhverves for en femmer i støvede antikvariater og konceptet blev begejstret taget op af den spekulative litteratur i talrige dystopiske knaldromaner (se eksemplet s.18) samt af filmindustrien. Hvor Hitchcocks fugle blot havde været et dramatisk påfund, mente halvfjerdsernes frøer, krokodiller, kaniner, myrer, bier, bjørne, kæmpeblæksprutter, spækhuggere og regnorme *serious business*. Naturen krævede hævn over *mennesket* for dets synder og sendte som sine budbringere en langhåret hærskare af progressive biologer, amatørkratluskere og journalister, der snart tog kampen op med forurenende virksomheder og det etablerede samfund i al almindelighed. På film så vel som i virkeligheden...

Selvom disse film kan fremstå som fjollede, så blev det bagved liggende budskab taget dødsens alvorligt. Her i 2003 ser situationen faktisk langt værre ud, men befolkningen har mistet engagementet og udlevede organisationer som GREENPEACE for længst kompromitteret sig selv. Redaktøren finder, at tidens film om kæmpedyr er ren underholdning uden spor af halvfjerdsernes moralske indignation.

Symptomatisk nok har vi i dag *Reaktionen* ved magten og når Bjørn Lomborg fejres af politiske højrekræfter og industrilobbyer verden over og er blevet gjort til en stor mand af Anders Fogh Rasmussen, så er det selvfølgelig ikke pga. mandens videnskabelige kvalifikationer, men fordi han forstår at sælge et populært budskab om at rygterne om Klodens dårlige tilstand er stærkt overdrevne. I mellemtiden fortsætter arterne støt med at uddø, regnskovene svinder, mens *Homo sapiens sapiens* - det dumsmarte dyr - tonser videre mod afgrunden, og det uanset hvor mange olieproducerende lande vi måtte vælge at invadere fremover i Demokratiets navn. Velkommen, mine damer og herrer, til "Bjørn Lomborg Bio".

Redaktøren

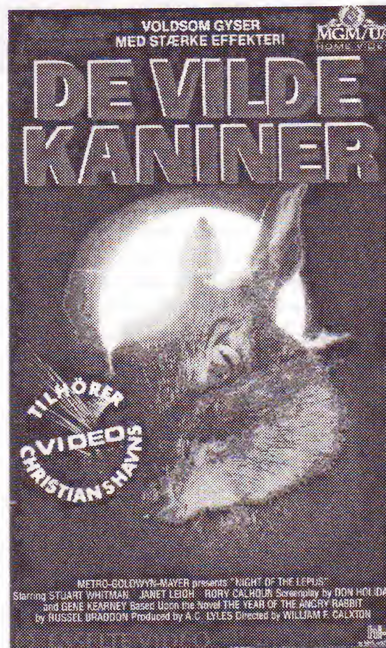
Frogs (Frøerne, 1972)
Det her må være den ultimative "naturen-hævner-sig-film". Scenen er sat i et sumpområde, hvor der ligger en virkelig patricia-villa; her samles hvert år den velhavende familie for at fejre bedstefars fødselsdag, og ad omveje kommer fotografen (spillet af en ung Sam Elliott) til huset.

I huset har vi alle mennesketyperne, de gamle, de unge - fulde af håb, og dem som har opgivet - det hele måske et anstrengende forsøg på at vise "samfundet" her - familiefejden er inkluderet! Pigerne har stramt tøj på, den mørke pige er en lille frækkert, ex-footballstjernen er lettere al-koholiseret - betragteren/fotografen er all time hero.

Men der er ugler i mosen - eller rettere sagt frøer og andet kryb i hobetal, og de er onde - inden længe begynder de at angribe og ligene flyder rundt.

En masse festlige indslag følger - en mand skyder sig selv i benet, og en hulens masse edderkopper kommer og bider ham - eller et crazy run gennem junglen med bedstemor (som vil fange en udstoppet sommerfugl); hun er befriende dement, men jagtes intens af krokodillehvalpe og igler, nok den scene der minder mest om den manglende biljagt - filmen topper da en tidligere cheerleader spises af en skildpadde!

Finalen er uimodståelig, personligt kunne jeg ikke falde i søvn, efter at have set scenen med en frø, der lander på pladespilleren - og lige tager en omgang - det er nok det sjoveste jeg længe har set! Indrømmet, jeg har endnu ikke udregnet, hvorfor det lige skulle være frøerne der er dyrernes konge, måske er det deres "hær" der bestemmer, slanger, salamandere, gekkoer, varaner, krabber gider nok ikke samarbejde med løver?!

Frogs er en betydeligt bedre film end **Night of the Lepus**; den varierer, er mere kreativ og musikken er unik, snigende og giver en underlig scary stemning.

Magien ligger selvfølgelig i at naturen vinder - menneskene må flygte... desværre her 30 år efter, er det vistnok gået lige modsat; selvom Bjørn Lomborg siger noget andet, så er naturen taberen - balancen er ikke genoprettet. Så den frø, der spiser et menneske under end-credits, animeret, har ikke en chance - kvæk, mit vandhul er væk?!

Frank Brahe

Night of the Lepus (De vilde kaniner, 1972)
Den her gang er det så kaniner - det kunne som ligeså godt har været zombier, kommunister, mexicanere eller andre "ting" vi frygter. Mærkelighedsniveauet er enormt og derfor umuligt at få øjnene fra. Balancen mellem mennesket og naturen blive således helt ødelagt af videnskaben - i den gode sags tjeneste - of course.

Vor små kaniner bliver til enorme uhyrer, der stadig ser søde ud, mens de løber rundt i alle de fine miniaturemodeller, men tag ikke fejl, de er i den grad blevet kødædende, så mennesker, heste og køer bliver til blodige klumper - de få angreb vi faktisk ser er fun - de stuntmen i kanintøj må ligge på en timeløn på højde med Bamse eller Kylling.

Det er selvfølgelig ganske psykotronisk-syre til øjenhullerne - dog bliver det hele lidt kedeligt, lidt for meget af det samme - kaniner i slow-mo på plactic-landskaber er ikke sjovt i 85 minutter, men jeg må indrømme, at selvlysende

kaniner i et kæmpe fyrværkeri på en jernbaneskinne morede mig kosteligt. Kitch, camp, low-budget og costume-parties vil altid have en særlig plads. Filmen er fra 1972, og måske troede vi på noget dengang - eller måske er det bare nostalgien om dengang vi stadig gjorde, og hvis vi skulle glemme det - kommer guderne og minder os om det.

Hvad der havde fået Stuart Whitman og Janet Leigh til at stille op i denne film er mere end hvad denne anmelder kan svare på.

Frank Brahe

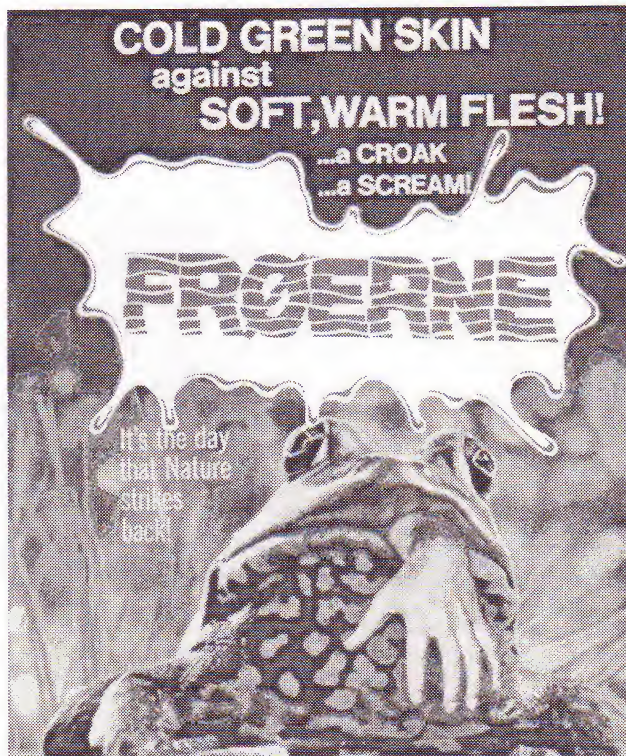
Food of the Gods (Rotternes hævn, 1976)

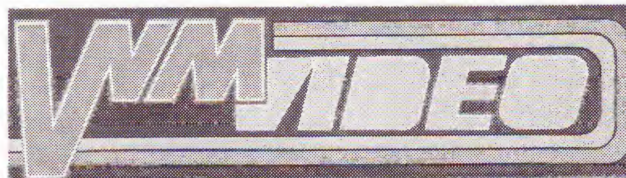
Jeg så denne film første gang i starten af firserne, da jeg var ung og filmisk uvidende, og husker den som morderligt godt lavet. Jeg har længe glædet mig til at gense den. Et par minutter inde går det imidlertid op for mig, at min hukommelse må have ikke så lidt tilfælles med en standard andalusisk te-si, for her er absolut ikke tale om ekvilibrisme udi kunsten "at føre folk bag lyset ved hjælp af uhyre snedige og overbevisende illusioner"! Alligevel er de 84 minutter nu langtfra spildt.

Rotternes hævn er løst baseret på H.G. Wells' roman **Food of the Gods**, og instruktør Bert I. Gordon har filmatiseret denne del af romanen tidligere som **Village of the Giants**. Tre venner - to footballspillere og en reklamemand tager på hvad de forventer er en afslappende ferie på landet. Næsten omgående angribes de af enorme hvepse, bier og høns(!). Efter mødet med en lokal, bibelglad ældre dame - med et ladt haglgevær og køkkenvasken fuld af døde larver på størrelse med spegepølser - bliver det klart at alt det lokale dyreliv har spist af en ukendt, tyk, gullig substans, der pibler op ad jorden, og derved er vokset til mastodontiske proportioner. Andre ferierende kommer til, og snart har vi en klassisk samling arketyper til kamp mod naturens bersærkergang; et par "jocks" - helte der har styr på tingene, en bibeljockey, en skrupelløs forretningsmand, der straks fylder vokse-stadset på glas for at sælge det, og en højgravid ung pige, der er kærester med en kværulantisk piveskid.

Og så kommer rotterne. Hundredevis af sultne rotter, hurtige og glubske, og på størrelse med pantere. Et par af de mere usympatiske hovedpersoner må (naturligvis) lade livet, men vore helte holder ud. Man sætter strøm til et trådhegn, og barrikaderer sig i et bjælkehus, men rotterne trænger igennem. Den efterhånden desperate bande smadrer en dæmning, så flodvandet ledes hen til bjælkehuset. Man kæmper sig op på taget, og holder rotterne stangen med økser og geværer, mens flodvandet stiger stadig højere. Gruppens mest velbevandrede udi gnaveranatomi ved godt at almindelige rotter kan svømme, men han minder om at det vel at mærke er rotter på 300 gram. Rotter på 100+ kilo skal lære det helt forfra, og ganske rigtigt - floden drukner snart alle skadedyrene, og alt ender godt. Eller gør det? De sidste billeder viser et par glas med voksesværk-remouladen, der føres med flodvandet videre til nogle marker med græssende køer. Køer der bliver malket. Mælk der købes i supermarkeder. Børn der drikker mælken. Moder Jord tager hævn for al forureningen…

Rotternes hævn er ofte blevet hånet for elendige effekter, men de er faktisk ikke så dårlige endda. Scenerne hvor rotterne kravler rundt på huset og en winnebago virker glimrende, p.g.a. nogle ualmindeligt overbevisende miniaturer. Der er brugt rigtige levende rotter i næsten alle scener, og ved hjælp af "forced perspective" og diverse snedige fotografiske effekter, virker kæmperotterne 100% overbevisende, når de er i samme billede som skuespillerne. Målestoks-forholdet mellem rotter og skuespillere er omhyggeligt tilpasset i alle scener. Specielt er der en vellykket scene, hvor en af rotterne trænger gennem et køkkenvindue, og den ældre dame hugger ud efter dens hoved med en kødøkse.

Alt i scenen virker perfekt, og intet afslører hvordan effekten er opnået. Det eneste man ikke kan snyde med ved miniaturearbejde er vand. Vand-dråber og bølger ser ALTID for store ud, og afslører effekterne. Der er mange "nærkampscener" hvor man har brugt model-rotte- og hønsehoveder, men disse scener er ret godt klippet, og eventuelle mangler ved effektarbejdet reddes hjem i klipningen. Illusionen er betydeligt mere overbevisende, end hvis man i dag havde købt rotte-CGI for hele Hollywoods pengemaskine. Effekter, jeg kan identificere som computergrafik, virker på mig betydeligt mere kunstige end de gammeldags latex-kreationer, så jeg føler mig ikke røvrendt med **Rotternes hævn** - det er en skrammelfilm, men en underholdende, velfungerende og velrealiseret skrammelfilm. And I even like the cover.

Jesper Moerch

Kingdom of the Spiders (Edderkopperne, 1977)

I hvert nummer af **Stay Sick!** har jeg jo trukket en eller anden trashfilm om killer-kryb op af muleposen, og nu hvor Henrik har besluttet at lave en hel sektion om disse, vil jeg da også lige give mit besyv med, med en lille omtale af **Kingdom of the Spiders** med William Shatner i hovedrollen. Der var en eller anden, der på et tidspunkt sagde, at William Shatner altid vil fremstå som Kaptajn Kirk, lige meget hvad han så end er med i, og det er vist meget rigtigt!

Her i **Edderkopperne**, som den meget originalt hedder på dansk, bliver nogen køer "overfaldet" af arrige edderkopper. Edderkopperne er såmænd ikke særlig store, de er bare skide sure over at have fået smidt tonsvis af pesticider i hovedet. Shatner er den lokale panserbasse i lillebyen, og sammen med en laber skadedyrsekspert, skal han finde ud af, hvad fa'en det er, der foregår. Vil det lykkes eller vil hele byen blive ædt af de nederdrægtige og umenneskeligt umenneskelige edderkopper??? **Kingdom of the Spiders** er en af de bedre film i genren, den er faktisk rigtig god og slutningen er til UG med kryds og bolle.

Jack J.

Slugs (Farligt kryb, 1988)

This is not precisely a film for children, not even for all adults, since it contains some really nasty scenes!

Slugs is in the the same line of films like **Prophecy** (John Frankenheimer) or **Alligator** (Lewis Teague) just to name a couple. It belongs to the horror subgenre where animals suffer the dreadful sequels of human carelessness.

In this film it really doesn't matter why the slugs in some U.S. town have become carnivorous... the point of the film is to amaze us with its great special effects. If you are a gore fan you must get this film: you'll be able to see a guy's head exploding while having lunch, a man cutting his own hand in his greenhouse and lots of slimy slugs soaked in blood!... you'll just have a ball.

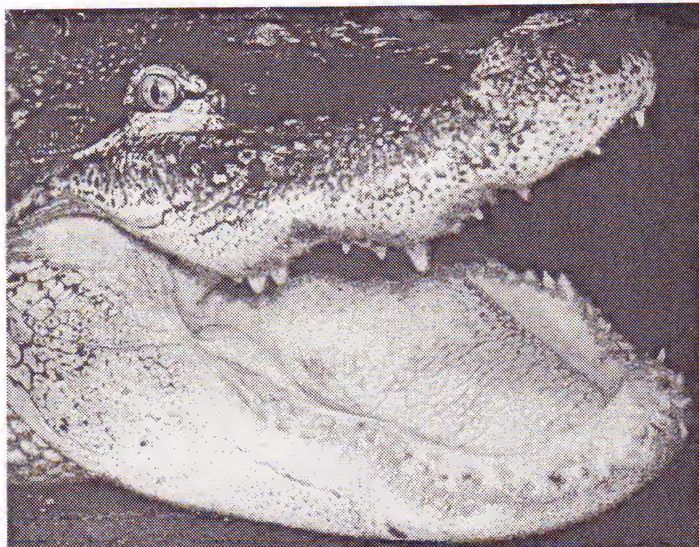
One can't take this film seriously, just like Peter Jackson's **Bad Taste & Braindead**, although this one is not that exaggerated. The film cast isn't very important either. There are Spanish and American actors who are not very wellknown, but who cares? You don't want to see their performances, you want to see what an awful death the slugs have in store for them.

Slugs was shot in Lyons (New York) and Madrid. 5.000 plastic

slugs were made for the film. In the scene where Emilio Linder's head explodes while having lunch in a restaurant with two clients, those larvae or worms you see are in fact grigs!

Slugs won a *Goya Award* for its Special Effects in 1989.

Ferran Giménez

Alligator 2: The Mutation (Alligator 2, 1991)

Jeg købte **Alligator 2: The Mutation** inde på filmmessen sidste år (febr. 2002), da jeg selv, Heine Sørensen og **Obskuriøst**-redaktør Henrik Larsen var inde for at falbyde vores blade. Både Heine og Henrik kikkede overbærende på mig med mit indkøb i hånden; *"Den sku' ik' være særlig god"*, var meldingen. Sjovt nok havde ingen af dem set **Alligator 2**, men det betød ikke så meget. Rygtet om filmens usle kvalitet blev tilsyneladende købt som den rene sandhed. Og i næsten et år nu har den stakkels krokodillefilm så fået lov til at ligge og samle støv nederst i en bunke med film foran mit fjernsynsapparat, jeg kunne simpelthen ikke tage mig sammen til at se denne film, som mine to kumpaner havde rynket på næsen ad. Derimod er den ofte kommet op i samtaler mellem Heine og jeg, når Heine fx har haft en eller anden film, jeg gerne ville have, og mit tilbud lyder så gerne noget i retning af: "Du kan jo få det her mesterværk, jeg har liggende... **Alligator 2**!!" Svaret fra Herr Sørensen er altid det samme, nemlig at jeg kan beholde mit bras. Hah! Det morsomme er, at Heine stadig udelukkende vurderer filmen på grundlag af noget, som *en eller anden* har fortalt ham, men at ligefrem selv sætte sig og checke den ud er tilsyneladende for meget besvær... *det er jo alligevel en skodfilm!*

Well, nu har jeg så endelig selv taget mig sammen og set **Alligator 2** og må konstatere, at det er en... skodfilm, ha ha!! Men den slags er underordnet, det, der gælder, er, om jeg var underholdt eller ej.

To mænd, der er ude at fiske med spyd en sen nattetime, blir ædt at noget stort, som vi ikke får at se *(og som er meget svært at gætte sig til, når filmen som nævnt har "alligator" i titlen)*. Dagen efter finder en dreng en støvle med en fod i. Så tager den lokale flødebollepanser affære; *Det må dreje sig om et stort dyr!!* Der er en byfest under opsejling, nede ved et tombola ved floden naturligvis, men borgmesteren vil ikke aflyse festlighederne, for han er i lommen på den lokale gangsterfilejs, så i stedet lader han panserbassen arrestere, men med lidt Grønspætte-snilde undslipper denne og går ene mand på jagt efter *el mucho grande alligator* (som viser sig at være intet mindre end en alligator-mutant!!!). Frisk fyr, ham panserbassen! Han får dog alligevel yderst hjælpsom ekspertassistance fra sin kone, borgmesterens bimbodatter, en nybegynderpanser og nogle bondeknolds-krokodillejægere, hvoraf lederen spilles af Richard Lynch, som næsten altid spiller skurk pga. sit smadrede fjæs.

Lyder det som en hel bunke klichéer? Jamen det er det skam også, og så har jeg endda kun lige skrabet overfladen, men *trust me*, der er mange flere, hvor de kom fra!! Faktisk står klichéerne opstillet på rad og række. Og radiator-alligatoren, hvad med den? Tja, et stk. kæmpe plastic-dille, der er lige så livløs, som den slags man kan købe i BR Legetøj!! Scenerne, hvor den angriber skrigende tombolagæster, er så ekstremt grinagtige, at... well, de er grinagtige! Der er nogle få scener, hvor de har brugt en rigtig alligator, men selv dén ser ud som plastic!!

Filmen er oprindeligt lavet til ABC-TV i USA, så du kan godt glemme alt om at sidde og vente på et par opfriskende blodige scener af plastic-alligatoren, der tar for sig af retterne (dvs. dumme tombola-optrædende, der er totalt ulidelige og som ellers gerne per tradition ville blive ædt). Jeg skal nok lade være med, at røbe den *overraskende* (yeah right) slutning, men blot nævne, at scenen med alle menneskerne, der står og kikker på, er så totalt lam og tåkrumme-pinlig, at det overgår det meste!

Men, *og her kommer så overraskelsen for herr Sørensen og andre, der har hørt, at den "er" noget skidt:* **Alligator 2** er faktisk ikke så ringe endda, når vi altså taler om, hvorvidt den kan underholde eller ej. Jo, den er dårlig! Jo, den er megafuld af klichéer! Jo, alle personerne er stereotyper! Jo, den er blodløs! Og jo alt muligt andet, men måske netop fordi den er så dum og så tåbelig, så underholder den altså alligevel, så længe man ikke forventer nogen form for kvalitet *what so ever!!* Det er lidt lige som med en burger: Hvis man forventer et nærende og proteinrigt måltid, så blir man ret skuffet, men forventer man en tom burger uden megen smag til den hule tand, så er den ganske udemærket. Og tro mig; **Alligator 2** er en tom burger, men det er nu heller ikke så tosset engang imellem, når bare ikke det er det, man baserer hele sin filmkikning på (siger jeg, samtidig med at jeg er redaktør for et blad, der hedder *"Stay Sick"*. Ha ha).

Alligator 2 er forresten efterfølgeren til **Alligator** *(hvor opmærksomt)* af Lewis Teague fra 1980 (eller '83 ifølge **BD**), som Frank Brahe omtalte i sin "artikel" med titlen "Chokofanter, krokofanter eller radiator - ALLIGATOR!!!" i **Bloody Darlings** #14/15 fra '99. Udover **Alligator** anmeldte Frank også **Killer Crocodile, Death Trap, Gator Bait** aka **Blodhævn i Sumpen** og **Great Alligator**. *Check it out!*

Jack J.

A second opinion:
*"[**Alligator 2**] er en film man skal pisse på, hver gang man har en mulighed for det."*
Frank Brahe i **BD** #14/15

Anmelderen præsenterer sig selv
Erwin Neutzsky-Wulff tilbragte det meste af sin barndom og ungdom, der faldt sammen med henholdsvis halvtredsernes sf-boom og tressernes horror-renæssance, i Københavns - dengang - mange små biografer. Disse film gjorde et uudsletteligt indtryk på ham og var formodentlig medansvarlige for, at han senere kom til at ernære sig som forfatter inden for netop disse genrer. Han har bevaret sin interesse for mediet, først som samler af 8mm-kopier, siden videoman - somme tider kniber det med at få plads til møbler. Har skrevet for forskellige filmtidsskrifter, fra **Sunset Boulevard** til **Levende Billeder**. Mødte Henrik Larsen gennem en fælles bekendt (THE Frank Brahe) og benyttede lejligheden til at erhverve nogle gode film fra den venlige mands samling og samtidig sige sin uforgribelige mening om dem i hans blad ...

A Warning to the Curious (1972)
Film skal som bekendt ses i biografen, ligesom mad skal fortæres på en restauration. Hvordan kan man få noget som helst ud af at skide, medmindre man deler bræt med en halv snes moroner? Skønt jeg fik mine første - og ganske uforglemmelige - filmoplevelser i Københavns biografer i halvtredserne (hvor der var 100 i stedet for 2) er, som man vil forstå, in my book TVs væsentlige fortjeneste, at den har flyttet biografen hjem i stuen. Mind you, publikum var anderledes dengang, der var mere pietet i Vester Bio, end der er i dag i det Kongelige Teater, måske fordi det stadig var en oplevelse.

Biograferne lignede ofte det, de var, ombyggede varieteer, med plyssæder og et lejlighedsvist kinoorgel. Der var farvestrålende programmer og forfilm og orangeade i pausen. En midnatsforestilling med dobbeltprogram fulgt af hjemturen i solopgangen, fordi man selvfølgelig hellere ville have en rulle lakrids til filmene end en billet til natsporvognen, var min barndoms juleaftener - den "rigtige" juleaften var altid en katastrofe (familien var der jo). Jeg må dog tilstå, at jeg ikke begrænsede mine biografbesøg til weekenden.

Jeg plejede at deponere skoletasken på cykelskurets tag, hvorefter jeg brugte formiddagen indtil klokken 11, hvor biograferne åbnede, til at skrabe sammen til billetten ved at købe **National Geographic Magazine** og lignende i den ene ende af byen til 25 øre og sælge det til 50 i den anden. Eller jeg gik i Tivoli - det kostede ligeledes 25 øre, og folk havde som regel i al fald glemt en krone i småmønter i spilleautomaternes skuffer, og så kunne man samtidig grine ad jævnaldrende besøgende, der i deres uforstand brugte penge på noget andet end F-I-L-M! Dengang (ca. 1955-1975) var det ikke usædvanligt for mig at se tre film om dagen (1 + et dobbeltprogram) og jeg må altså i denne periode konservativt anslået have set omkring 10.000 film. Men - altså - nu om stunder skal film naturligvis ses på TV.

Hertil kommer TV-filmen, som er en genre for sig. In the old days var de ekstremt studio-bound, hvorfor historien som regel lå i dialogen.

Nu har vi naturligvis special effects og on location, så vi behøver (åbenbart) ikke manuskripter. Hvem kan undgå at fælde en tåre, når the Enterprise kommer ind i et ormehul, og Kirk ryster stolen - let's do the time warp again!

De rigtig gamle TV-serier i den fantastiske genre er ofte ganske WEIRD - med lidt god vilje kan man jo se det som ekstra stemningssættende, at det somme tider er lidt svært at se, hvad der foregår.

I min barndom - here I go again - var et TV-apparat (det hed en fjernsynsmodtager dengang) et radioapparat på størrelse med en kommode med en titommers skærm i det ene hjørne. DR sendte onsdag aften, og hvis det var en spillefilm, var der et kvarters pause i midten, så folk ikke fik epileptiske anfald eller ødelagt deres arveanlæg.

Åbenbart tænkte man ikke på husets herre, der havde kæmpet det meste af eftermiddagen med prøvebilledet - jeg husker den evige vertikale rulning, som, hvis man var dygtig, kunne nedsættes til en fuld omgang i minuttet. Det var omtrent som at modtage billeder fra bagsiden af månen, og det gjorde det i sig selv temmelig uhyggeligt og science-fiction-agtigt at sidde i en mørklagt stue (stik imod lægernes advarsler) og stirre ind i det gnistrende katoderør - næsten endnu mere scary end gyserradiospillene:

Hvem er personen?
Tag telefonen,
ring efter Zonen
eller politi!
Se bare brevet!
Hvad står der skrevet?
Hilsen fra MISTER MALLORY!!!

Der var noget magisk ved disse mediers barndom, som vist er gået tabt i reklamepauserne... Så når jeg ser de gamle **Dr. Who**, tænker jeg uvægerligt: Var den tekniske kvalitet virkelig så god?

Endnu bedre (og ældre) var BBCs **Quatermass**, som endvidere havde den dyd at fungere som jordemoder for det Hammer, vi kender. Det var efter succesen med **The Quatermass Experiment** (og det *var* et eksperiment) at man droppede sine B-swashbucklers og lagde billet ind på Universals klassiske uhyrer - an era was born!

Med dette i tankerne er **A Warning to the Curious**, en "Christmas Special", lidt af en skuffelse. Den er uhyre afdæmpet i sine virkemidler - lidt for afdæmpet.

Så skrækindjagende er det altså heller ikke at se Peter Vaughan blive forfulgt på sikker afstand af en lidet spektral bonde hen over diverse marker. Sådan noget kan virke fortrinligt i en novelle, men det her skal jo faktisk forestille at være en film - det kan altså også blive for litterært.

Det er således fristende at drage for denne filmatisering ufavorable sammenligninger med den andetsteds omtalte **Night of the Demon** efter et forlæg af samme forfatter. Historien er endda ikke særlig god in the first place: Åbenbart er en for Englands skæbne afgørende krone begravet i nærheden af en landsby, hvor den vogtes af en familie, der uheldigvis er uddød - det er her, spøgelset kommer ind.

Vaughan finder i øvrigt kronen ved hjælp af et kort i en gammel bog - må jeg bede om mine lyseblå! Det er kort sagt en af den slags gyserfilm, der åbenbart er kolossalt agtværdige, fordi de er lavet af en pæn instruktør uden nogen forståelse for genren og dens virkemidler.

Night of the Demon (1957)
Som et værk af den selv i kritikerkredse værdsatte Tourneur er **Night of the Demon** ganske atypisk, især i den amerikanske udgave. Ofte føler man, at anmeldernes begejstring for specielt denne instruktør egentlig mere var en

langen ud efter den mere eksplicitte del af genren, som repræsenteret af det nyopdukkede HAMMER - i USA var **Night** double-billed med Fishers **Revenge of Frankenstein**.

Karakteristisk nok så man sig blind på det mere grafiske - hvilket nok i høj grad skyldtes farverne - og overså i den forbindelse ikke blot æstetikken, men også de ofte litterære og ikke mindst psykologiske manuskripter. Her var Tourneur helten, fordi han - i overensstemmelse med sit chiaroscuro univers - oftere antydede end udmalede skrækelementet.

Night of the Demon har således et veritabelt monster, og man har derfor elsket at fortælle, at det blev indsat imod instruktørens vilje, post-production. Tourneur bestilte faktisk et uhyre, men har sikkert ikke været tilfreds med resultatet.

Det virker da også bedst på lang afstand, idet "brystbilledet", som figurerer på plakaten, er mindre overbevisende - det ligger dog højt over sin tids standard. Derimod viser den amerikanske klipning, at man har opfattet filmen som en traditionel monster movie, og det er givetvis ikke her, filmens force ligger, men i opgøret mellem to mænd, som man gerne havde set som mere ligeværdige modstandere.

Den torskedumme professor Holden er således slet ikke i klasse med den godmodige satanist Karswell - under deres første, centrale samtale er djævle-dyrkeren i klovnekostume efter at have underholdt en flok børn, en beskæftigelse, der først med massemorderen Gage har fået sinistre konnotationer. Efter et par stilfærdige bemærkninger udløser han et uvejr, der ville have fået ethvert fornuftigt menneske til at kaste håndklædet ind i ringen.

Derimod har heltinden ikke meget at bestille, indtil hun temmelig umotiveret kidnappes af den åbenlyst moderfikserede Karswell. Tourneur er naturligvis først og fremmest auteur, og set-piece afløser da også set-piece på en måde, der næppe giver tilskueren mulighed for at få vejret: Den flyvske runestrimmel, scenen i bondehuset og Holdens flugt gennem skoven forfulgt af noget, der mest af alt ligner et hul imellem to dimensioner (efter et noget mindre imponerende slagsmål med en udstoppet kat).

Han får ligeledes mest muligt ud af en scene med et medium og den klassiske juxtaposition imellem seancens latterlige omstændigheder og grundlæggende ve-racitet.

Alt i alt er **Night of the Demon** en horror (Karloff ville have sagt terror) movie out of the Golden Age of the Fifties, intelligent uden at være snakkesalig, en 95 minutters edge-of-the-seater, som man vist skal være meget blasé for ikke at nyde i fulde drag.

The Brain (1962)
1942 skrev Curt Siodmak **Dono-van's Brain**, en af disse SF-klassikere, hvis originale ide siden bliver en del af genrens stock and trade. Ikke overraskende blev den filmatiseret allerede et par år senere som **The Lady and the Monster** (med Stroheim som the MAD scientist).

En rimeligt loyal film-udgave kom dog først med Felix Feists mesterværk fra 1953, der også bevarede den originale titel. Emfasen er her klogeligt på the laboratory setting og det metafysiske aspekt - i det hele taget glimrede halvtredserne ved disse talking egghead pictures, som i modsætning til noget nær alt, hvad der kom senere, ofte nærmede sig genrens intellektuelle niveau (også bog-SF er naturligvis siden degenereret til interplanetarisk Tolkien). Her blev videnskabsmanden spillet fremragende af Lew Ayres - og hans hustru i øvrigt af Nancy Davis, den senere præsidentfrue.

Det er Freddie Francis' fundamentale fejlgreb at gøre historien til en traditionel whodunit med **The Brain** som simpel Mc-Guffin. Her er den tyske titel mere rammende: **Ein Toter Sucht Seinen Mörder** - i det hele taget virker filmen meget tysk, og det er da også en koproduktion med en tysk skuespiller i hovedrollen.

Resultatet bliver mere Edgar Wallace end Curt Siodmak, og det er selvfølgelig synd, selv om filmen i øvrigt vrimler med engelske karakterskuespillere. Peter van Eyck er ellers slet ikke dårlig, og akvarie-hjernens overtagelse af ham overbevisende, om end i sidste ende uinteressant på grund af emfasen på mordudredningen i stedet for de fysiologiske og psykologiske implikationer.

Da temaet i sidste ende er Hævn - en alternativ titel er **Vengeance**, kommer tilskueren uvægerligt på hjernens parti, hvilket gør den en hel del mindre truende (om så dens ejer har været en hensynsløs tycoon eller ej) - vi drager næsten et lettelsens suk, da et forsøg på at ødelægge den mislykkes. Van Eyck synes således nærmest øjeblikkelig at acceptere sin rolle som dens vindikator, og så er pointen med kampen mellem bevidstheder naturligvis røget.

Fotograferingen er stylish og camouflerer sammen med de mange cameos og instruktørens karakteristiske omhu det begrænsede budget. Men en klassiker er det ikke.

Confessions of an Opium Eater (1962)
For en ordens skyld - denne film har intet med det påståede litterære forlæg at gøre. Inspirationen er snarere tyvernes dime novels, hvor den kinesiske tong spillede omtrent den samme rolle som den japanske yakuza i dag.

Little Orphan Annie havde altid en snes hatchet men efter sig, men allerede i tresserne var konceptet så outmoded, at det med fordel kunne parodieres i **Thoroughly Modern Millie**. Film om hvid slavehandel var stadig populære, men de foregik nu oftere i tyske natklubber end i kinesiske vaskerier.

Et sidste mislykket forsøg på at genoplive genren finder vi i Carpenter's **Big Trouble in Little China**, men på dette tidspunkt var emfasen allerede på martial arts. Og da karatefilm hovedsagelig henvender sig til motionsbøsser, mangler de naturligvis den afgørende ingrediens - piger.

Not so with de pragtfulde gamle sandalfilm; skønt også disse lukrerede på fans af Steve Reeves' biceps, var der dog også altid rigeligt med slavepiger for det tilfældes skyld, at somebody of the heterosexual persuasion skulle have forvildet sig ind i biograflokalet. Sex er naturligvis for længst blevet bandlyst fra film og TV (prøv at sammenligne Voyager's kvindelige kaptajn med en Orion animal slave girl fra den gamle serie).

Det er naturligvis okay, moderne film laves hovedsagelig for tiårige (**Star Wars**, **Lord of the Rings**) og ældre damer (**Revenge of the Fried Green Tomatoes**). Men af og til kan jeg nu alligevel godt længes tilbage til the good old days, hvor pigerne lignede piger i stedet for Cameron Diaz.

Jeg kan naturligvis godt se, at **Tomb Raider** må kunne tilfredsstille visse masochistiske instinkter - but so does Roseanne Barr. For kinematografiske neandertalere som undertegnede er **Confessions** således intet mindre end a god-send.

Romantisk - lige langt fra de kønsløse teenage slashers og modbydelige kvindefængselsfilm - for ikke

at sige oneirisk fra de første billeder af ægte orientalske skønheder i fiskenet fanger den med sin enestående stilsans og villighed til at eksperimentere. Hvad Vincent Price laver i det selskab, har jeg aldrig helt forstået, men hvad det end er, gør han det - som sædvanlig - med stor overbevisning.

Åbenbart er han en sømand, der Yojimbo-agtigt tilbyder sine services til konkurrerende bander. En modig avisredaktør, som bekæmpede pigehandelen, er netop blevet myrdet (serves him right) og DeQuincey efterforsker forbrydelsen - sort of.

Filmen følger nemlig mere end noget andet opiumsrusens logik, hvor hemmelige korridorer oftere end nogen egentlig handling fører tilskueren fra scene til scene. Således ender hovedpersonen noget umotiveret som klientel i en opiumshule, og vi får den bedste drømme/trip-sekvens, jeg har set - Roger Corman go home - and it gets even better.

Vores helt vækkes brutalt af sine forfølgere, men ikke mere, end at hans påfølgende flugtforsøg foregår i slow-motion og uden lyd. Det hele kulminerer i en slave-auktion, hvor de unge piger præsenteres for os i en detalje, der får os til alvorligt at overveje at købe et par stykker.

Denne film er - believe it or not - erotisk: En slavinde, der de-monstrerer sine hoftebevægelser, et fantastisk, dvælende nærbillede af et kvindeansigt, der synes at forføre os helt personligt, og så naturligvis alle disse skønheder i bure, som man ellers kun vover at vise os i en hurtig panorering. Selv den obligatoriske happy ending (what's happy about about a woman being UNtied?) munder ud i en drømmeagtig finale, hvor Price cum heltinde i bogstaveligste forstand skylles ud i kloakken - her mangler kun det manende spørgsmålstegn efter End Titles.

This is a Wonderful, Wonderful movie, fra dengang mænd var mænd og hverken frekventerede gymnastik-institutter eller vandede blomster for Julia Roberts, og heltinder først og fremmest skulle kunne skrige, besvime og se malerisk ud i lænker. Get it - somehow!

Tales that witness Madness (1973)
Jeg har altid haft en svaghed for episode-film - især gyserhistorier egner sig fortrinligt til dette format. I stedet for, som det ofte er tilfældet, at forsøge at "puste" en historie op til en full feature, strammer man i stedet de enkelte fortællinger. Klassikeren inden for denne genre er - og, kan man nok tillade sig at sige efter mere end et halvt århundrede, forbliver - **Dead of Night** ...

I gamle dage, da en spillefilm sjældent varede mere end halvanden time, havde kortfilm - Laurel & Hardy two-reelers og Warner Brothers' "voksen"-tegnefilm, for at nævne to højdepunkter - kronede dage. Selv stiftede jeg bekendtskab ned disse perler i DSB Kino i halvtredserne.

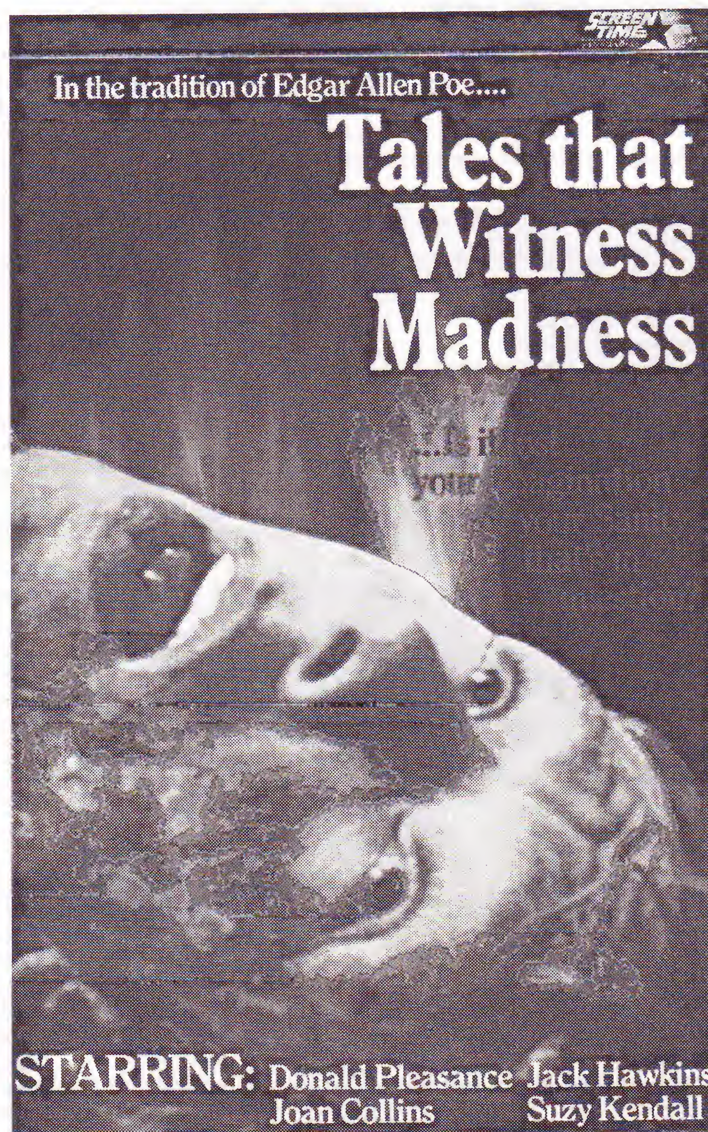
Billetprisen var dyr for en times program, 2 kroner (3 kroner for et dobbeltprogram i Vester Bio) men pengene værd, syntes man - begge steder kunne man jo blive siddende, så længe man gad. De pragtfulde serials derimod stiftede jeg først bekendtskab med i tresserne som den stolte ejer af en standard 8mm-viewer, der senere blev udskiftet med en "rigtig" fremviser - det lugtede alt sammen lidt mere af biograf end video, men udvalget var naturligvis stærkt begrænset.

Gyserkort- og forfilm var sjældne, men de forekom. Det var så til gengæld en form, TV gjorde til sin egen med 25 og 50 minutters time slots.

Og så kom Amicus med sin helt specielle brand. Måske kunne man ikke konkurrere med Hammer, der havde de store serier, men så kunne man få ofte populære skuespillere til at bidrage med noget, der i mange tilfælde ikke var stort andet end walk-ons.

Tilbage stod at finde en passende rammehistorie. Ofte strandede man simpelt hen protagonisterne i en elevator eller lignende, eller man tilføjede en dæmonisk cicerone.

Galehuset er naturligvis perfekt, her kan det ikke undre, at der i hver celle gemmer sig en fantastisk historie, som ikke engang behøver at være specielt troværdig. Naturligvis undgår man sjældent pointen fra Poe's **The System of Dr Tarr and Professor Feather** (som Moctezuma havde filmatiseret året før) heller ikke i **Asylum** og denne "sequel".

Den første film var på mange måder den mest tilfredsstillende, især husker man Cushings hjertevridende præstation som faderen, der prøver at vække sønnen til live, men også den afsluttende historie om morderiske dukker med levende indmad har mareridtsagtige kvaliteter. **TTWM** er dog ikke uden sin egen charme.

Den første historie om a boy and his tiger er naturligvis en vulgarisering af Ray Bradbury's **The Veldt**, derimod har fortællingen om dimensionscyklen alle den gode sci-fi-histories kvaliteter. Helt litterær er nummer tre om kunstneren og hamadryaden, og hvis man synes, den er lidt for langt ude, kan man i stedet glæde sig over Joan Collins i Ole Lukøjenatkjole.

Den længste - sådan forekommer den i hvert fald - er mere en National Geographic-agtig skildring af en menneskeofring end en egentlig historie. Vi ved fra begyndelsen, hvad der skal ske - vi får ikke engang den på plakaten annoncerede sluteffekt (eller også er min udgave censureret).

Rammehistorien leverer (ud over Donald Pleasance, hvem Halloween-serien endnu ikke havde gjort til koryfæ) Jack Hawkins, som dog af uopklarede årsager taler med Charles Grays stemme - måske døde han under optagelserne. Alt i alt en film, der er mere speciel end klassisk. Men det er jo også en dyd ...

The Maze (1953)
Kender man en bestemt type film, hvor alting er uhyre stemningsfuldt med omhyggelig belysning og betagende fotografering, men der ligesom ikke rigtig sker noget? Look up the credits: To mod en på, at instruktøren begyndte som fotograf.

Nu om stunder laver selv special effects designers film, med lignende resultater. De kan imidlertid også være entusiastiske personal statements. Tænk at levere en så substantiel del af en film, som alligevel ikke er ens egen - det må uvægerligt resultere i en ikke ubetydelig potentiel skaberkraft, som så endelig finder sin udløsning, når man får lov til at prøve selv.

Vel er den futuristisk økologiske **Silent Running** ikke **2001**, men det ville alligevel have været synd, hvis Trumbull ikke havde fået lov til at lave den. Og nok er **Brainstorm** klart bygget op omkring nærdødseffekterne, men der er alligevel så meget andet i den.

Nej - William Cameron Menzies er ikke instruktør, men production designer, måske the greatest of them all (ever seen **Gone with the Wind**?) eventuelt undtaget John Box. Hvis H. G. Wells er a stuffy old man, er han i det i hvert fald aldrig mere end i **Things to Come** - se en af George Pals versioner i stedet!

Det er som med alle ubehjælpsomme instruktører, de rutinerede skuespillere klarer sig, de mindre forbliver strandet, looking into the camera. Samtidig er en art designer med frie tøjler naturligvis den ultimative auteur.

Dette gælder i særdeleshed Menzies' to (i sandhed) fantastiske film. Den ene er **Invaders from Mars**, måske den mest realistiske (marsmænd med lynlås and all) repræsentation af et barns mareridt.

Den anden er den mere voksne **The Maze**. Lad mig straks advare og sige, at mange finder den latterlig.

Den er i hvert fald underlig - ligesom med **Invaders** er ordet nok "surrealistisk". Hertil kommer, at filmen oprindelig var i 3D og begynder med et ganske irrelevant dansenummer, hvor en ung dame bliver kastet i hovedet på tilskuerne.

Richard Carlson (Jack Arnolds leading man) spiller en ung skotte (uden påfaldende accent) der kaldes til arvegodset ved sin onkels død. Straks efter afbryder han al kontakt med sin forlovede, der dog beslutter at opsøge ham sammen med sin tante, som er specielt all at sea uden instruktion, især i de underligt umotiverede indskudte scener, hvor hun fungerer som fortæller, nærmest som en filmstjerne på TV, der inviterer seerne indenfor i sit hjem - a simple voice-over burde have gjort det.

Slottet er naturligvis decors for alle pengene - dem, der nu var. En trappe med underligt brede trin, tilmurede vinduer, og naturligvis i haven en fantastisk labyrint skimrende i månelyset.

Snart begynder en uhyggelig skikkelse at slæbe sig forbi soveværelsedøre låst udefra, og den sædvanlige investigation kan begynde, komplet med umeddelsomme tjenestefolk med sigende blikke og masser af korridorer og tårnværelser, hvor der kan besvimes dekorativt. We've seen it all before, men sjældent så omhyggeligt, og denouementet er, skønt blottet for skurke og ofre, rigt tilfredsstillende.

Man tror næsten på den absurde forklaring, og den centrale revelation er, om ikke meget værd som special effect betragtet, så dog ekstremt virkningsfuld i sit setting, den sorte labyrint, der har lidt af den samme uhygge som den skimrende svømmehal i Tourneurs **Cat People**. **The Maze** er en oplevelse, man ikke skal snyde sig selv for, hvis man har muligheden - den er så godt som uopdrivelig.

Mark of the Vampire (1935)

Først og fremmest må man nok sige, at denne film er noget overvurderet. De fleste af Universals skrækfilm fra trediverne var naturligvis ikke blot studio-, men decideret stage-bound, filmet teater.

Ved speciel fotografering og beskedne effekter opnåede man dog ofte en mareridtsagtig kvalitet, som denne udgave stort set mangler. Det er først og fremmest en treakters whodunit, som de en overgang blev genoplivet, begyndende med **Sleuth** - man kan næsten høre tæppet gå op og ned.

Det er et andet problem, at Browning åbenbart ikke har kunnet beslutte sig for, om han ville lave en "straight" horror movie, en "lattergyser", som det hed i min barndom, eller en krimi. Skønt special effects ikke er noget at råbe hurra for - flagermusene er for en gangs skyld de mest vellykkede - er de alligevel for gode til, at vi skal acceptere den efterfølgende "afsløring".

Således omskaber en i øvrigt ganske henrivende Caroll Borland sig for øjnene af vidner, uagtet hun og Lugosi senere afslører sig som hyrede skuespillere. Det bedste i filmen er altså det, der arbejder imod plottet - a movie divided against itself cannot work.

Der er ellers både morsomme tjenestefolk og mordere, der hypnotiseres og tilstår på scenen - og sigøjnere nok til en hel operette. Sikkert underholdende og virkningsfuldt som en amatørteatertrups repertoire - hvad denouementet da også afslører det som - men film er det næppe.

Seconds (1966)

Jeg bliver altid dybt desorienteret, når folk bruger de danske titler på film - også fordi jeg synes, de altid hedder det samme. Hvordan i alverden skal man kunne gætte, om **Nattens gys** henviser til **Dracula**, **Forbidden Planet** eller en film med Susan Sarandon - rent bortset fra, at jeg slet ikke har lyst til at huske **The Ten Commandments** som **Bøllebank til ægypterne**.

Manden der skiftede ansigt

I visse tilfælde er en oversættelse dog i det mindste forståelig. Skal vi gætte på, at der er max ti danskere, der har regnet ud, hvorfor **Manden, der skiftede ansigt** hedder **Seconds** på originalsproget (seconds betyder "en portion til"). Og det er faktisk, hvad hovedpersonen får, han reinkarnerer endda som Rock Hudson, dog formodentlig med sin heteroseksualitet intakt.

Den er nu ikke noget at råbe hurra for, han reagerer i det mindste ikke på sin søde (om end noget alderstegne) kones tilnærmelser. Vi finder ham i helvede, commuting, tilsyneladende med et kamera strapped to his back.

Han er begyndt at få underlige telefonopringninger fra en person, der hævder at være en afdød ven. Efter flere redirections end en kidnappers bagman (somme tider har man indtrykket af, at dette er en pustet episode af **The Alfred Hitchcock Hour**) præsenteres han endelig for varen: Et nyt liv til en, må man nok sige, uhyre overkommelig pris.

Vores helt(?) reagerer som et modvilligt offer for en dørsælger, og snart er han - efter en uhyre blodløs plastisk operation - etableret som fup-kunstner i et fup-miljø omgivet af fup-mennesker (this is the sixties, baby). Problemet er naturligvis, at han lige så lidt ved, hvad han skal bruge sit nye liv til som sit gamle - hans kunstneriske ambition passede fint til de akvareller, han malede i sin fritid, der nu blot er svulmet op til et umætteligt uhyre af cocktail-parties og walks along the beach.

Den væsentlige årsag og det fuldt tilstrækkelige middel til denne type transformationer er som bekendt en ung, smuk hustru - det hedder den mandlige overgangsalder og går, så vidt jeg har forstået, ud på, at manden har opdaget, at hans kone er i overgangsalderen. Men Arthur er ikke interesseret i sex og finder som den filosofiske natur, han er, i stedet ud af, at han selv bør bestemme i sit tredje liv - hvilket formodentlig ville betyde, at han ville blive bankassistent og begynde at drømme om direktørposten. Firmaet synes imidlertid, han har fået a run for his money...

Mellem alle effekterne, de selvbevidste præstationer og den generelle lykkekagevisdom kan man ikke lade være med at synes, at der må være mere i dette materiale end endnu en prædiken om småborgerlighed og forbrugermentalitet. Her savner man den eksistentielle dybde i Terence Fishers **Frankenstein**-serie, ikke mindst når det gælder den seksuelle identitet. **Seconds** er da rimeligt middlebrow og pænt instrueret og fotograferet - men måske ikke helt

begavet nok til at kvalificere som science-fiction.

The Tingler (1959)
Joe Dante har i sin **Matinee** tegnet et kærligt portræt af sin (og min) barndom - som vi naturligvis tilbragte i biograferne med at studere de mulige konsekvenser af den altid overhængende atomkrig, såsom kæmpemyrer - og William Castle. Castle var den perfekte showmand, en slags filmens svar på Barnum. Det var Wagner imidlertid også, hvilket ikke nødvendigvis betyder, at hans operaer ikke er en slags kunst. I modsætning til moderne filmproducenter, der blot kopierer tilfældige succeser, var han altid på jagt efter noget nyt, og det gør hans film ægte originale.

Hans evige gimmicks, der ofte ikke begrænsede sig til lærredet, perspektiverede endvidere mediet på en måde, postmodernistiske instruktører har al grund til at misunde ham. Som ægte kunstner gik han efter virkningen, det, der gør, at en Lars von Trier, sin ubehjælpsomhed til trods, aldrig kan blive en Ed Wood. The Tingler er på mange måder Castles mesterværk - at tænke sig midt imellem **Interview with a Vampire** og **The Return of the Shadow of the Werewolf's Granddaughter** at finde en film, hvor alle ideerne er nye! Of course, it's sheer nonsense - det er vist kun børn, der tror, at døvstumme ikke kan skrige - men inden for dette infantile univers konsistent nonsens.

Filmen begynder med, at Castle som en anden Cecil B. toner frem på lærredet, ikke for at give sin politiske filosofi til bedste, men for at advare om, at VISSE (det vil sige dem, hvis sæder var wired, så de på passende tidspunkter kunne få en svag elektrisk strøm igennem sig) personer vil føle a TINGLING sensation, og så er, som vi vil få at se, den eneste modgift at skrige - denne rutschebanelyd må i Castles øren have lydt som the sweet sound of succes, ligesom latter, hvis det havde været en komedie. Skift til en henrettelse i en elektrisk stol (get it?) og Prices straight-faced overvejelser over frygtens (organiske) natur. Det er her, en kvindelig døvstum biografejer, som udelukkende viser stumfilm - hvis det havde været Bunuel, ville man have kunnet fylde et helt bibliotek med filmanalyser - kommer ind. Hun bliver bogstaveligt skræmt til døde, bl. a. af en hånd, der kommer op af et badekar fyldt med gulligt blod - det eneste i filmen, der er i farver.

Og således afløser stilistiske touches hinanden uden på noget tidspunkt at gøre vold på filmens logik, kulminerende i en scene, hvor THE TINGLER, frygtens parasit, slipper løs i biograflokalet, både filmens og det, tilskueren sidder i. The screen goes dark, og man hører Prices advarende stemme... Mere skal ikke her røbes, som der stod i de gamle filmprogrammer. If anything is art, this shit is. Også selv om der ikke er nogen stjålne cykler.

The Stone Tape (1972)
Nigel Kneales navn er uløseligt forbundet med **Quatermass**, den måske bedste sci-fi TV-serie nogen sinde. Som tidligere nævnt var det feature-udgaverne af den, der etablerede Hammer som the House of Horror, skønt selskabets mainstay skulle vise sig at være Terence Fisher, der som ingen før eller siden har formået at fastholde den gotiske atmosfære på film.

Kneale var naturligvis gotisk på sin egen måde. Her var uhyret videnskaben, og måske i endnu højere grad det moderne fascistiske samfund.

Som jeg ligeledes har gjort opmærksom på andetsteds, kastede det flakkende sort-hvide TV et skær, som kunne sammenlignes med lyset fra the silver screen. Da billedbåndmaskinen, den senere video (recorder) endnu var i sin vorden, var man i en periode nødt til at optage tv-programmerne på (dyr) film, hvorfor det var nærliggende at sende direkte.

Denne fornemmelse af at modtage en direkte transmission holdt sig, når det rent faktisk var en film, man så - det samme virkemiddel, Orson Welles benyttede i sin berømte radio-udgave af **War of the Worlds** - og forstærkedes yderligere af den primitive teknik. Dette fik en serie som **Quatermass** til at virke skræmmende realistisk.

Skønt **The Stone Tape** naturligvis er af langt nyere dato, har den noget af den samme præsens. Et hold teknikere fra elektronikkens barndom flytter ind i et gammelt hus for at finde et nyt medium for gengivelse af billede og lyd (CD)?

Der er noget næsten tediøst ved alle deres forberedelser, deres korpsånd og hule entusiasme - we're there. Dette hverdagsagtige aspekt forlader aldrig helt handlingen og vedbliver med at perspektivere den - diverse intriger inden for firmaet, kampen om ressourcerne med et konkurrerende projekt, en ny vaskemaskine.

Den er dog centreret om husets ældste rum, en regulær borgruin, hvor holdet snart præsenteres for diverse manifestationer, deriblandt en vision af en kvinde, der falder ned fra en stentrappe, skingre skrig og senere fragmenterede bønner om hjælp på den antikverede computers larmende skriver (thank God for monitors!) Især den kvindelige hovedperson Jill synes at være "modtagelig".

For projektets efterhånden noget desperate leder er rummet ganske givet "a stone tape", måske det savnede medium (no pun intended - I think). En forsøgsrække indledes, som tilsyneladende skræmmer spøgelset - og det meste af holdet - væk. Men stenbåndet fanger mere end billeder og lyde ...

Selve den matter-of-fact - og ganske utilstrækkelige - måde, man omgås fænomenet på, er så virkningsfuld, at mere traditionelle komponenter som værtshusssladder, en af de lokales traumatiske barndomsoplevelse, rygtet om en eksorcisme formidlet af landsbypræsten, og så videre, er næsten overflødige. **The Stone Tape** er en lille (og igen nok temmelig uopdrivelig) perle, men i nødstilfælde kan man læse the screenplay på nettet - it's that much of a classic!

The Night Evelyn came out of the Grave (1971)
Et af de mest gennemgående træk ved film- og andre buffs er deres insistens på, at en bestemt periode er guldalderen, og alt andet forældet/dårlige efterligninger. Det synes endvidere, at denne periode falder sammen med deres barndom/ungdom.

Er det hele nostalgi og madeleiner? Forklaringen er nok snarere,

at det er i denne impressionable alder, at vores smag dannes.

Hvis man var barn, da **King Kong** havde premiere, nytter det naturligvis ikke at gøre opmærksom på, at effekterne er blevet bedre. Er omvendt **Jurassic Park** din første filmoplevelse, vil Schoedsack & Coopers mesterværk kun være til at smile ad, for ikke at sige hånle. Og så synes jeg selvfølgelig, det er synd for folk, der på samme Pavlovske måde er blevet hjernevasket til at synes om **Star Wars**.

Min egen nostalgiske periode strækker sig vist cirka over tre årtier, hver med sin charme. Der var halvtredserne med de klassiske SF-film (censur var ikke noget, man tog sig særligt af, så jeg har set disse "forbudt-for-børn-film", fra jeg var syv).

Så var der tresserne med Hammer og Corman og begyndelsen til den europæiske horror-bølge, hvor Lees modstander ikke var Cushing, men Lex Barker. Og endelig halvfjerdserne, hvor de italienske slashers overtog - og det var ikke Argento alt sammen.

Jeg omfatter altså stadig denne kobberalder med en vis nostalgi. Jeg kan huske, jeg syntes, de var meget forvirrede og amatøragtige, tilsyneladende havde kameramanden kun fået instruktion i at betjene zoomlinsen.

Farverne var skæve som på de første farve-TV, mørke, grynede og udvaskede, kopierne ridsede og splejsede (de sprang og hoppede, og scener endte tit midt i en sætning). Dette kunne naturligvis også skyldes (a)synkroniseringen, hvor de engelske skuespillere altid syntes at tale ned i en spand - "musikken" var larmende Morricone-kloner.

Så don't worry, hvis du har fået en kopi med disse svagheder - sådan så de også ud og lød for tredive år siden! De var naturligvis mere åbenlyst erotiske, hvilket ikke nødvendigvis betød, at de var mere erotiske - medmindre ens kvindeideal er en femogfyrreårig dame i krøllet paryk og fjerboa, der siger "darling" til hvert andet ord - nå, ret skal være ret, de blev som regel myrdet.

Hertil kommer, at det generelt var disse film, der kom først på video. Nu er det lidt sjældnere, at de kommer ud af graven.

Evelyn er ret typisk. En alle narrer alle-intrige, som vi har set mindst et par hundrede gange før, tilsat nogle temmelig irrelevante sexscener med et karakteristisk blaseret og lidenskabsløst "sadomasochistisk" indhold. Det er det mest irriterende ved denne type film, at de er hverken fugl eller fisk, hverken gys eller porno, men det er måske også det forsonende ved dem.

Erwin Neutzsky-Wulff

Season of the Witch

- en naturlig del i Halloween serien?

*Der er lang tid til allehelgens aften, men **Frank Brahe** fik pludselig lyst til at gense denne lidt suspekte film. Vidste du i øvrigt, at det oprindelige manuskript var skrevet af Nigel Kneale? Han og instruktøren Tommy Lee Wallace ragede uklar over manuskriptet, hvorefter Kneale gik i vrede og Wallace gjorde det færdigt efter sit eget hovede, hvilket måske forklarer... whatever.*

Jeg har aldrig fattet, hvorfor denne film blev lanceret som **Halloween 3**? Det kunne jo selvfølgelig tænkes, at der er nogle økonomiske spidsfindigheder bagved... well, jeg aner det ikke - jeg har altid syntes filmen var fed og sagtens kunne stå alene, uden den berømte serie som markedeslabel. Og at filmen ER fed, hænger på ingen måde sammen med om det er dumt og usammenhængende, for det er det, men på den gode facon.

En mand er på flugt fra et par velklædte androider og kommer til en tankstation. Her sidder en tankpasser og ser nyheder, der handler om, at én af stenene fra Stonehenge er blevet stjålet! Tankpasseren får den stakkels fyr på hospitalet; her møder vi Tom Atkins, der spiller den lettere alkoholiseret og fraskilte læge Challis, som modtager vor flygtning. Han bliver installeret på værelse nummer 13(!); der går da heller ikke længe før en af androiderne kommer, og knuser hans kranie med to fingre, for derefter at sætte sig ud i bilen og brænde sig selv af.

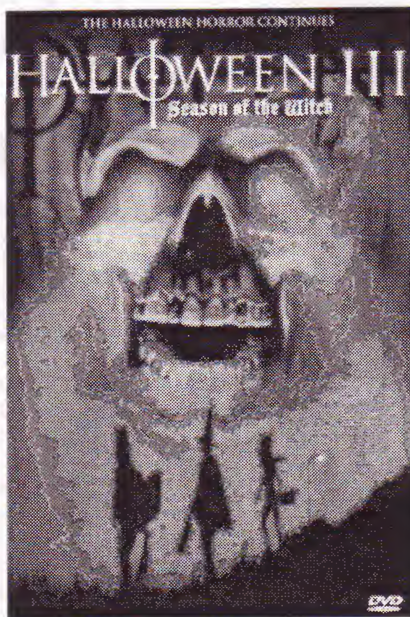
Challis vågner op til dåd, især da han møder den afdøde mands datter Ellie, som nok er en lille stram appelsin. Hurtigt peger alle spor på firmaet Silver Shamrock, som ligger i en gudsforladt by, og er verdens førende leverandører af de, blandt ungerne, så populære halloween masker.

De flytter ind på et motel; der boller de - scenen ser trimmet ud; der bor også en enlig businesskvinde og en familie specielt inviteret af Cochran - direktøren for Silver Shamrock og den, der kontrollerer byen fuldstændigt.

Den enlige businesskvinde sidder en aften og roder med en slags logomærkat som er på Halloween maskerne, og ved et uheld aktiverer hun et lille maskineri, som har evner fra en anden verden; ækle insekter og andre underlige skabninger eksploderer ud i og ud af hovedet på hende!?

Efter et par dage skal Challis og Ellie på rundtur på Silver Shamrock sammen med familien, som Cochran har inviteret - *and something is wrong I tell you....* Disse androider overalt, Ellie bliver kidnappet og familien udsættes for et cool eksperiment; de sættes i et hermetisk lukket rum, og på tv spilles det tv-spot fra Silver Shamrock, som kører konstant, den lille knægt sidder med sin maske på... og tralaaalaaa... hans hoved smelter og rummet fyldes med alskens kryb og kravleting - alle dør.

Challis har tabt et par fights med androiderne, som nok i virkeligheden består af udkogt gullasch, og kommer så til Cochran, som så fortæller what it's all about, jo det er et 3000 år gammelt keltisk ritual, som han vil genopleve via okkulte kræfter i den sten han lige havde snuppet fra Stonehenge (no problem at skaffe den til USA?!) og en frygtelig avanceret computer teknologi (en sjov finte, alle de opstillede computere fungerer stort set UDEN ledninger? Well, filmen er fra 1983...så deeet) + den vigtige detalje at når "planeterne" står på linje, ja, så vil alle masker starte helvede på Halloween night i det specielle tv-program, som Silver Shamrock sender on national tv - noget med noget frekvens noget.

Selvom Challis kæmper en sand kamp, befrier Ellie, ringer til tv-stationer, ødelægger dommedagsmaskineriet og afliver den onde Cochran er det hele forgæves - alt det i løbet af 10 minutter - for Ellie var i virkeligheden en evil robot, som Challis må splitte ad, TV og reklamernes magt er for stor - TV'et bliver vor endeligt - hell on earth.

SÅDAN, fandenmegalme ret fed 80'er sci-fi horror i et crazy mix - skuespillet er ikke huskværdig, dialogerne slingrer, især Tom Atkins er noget usikker i den retning, men han ligner da sådan en distingveret 80'er helt - musikken elsker jeg, en fed reklamespot score bærer hele vejen. Underholdnings taxameteret tæller fint, dog er den lidt sløv i starten, men den manglende logik og den alvorlige morale + det at de "onde" vinder gør, at det er svært ikke at holde bare en smule af den film.

Frank Brahe

Lars von Hegnet på sporet af morder-nattens rare snushanereporter

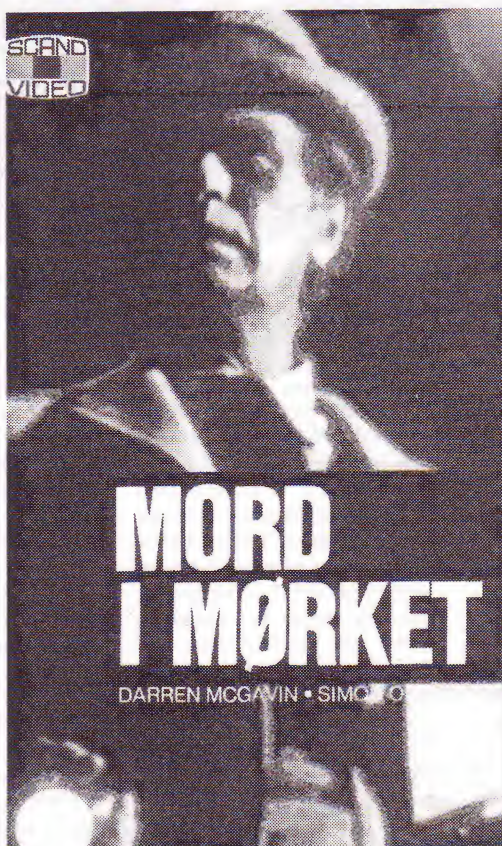
Redaktøren har vredet kassekreditten for de sidste kroner og brugt dem på at sende **Lars von Hegnet** til Vegas for at tage pulsen på de lokale mavedansere og vampyrmordere. *Lars-von-hvem?* spørger du efter forgæves at have slået op i **Kraks Blå Bog**. Jamen, Lars er en af veteranerne indenfor det danske fanzinemiljø. De sidste par år har han holdt lav profil, men indvilligede altså i at skrive for dette blad, hvilket i sig selv er et kanon scoop! Adspurgt hvordan han ville præsentere sin person, så nye læsere også kunne være med, mailede Lars følgende biografiske data:

Lars von Hegnet.....45 år... Aalborg Nordjylland... fritidspædagog... 1 søn på 10, 1 kæreste på 43... 3 vær ejerbolig i centrum... fast job på videoværksted... filmfreak siden 7-8 års alderen... horror, krig, western + undergrund... amatørfilmfusker, instrueret (!!?)/ klippet/produceret siden 1985... produceret eget filmblad, ***Bloody Darlings****, gennem 10 år... dus med Mr Schapiro... ven med Peter Johansen... elsket og respekteret af 34 danske X'ere... fodboldentusiast (hææjj Aaaabbb)... collekter film, filmplakater/programmer/ pressemeddelelser... altid i godt humør... tilhænger af Irak krigen... stemmer radikalt... mødt Ed. Henrik Larsen in person... stolt af at skrive for* ***Obskuriøst*** *# 5/6... og øøohhh... tjaaahhh.... venlig, åben og imødekommende sådan i al almindelighed... cheers...*

P.S. Egentlig ville jeg have solgt historien videre for at finansiere trykningen af bladet, men der var ingen villige aftagere. Derfor: Med eneret for **Obskuriøst**... artiklen som 41 danske trykkerier nægtede at putte i printrullen... lad menneskesavlet flyde...

Redaktøren

Sidst jeg sad her foran pc'en og sku' skrible løs for et velrenommeret dansk filmblad.... hæderkronede **Bloody Darlings** # 18 med KRIGsfilm som hovedtema.... ja da gik verden også af lave. Danmark og USA for løs på jordknolden Afghanistan. Og sørme sjasme sulme om ik' os' vi her for 2 dage siden atter joinede op med yankeerne for simpelthen at "befri" resten af verden for galemandspestilens # 1 Saddaaaaaammmm!!!! Jooohhh, danske filmzines er fannerme i direkte timing og kontakt med omverdenen. Men fåk det lort... nu skal vi snakke films... hygge os... så lad os starte med en god gedigen insiderafsløring. Sår'n én der batter til noget....

Film-connæssører har til alle tider hævdet, at **The Night Stalker** samt **The Night Strangler** er fra henholdsvis 1972 og 1973. Bare gå ind på big daddy IMDb og tjeck mig ud. Men øøøhh, **Obskuriøst**-Ed... H Larsen... er kendt i vide kredse som en kløgtig og eftergranskende mand, der hyrer de rigtige skribenter til sit blad og derfor kan netop dette nummer (af **Obsk**) fyre kanonen af og berette for jer (snart lamslåede) læsere, at sådan hænger tingene sgu' slet ikke sammen!!! De er nemlig lavet i '71 og '72... yes!!! Hvad si'r I så, hwa'!!?? Hvor jeg ved det fra...??? Jamen for fanden da mænder, nu må I ta' jer sammen og tro på denne klogskabens koalition (mig, Larsen + **Obsk**). Lad være med at stille dumme ??... I ved jo udmærket godt, at Far her er æresmedlemsxpert i foreningen for dansk guldalder-video. Een af de få der virkelig har kendskab til de flere årtier gamle vhs-udgivelser.... slap aaaa' nu. Well, jeg skal berolige jer med ydmygt at fortælle hvorfra jeg har denne xklusive information. De danske udgivelser, såmænd!!! Brændt ind i prints'ene. Kan det være mere zenzazionelt!!??

Nuvel.......den gode Ed har berettet for mig hvordan danske filmfreax er ret så uvidende om netop disse 2 filmtitler, så derfor er det mig en stor ære, at være den første til at rette op herpå. Jeg starter med at spole en små 15 år tilbage, for det var i 1986 jeg flyttede med konen(x) i hus til Hindbærvej i Aalborg-forstaden Hasseris og fik adgang til en række tv kanaler via Stofa-stikket. Det var således over enten Sky eller Super Channel, at jeg lidt efter stødte på en tv-serie sent hver fredag aften.... og mit motto har skam næsten altid heddet SAS (ser aldrig serier), men her notitsede jeg et vist anløb til noget "nyt".... en snusreporter (Carl Kolchak) der ustandselig blev rodet ind i de mest fantastiske historier om monstrøse ugerninger i storbyen.... anderledes syret, freaket end gennemsnitsjunket. Lige noget for en vågnende horrorfreak som mig. Ja ok... det er måske nok lige i overkanten at fremsige en masse genialiteter om denne series kvaliteter, dertil var den alligevel for bovlam og ½ fjollet og jeg skvattede da osse af og til i snork under kigningen. Men trods alt.... hæderlig og mest af alt... forbandet charmerende. Jumpcut frem til først i 90'erne hvor jeg begyndte at samle x-rentals og hermed opsnappede ovennævnte titler ene og alene på baggrund af den glæde tv-serien bidrog mig. Ok... lad os kigge på sagerne... disse 2 tv-film "piloter", der dannede baggrund for den kortlivede tv-serie **Kolchak**.

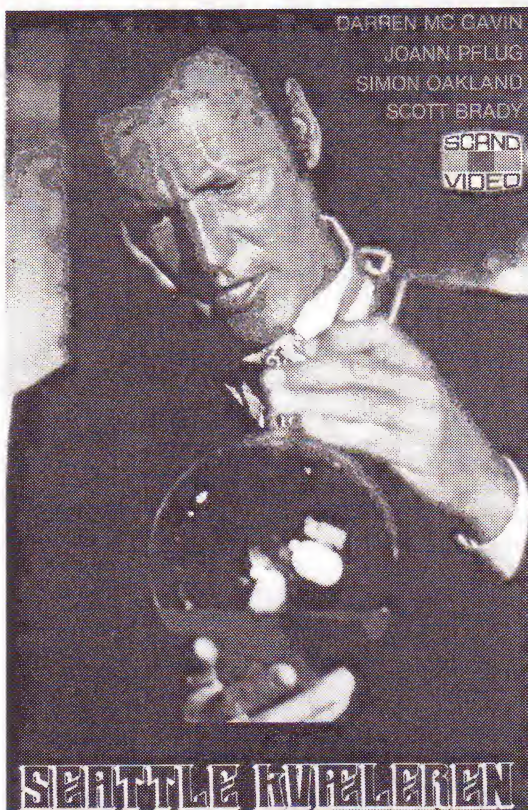
The Night Stalker (**Mord i Mørket**) starter ud med Kolchak blabrende om sin horifikke oplevelse. "Chapter one: This is the story behind one of the greatest manhunts in history. However... what happend... was so incredible that to this day the facts have been suppressed... This will be the last time I will ever discuss these events with anyone! Judge for yourself its believability and then try to tell yourself wherever you may be... IT COULDN'T HAPPEN HERE!!!"

På én uge myrdes i Las Vegas 3 unge smækre kvinder. Fælles for ligene er, at de er tappet for blod. Gerningsmanden formodes at have superkræfter... 1 lig er kastet 20-30 m gennem luften!!! Kolchak sættes på opgaven af sin redaktør fra avisen The Daily News. Under et mindre pressemøde kommer det frem, at der i sårene (bidemærker på pigernes hals) er fundet... ja prøv 'å gæt... menneskesavl!!!!!!! Ja, puha-badder og kun Kolchak samt andre obskuriøse zinereportere sticker nu til sagen. K vil sæføli trykke en saftig artikel om vampyr-mordene (som han mener de er), men hans evigt sure og højtbrølende editor, Vincenzo, forbyder det... sammen med byrådet!!!!!! De ved at K notorisk har det med at fumle sig til de mest shokkerende headlines, som kan bringe en storby på panikkens rand. Der sker et nyt mord, K ankommer til stedet og

udtrykker sig kluntet overfor politi og afdødes familie. "Oh well... looks like Bela Lugosi struck again". Han har det i øvrigt med at gøre sig utilbens sådan helt generelt... er blevet fyret 2 gange i Washington, 3 i New York, 2 i Chicago og hele 3 gange i Boston (hvor jeg mener tv-serien forestilles at gå for sig)... joooh en rigtig big time has-been reporter, der som han selv putter det, er "uddød i sin egen livstid"!!!

Nyt mord samt tumult ved en blodbank. Her overraskes vampyrmorderen af vagtpersonalet. Vampyren smider rundt med diverse ansatte i en utrolig lam scene og læg lige mærke til hvordan man nemt ser, at stuntmændene sådan bevidst griber fat i div møbler og river dem omkuld idet de tumler rundt i et crescendo af bøvet action. Man ser osse madrassen (som en stuntguy lander på efter hop ud gennem vindue) blafre i nederste venstre hjørne af billedet... jeeeezzz!!! Kolchak er hurtigt på stedet.... sammen med 4-500 politifolk!!!!!... og knipser løs med sit lille fotoapparat. Vampyren farer lige forbi ham og politiet skyder vildt omkring. Endnu et pressemøde, hvor vi lærer om vampyren... en mand ved navn Janos Skorzeny, født i Craesti, Rumænien i 1899. Under 2' verdenskrig huserede han i London under blitzen og "tømte" ofrene for Luftwaffes angreb. Senere opererer han i Kanada. Menes nu at være i Las Vegas... uuuhhhuuuhhh... menneskejagten begynder nu for alvor!!!!!!!

Darren McGavin spiller den ihærdigt arbejdende men osse lidt ½ nossefårsagtige, samt bunduheldige journalist Carl Kolchak... og gør det med bravour. Mimik, bevægelser, stemmen, øjnene, tøjet (blålig-gråt sæt med sådan lidt sommerligt look, hvide bløde sko, stråhat, bærende det evige kamera over venstre skulder) komikken... jo der er styr på karakteren. Hvad skal vi anskyde hans alder til....?? Uuhh jeg er vel en ung mand sammenlignet, så mon ik' det bli'r omkring de 50-55 stykker. Det er jo heller ikke Mr. Hvemsomhelst der har scriptet. Richard "I am Legend" Matheson samler trådene på excellent vis. Simon "Psycho" Oakland er K's temperamentsfulde editor, der ser sin største opgave i at bremse Kolchak's teorier om ditten og datten. Samspillet ml de to er næsten helt Fy & Bi'sk!!!! Selve vampyrmorderen er temmelig fermt portrætteret. Et par nærbilleder af hans blodskudte øjne har sgu et stærkt uhyggelig snit over sig og i

den afsluttende scene, hvor Kolchak er centimeter fra at hamre træspiddet gennem grimriannen's hjerte, synes jeg lissom han gi'r Chris Lee fornem "modspil"(modstand ??)!!!!! Faktisk tror jeg, at Ed. Larsen hvis han så filmen her, ville begynde at tale om Hammer Horror antics!!! Make up artisten ansvarlig for Skorzeny's faciale udmærketheder er William J Tuttle. Han har op gennem 50-60'erne arbejdet på 100'vis af Hollywood film, bla **North By Northwest** (Hitch '59) og DePalma's **The Fury** fra '78, men især var det westerns han gjorde i.

De fleste personer i filmen er fremstillet som nogle bryske, arrige væsener, der fornægter sandheden... specielt øvrighedsfolkene, de som forvalter magten. "Man" er bange for at befolkningen skal gå i panik, hvis Kolchak får carte blanche!! Men på en sød og rar måde, altså. Skulle de "opdateres" til 2003's mere indviklede samfundsstruktur, ville det ikke række med bare at vide, at disse træmænd er nogle anstrengende fædre, ægtemænd. Nææhh... så sku' politichefen nok banke konen og voldtage sønnen, mens datteren så på!!! Byrådsmedlemmet dopepushende, inficeret med sars og ebola vira... og goe' gamle Kolchak ville være enten irakalbansk serial killer, eller x-filet fromdusktilldawngigolo!! No doubt whatsoever!!

En skide tv-film lavet i 1971 featuring et ovenud godmodigt persongalleri og en ½ umulig tossekal i hovedrollen, har vel ikke efterladt sig større indtryk hos hverken publikum eller industrien, må man spørge sig selv. Hvem udover de medvirkende for/bag kameraerne kunne tjene $ på disse hurtigt sammenflikkede produktioner (et par ugers optagelse for hver pilot) og hvad med tv-seerne, ville de slå over på en konkurrerende kanal efter 3 mins...??? Well... da den blev vist på ABC i USA d. 11-1 1972 viste det sig imidlertid, at op mod 75 millioner yankee'er var inde og "hitte" den, hvilket var rekorden på det tidspunkt og sæfølli osse grunden til, at en sequel fulgte lige i hælene. De medvirkende i **T Night Stalker** tæller flere habile navne med tracksheets såsom...

---Dir. J. L. Moxey... en helvedes bunke tv-film, men sørmer osse en ægte Euro-basker **Circus of Fear** fra '66 med Chris Lee, K Kinski, Suzy Kendall
---D McGavin... Mark Goldblat's viiiildt fede fede splatter/action/sci-fi/horror/humor-flic **Dead Heat** fra '88, **Hangar 18**, **Airport '77**
---S Oakland... **The Sand Pebbles**, **Bullitt**, **Chato's Land**, **The Hunting Party**, **Psycho**
---R Meeker.. **The Dirty Dozen**
---C Akins... **Rio Bravo**, **A Man Called Sledge**, **Tentacles** ('77)
---E Cook Jr... **Rosemary's Baby**, **Blacula**, **Pat Garrett and B t. Kid** (Peckinpah)
---Richard Matheson... er kendt for et hav af scripts til film, b.la... **The Devil Rides Out**, **It's Alive** (Larry Cohen), **Duel** (Spilleberg), **Jaws 3** + flere af Roger Corman's Edgar A Poe-baserede horrorflix.

Jooohhh....gode kræfter indeed og de fortsætter med sequellen **The Night Strangler** (**Seattle Kvæleren**)...
---Dan Curtis... 100'vis af tv-film har han produceret/instrueret. Hans mest kendte biffilm er naturligvis **House of Dark Shadows** ('70) + **Night of Dark Shadows** (der kom året efter)... Far her er en stolt ejer af den super sjældne Dk x-rental udgivelse af **House of D Shadows... Vampyren Banker På** som den hedder... fra Esselte Video.
---John Carradine... **House of Dracula**, **Billy the Kid vs. Dracula**, **Blood of Dracula's Castle**, **Granddaughter of Dracula**, **Doctor Dracula**
---Virginia Peter (= Wilma Krankheimer) **Freddy's Dead - The Final Nightmare**, **Stripped to Kill 2**, **My Demon Lover**

Sidstnævnte skuespiller har ingen nogensinde hørt om før eller siden... sådan cirka, men hun leverer en god indsats her i rollen som Wilma Krankheimer... en grov, grim, læssefed "tyskerlebber" (a-la evil warden i en Franco w.i.p.-sleazert), der passer på en sexet lille tingest, Charisma Beauty, som er mavedanser på en natklub, hvor Kolchak snuser rundt. Han banker på døren til Charisma's dressing room... fede Wilma åbner, kiggende olmt på reporter Carl, som på sin charmerende (drille)facon spørger... "Charisma Beauty???". "Hvem er De?" remplacerer Krankheimer vrissent. Kolchak sender sit blik forbi fedelæsset og får øjenkontakt med den lille sexede skønhed (der senere må lade livet for Seattle Kvæleren og hvor Wilma bryder ganske sammen)... og møwer sig vej ind i rummet. Rigtig rigtig sjov scene, som jeg måtte se en 10-15 gange i træk.

T Night Strangler lægger i det hele taget lidt mere an på det humoristiske element... uden at miste horror-kadencen overhovedet. En større del af filmen foregår i Seattle's undergrund, hvor en gl by(del) ligger gemt og begravet. Her holder gerningsmanden til. Denne er oldgammel, men via unge mavedanseres blod og noget andet fluidum, ser han helt ungdommelig ud. Kulisserne her er pissegodt lavet, hvilket (måske) indikerer, at tv-selskabet også har smagt blod og nu satser på mer succes og således ofrer en kende flere dollars på produktionen. Volden er osse tonet en anelse ned... ikke fordi den første var særlig pågående, men der var "kritik" fra seere og medier, hvilken man fra ABC's ledelse åbenbart ikke har villet sidde overhørig.

T N Strangler lægger ud med Kolchak i en bar, hvor han på sin højtråbende, samt viiiildt gestikulerende "fuldemandsmåde", prøver at fortælle folk om sin vampyrartikel, der aldrig blev printet. "Jeg fejler ikke noget", fremsiger han opgivende ud i lokalet... ingen gider ham! En hånd lægges på hans skulder... det er K's tidligere editor Vincenzo. De snakker i 10 secs og... cut til (publisher of Daily Chronicle) John Carradine, manden med de mest krogede fingre ever, der siger... "Ingen smudsbladnumre her... vi har en vis

standard. Vi blamerer os ikke". Kolchak er atter ansat under ed. Vincenzo (hvilket osse gælder i Tv-serien, der kom et par år efter disse "piloter") og ingen **Obsk**'o-fil, der har læst ovenstående vil være i tvivl om følgende... En række mystiske mord får sat Kolchak, som har sans for det overnaturlige, på en hård opgave. Han finder et mønster, der er så makabert at ingen tror ham. Seattle's politi står magtesløse og uden spor i sagen og de brutale kvindemord fortsætter. (I **Stalker** var det cocktail waitresses... nu er det mavedansere... **Halloween, Fredag d. 13** et al kom åbenbart ikke først med "moralen" om, at slutty tøser skal dø!!!) En uhyggelig nat følger Kolchak det mønster mordene har dannet og sporet fører ham ned i byens gamle undergrund og morderen!! Men historien om mordene og deres opklaring er imidlertid så utrolig, at politiet og myndighederne beslutter sig for at tysse den ned. Og hvem tror I må forsvinde ud af byen en mørk aften i huj og hast... Carl Kolchak samt ed. Vincenzo natyrælmant.

Ja, så tror jeg vi er ved at være ved vejs ende og mangler blot her til slut at spekulere lidt over hvem der herhjemme må være oplagte emner til at anskaffe sig hele **Kolchak**-føljetonnen, når den nu engang udsendes på dvd... nærmere sagt, hvem minder mest om Carl... den evige ungkårl, smånaiv, selvhøjtidelig, ½ fjoget, udgået af mode, osv...!!!??? Tjaahhhh... bibliostøwer Reimer ku' være mit bud... Niels siger Ed. Larsen... og denne vil nok pege på Helsingør's videostolthed, Heine. Lumsk outsider til triumviratet, må så afgjort hedde Mr Schapiro!!! At jeg ejer, omtaler og holder af de danske vhs-udgivelser, betyder på ingen måde, at jeg kan sættes i samme bås som disse 3-4 gentlemen, nææœh nej-tak!!!

INFO:
Stalker... 1971... **Mord i Mørket**.... 71 mins på dk video fra Scand Video/Peschardt (totally rare X-rental)
Strangler... 1972... **Seattle Kvæleren**... 86 mins på dk video fra Scand Video/Peschardt (totally...)

Stop press late INFO:
Den danske filmmand Michael Porel udtalte for kort tid siden (til Ed. Larsen), at han og produceren Jack Sojka gennem nogen tid har samarbejdet om et biograffilmsprojekt med titlen **The Night Stalker**. Der foreligger et manus fra R Matheson. Produktionen skulle ha' startet op i 2002 med Sojka som producer og Porel executive producer, samt en vis (ukendt???) instruktør ved navn Jim Gillespie, men denne takkede pænt nej. Dan Curtis som ejer rettighederne til manusset, har hele tiden insisteret på at HAN personligt sku' directe, selvom ingen skuespillere vil "tjene under" ham, fordi han tilsyndeladende er generelt utålelig og derfor er projektet foreløbigt islagt (casting var endda ikke påbegyndt) Curtis skulle være furious over missæren, men vor danske filmven Porel har ikke givet helt op endnu. Heine... du kan nå at score den hovedrolle...!!!!!

Lars von Hegnet

Ja, vi er jo ikke ligefrem forkælede med gode dragefilm - her menes altså film på dragernes præmisser. Personligt havde jeg skyhøje forventninger til **Dragejægerne** - dette skyldes en livslang fascination af fabeldyret. Fra diverse myter og eventyr i bøgerne har dragen altid gjort et enormt indtryk på mig; dragen har altid spillet en spændende rolle, tærskelvogter, beskytter (af viden eller en skat), og på en eller anden måde connected med djævlen - *I put my money on him every time*... Nå, men det jeg havde læst om filmen fortalte mig, at dette kunne være "århundredes dragefilm"... (for mig) Well, inden dommen, kommer der lige lidt om handlingen.

Den unge Quinn er med mor på arbejde, som er noget undergrundsboringsværk under London, og lidt uheldigt kommer Quinn til at vække et kæmpe uhyre - mor dør - Quinns verden kollapser... og ja, det gør det for hele klodens befolkning - inden længe er der millioner af drager der brænder jorden til aske (det lever de af..).

20 år senere, Quinn er nu voksen (spillet af Christian Bale - **American Psycho**) er en slags leder af en lille gruppe mennesker, der stadig kæmper mod den totale overmagt, men pludselig får Quinn følgeskab af en amerikaner, Van Zan, (Matthew Mcconaughey) og sammen tager de kampen op. Hvilket bringer Quinn tilbage til hjertet af London, hvor han, face to face må møde sit barndomstraume: DRAGEN - over dem alle, den eneste han, faderen til alle drager på jorden... Jeg gider ikke røbe mere, andet end, at hvis den eneste mandfolke-drage dør - ja så dør alle millionerne af hunner åbenbart, altså en tanke, hvis jeg ikke får dragediller... SÅ dør jeg(?!) - underligt!

Filmen holder ikke - desværre - det er tæt på; ideen er god, tankespindet har de bedste intentioner; problemerne er bare grundlæggende, såsom plottet, historien og skuespillet. Den største fejl er dog at, der er for få drager - min kærlighed til drager er så stor at, hvis der havde været flere drager med, havde jeg nok tilgivet alt det andet.

Grunden til at jeg giver den 2 skamlæber ud af 6 mulige er den gode ide, og til tider visuelle oplevelser der brænder sig fast, men det gør ondt, denne film KUNNE ha' leveret varen. Instruktøren er bagmanden bag **The X-files: The movie** og øhhe.. den var noget bedre - hov... jeg har netop fået en tanke; **Dragejægerne** ville sikkert slå benene væk under mig hvis jeg havde været 10 år gammel... nogle gange er det pisse træls at være voksen, forudindtaget og dømmende - jeg tror jeg lader filmen stå på min DVD-hylde, og når min søn er gammel nok, napper vi den sammen, popper nogle popcorn, coker noget cola - og får et par goder timer sammen... Nemli'.

Dragejægerne (**Reign of Fire, 2002**) er instrueret af Rob Bowman og DVD'en er udsendt fra SF-FILM, i 16/9, fint dækket med ekstras, behind, trailers og video game promo....

Frank Brahe

Preface

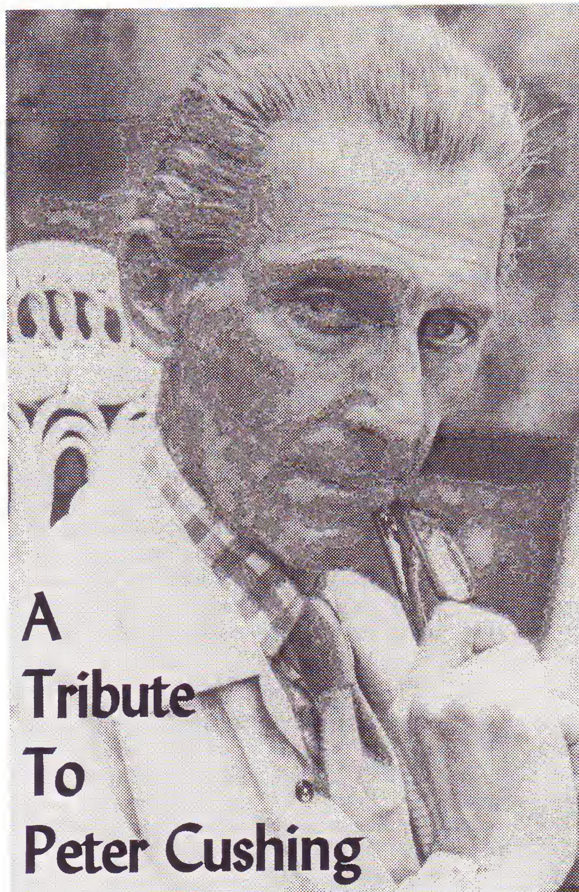
The reader who - Heaven forbid! - has never heard of Peter Cushing before may think: why this tribute to a long deceased actor? The other way around, the reader who has *indeed* heard of Cushing may wonder why I've chosen to celebrate him in a magazine devoted to *the obscurious*.

The truth is that to the current young generations the era of Hammer Horror lies but in a distant past. This isn't helped by the mainstream film critics who for reasons best known to them always hated Hammer. They may or may not worship the Universal classics - Bela Lugosi, Boris Karloff et.al., but inevitably scorn or simply ignore the genre titles of the Sixties and Seventies, jumping straight to the **Halloween** and **Friday the 13th** films, the Slasher era. In a recent Danish book picking "the 25 best horror films of all time" the author doesn't even mention the names of Peter Cushing or Vincent Price! (Christopher Lee is casually mentioned once, and then dismissed.)

This magazine isn't merely about discoveries of the unknown or rediscoveries of the forgotten. It's also about keeping alive the traditions, retelling the old tales, so that they may *not* become lost and forgotten. Peter Cushing deserves better than that. Also... well, I'm a fan and after all it's my magazine, isn't it? Besides, this year, May 26, Peter Cushing would have turned 90 and I can't think of a better opportunity to celebrate his legacy of film and TV works. All reviews are in English, because I wanted to share my love for Peter Cushing with readers from all over the world. Hopefully in ten years time there'll be fans left to celebrate his 100-year birthday and if this modest tribute in an independent magazine printed in 200-odd copies can be of any help keeping alive the legend that's something, isn't it?

As I'm writing this preface I am thinking back on all those books and articles from various magazines, fanzines, websites etc. that I've read concerning Peter Cushing, realizing that already all has been said. I have decided to refrain from a general biographic article. If you want to know more about Cushing, his life and films, there's plenty of excellent reading material out there; good places to start would be **Peter Cushing, The Gentle Man of Horror and His 91 Films** by Deborah Del Vecchio and Tom Johnson (1992) and **Peter Cushing, An Autobiography** (1986). I refer Danish readers to my article on Cushing published in **Mondo Franko** (1999). That is, if you can locate a copy...

Peter Cushing was a great, perhaps even unique kind of actor - totally serious and sincere in his approach in a way that I can't recognize in any other, dead or alive, except perhaps James Mason. If something bad has been written about his personal behaviour (which I doubt) I haven't heard of it. Sometimes I wonder if he ever got embarrassingly drunk, kicked his dog... well, did anything rude or vile. But he probably didn't. Peter Cushing was the genuine article - an extraordinarily nice person and a true gentleman.

Arguably one can lose patience at times with a man who keeps saying that all he want in life is to die and be reunited with his wife Helen who died 1971, but then again that was his belief - Cushing was a deeply religious person which must respected. Still, although this may come as egoistic thinking, I'm grateful that he survived her by two decades, providing us with more of his wonderful acting performances on film and TV. 91 theatrically released films and a wealth of TV productions, radio plays and stage performances (the latter of which due to their nature do not survive) is an impressive legacy, especially considering the overall high quality of the performances.

Not that *all* 91 films are good of course - Cushing did appear in some fairly awful films over the years. He is on record for declaring **The Blood Beast Terror** (1967) his worst, while many fans seem to have settled for **Tender Dracula** (1974) as the bottom-of-the-barrel, but **Night of the Big Heat** (1967), **The Uncanny** (1976), **A Touch of the Sun** (1978) and **Black Jack** (1981) are best avoided as well. The pits in my opinion would be **One More Time** (1969), although his cameo appearance here is so brief, that it hardly counts. Then there are the dull ones, the merely passable ones, especially from the early days when he had not quite become "Peter Cushing" yet; fan or not, it's hard to get excited over a five seconds bit part in **The Howards of Virginia** (1940)! I'd say 40 of his films at least must be considered genre classics, with a further 15-20 definitively worth watching as well, but ultimately that's up for *you* to decide.

The selection of titles under review for this tribute, sorted by year of production, includes some of the classic as well as the lesser (or lesser known) films of Peter Cushing. Some have been chosen by the reviewer, others suggested by the editor. The focus is on the horror films, although it must be said that Cushing played comedy just as well - alas, we just couldn't cover it all!

Who then are the reviewers?

Michael Porel, a Danish author and film producer who worked for Roger Corman, AIP in the Sixties and Seventies, bears the distinction of having actually met Peter Cushing. Too modest to mention it in his review he was in fact in charge of development on **Madhouse** (1973). Obviously the editor considers this a scoop and is very grateful to Michael Porel for his contributions.

Erwin Neutzsky-Wulff (ENW), established Danish sci-fi author and expert on the Occult, was an omnivorous moviegoer in his youth and has according to his own estimations watched more than 10,000 films! Since it was his incredible luck to grow up in the golden age of horror and sci-fi he knows almost every genre film theatrically released. A huge fan of Peter Cushing and Hammer, ENW has been quite generous with his contributions. For futher info on the author his official website is located at www.enw.dk.

Graham Rix, *Ferran Giménez* and *Enzo Almanzi* are film fans belonging to my generation. Graham runs the website The Grim Reaper's Movie Guide at homepages.tesco. net/~intruder/films.htm while Ferran is fan of the spaghetti western with a website dedicated to the comic duo Terence Hill & Bud Spencer at www.geocities.com/fmannaja/. Finally Enzo offers his comprehensive trading list at users.bigpond.com/enzo_a/.

I almost forgot... The editor bookends this tribute section, reviewing **The Man in the Iron Mask** (1939) that saw the first cinematic appearance of Peter Cushing and a documentary produced in 1989, **Peter Cushing - A One-way Ticket to Hollywood**. Fifty years separate the two. What a wonderful career. What a wonderful actor.

All right, I'm not going to keep you any longer. Bring on the reviews!

The Man in the Iron Mask (1939)

How can I mistake it? I've been here before. Hardly an immortal line, is it? And yet, these were the first spoken words of Peter Cushing on film. The next reviewer is right, of course, **The Curse of Frankenstein** *did* start the whole business - of Hammer horror, the star team that were Peter Cushing and Christopher Lee, fame and fortune. However, by the time **Curse** hit the cinemas Cushing had in fact been in the industry for almost two decades. Debuting in **The Man in the Iron Mask** he worked his way up from bit and minor parts to secondary love interests, supporting characters and in the 1954 version of **The End of the Affair** even a substantial character part, but still he couldn't quite make it. Having won success in numerous productions, from Shakespeare to Orwell, on British TV, the silver screen continued to deny him international recognition, to say nothing of stardom. Luckily for Cushing (and us) all this was to change over night with **Curse**.

The Man in the Iron Mask of course is not a Peter Cushing film, since he's barely in it. Directed by James Whale, it's a decent, if rather predictable swashbuckler about the fate of Philippe, secret twin brother of Louis XIV, King of France. Louis Hayward, with Cushing doubling in the split scenes (his scenes replaced with footage of Hayward afterwards), plays both characters. Writer George Bruce based his screenplay on volume III of the Alexandre Dumas novel **The Viscomte de Bragelonne** AKA **Ten Years Later** (1850) that forms the conclusion of a trilogy, following **The Three Musketeers** (1844) and **Twenty Years Later** (1845), Bruce adding the mandatory happy ending. The novel of Dumas is considerably more cynical and bleak in tone than the countless adaptations that followed; having enjoyed a brief stint of freedom the poor twin brother eventually is put back in irons for good. (Incidentally the title character really existed, but the identity of that masked prisoner, while likely a nobleman, remains a mystery.)

Apart from the doubling Cushing received a bit part as a soldier; according to the credits cast as *Second Officer*, not *King's Messenger* as often stated. The brief scene in which he delivers his one line is included in the documentary **Peter Cushing: A One-Way Ticket To Hollywood**, but rather annoyingly omitted from my copy of the actual film, a colorized print running 96m42s, recorded off *Sky*. I did get a glimpse of a very young and nervous looking Cushing as one of the guards coming to the arrest of Philippe and the Musketeers, but he didn't speak. Since the film originally ran 110 minutes it's most likely been trimmed to fit in the programme.

The Curse of Frankenstein (1956)

This was, as most film buffs are aware, the movie that started it all. It is, however, also a competent horror film in its own right, and what is more, the first chapter of the Fisher-series that more than any other filmatizations of the classic novel explored the existential issues inherent in the central idea.

Whereas the Universal cycle was saddled with the problem of reviving the monster in each film, Fisher chose to concentrate on Frankenstein the man, the consequences of his research, and the world's reaction to it. The Baron may not be a very lovable character, but it's safe to say that he's misunderstood.

Although the benefits to humanity of his research are less than obvious, he does not conduct it for selfish reasons, risking himself as often as he does others. His general ruthlessness - for instance in getting rid of a pregnant maid - seems to be not so much a manifestation of libertinism as adherence to the Wagnerian dictum: Die Welt schuldet mir was ich brauche.

He marries Elizabeth for the very same reason: He needs a wife. His only true affection is for his teacher, Paul, by whom he feels deeply betrayed, while simply disposing of the unreliable maid.

From the very first scene of the flashback (the story is told to a priest by the Baron awaiting execution) of Young Frankenstein hiring his own tutor, we recognize, admire and fear the man driven by his own genius. Of course, his brilliance seems to be confined to the skill of a seamstress applied to various body parts, and so the reanimation is somewhat miraculous - but those are the rules of this particular mystery drama. In spite of all his test tubes in appealing colours and an absolutely wonderful electrical machine animated at the critical moment by the fire of heaven, he is more alchemist than biochemist, sorcerer more than scientist.

Cushing's masterful performance helps to make the tragedy both obvious and moving, as in the scenes where he proudly displays his creation, totally blind to the horror of both proceedings and result. It is reported that Lee did not particularly relish playing the half-witted creature under a ton of make-up, and at first sight the monster may seem a disappointment, remembering Karloff's very human portrayal of the monster in the original film.

Closer study however reveals it to be not only adequate, but brilliantly so. In a sense, Lee is much more heart-breaking, exactly because of his wanting humanity, an animal trapped in a man's body, and so in a way a reversal of the original character.

The Monster is not - here - important as a character, but only as a demonstration of the horrors inherent in science. In the sequels the focus again would be on the creature, and not just as a comment on the problems of a being a basically nice acromegalic, but of identity itself, even (in **Frankenstein Created Woman**) sexual identity.

ENW

Horror of Dracula (1957)

Arguably the best horror movie ever made, this is a companion piece to **The Curse of Frankenstein**, both of them combining the visual flair of director Terence Fisher, the intelligence of script-writer Jimmy Sangster, and the commanding presence of the two stars, Peter Cushing and Christopher Lee. Never before or since has the cinema produced anything so lavishly Gothic, from the castle interiors to the chill of the haunt of the undead.

The story is told with a mastery that is both literary and cinematic in the best sense of these words, simplifying Bram Stokers's original novel without robbing it of any of its magic, but rather condensing it into its basic constituents, thereby emphasizing its psychological implications and overt eroticism. For instance, the voyage to England is totally dispensed with, as all the action takes place on the continent - which may be a bit bewildering at first, because all the characters are so very British.

And for once, the opponents, representing order and chaos, seem evenly matched. Lee is so much more than a mere bogeyman, sensual in his ruthlessness in a way that makes his seductiveness plausible.

Cushing is at the same time intelligent, humane and grimly determined, the very image of the Van Helsing figure. Here Jonathan Harker is on to the count from the very start, which doesn't help him very much.

There's nothing of the frail Lugosi, Lee is rather like a giant, without any of the lumbering. Harker is however successful in disposing of the vampire's sultry bride, before himself being dispatched by Dracula.

More as a logical consequence than an actual revenge, she is replaced by Jonathan's fiancee Lucy, who, when we meet her, is already under his spell. In one of the most potent evocations of supernatural love in cinema history we see her opening the French doors and removing her crucifix, then lying down on the bed in breathless anticipation.

Later, in a manner typical of Fisher, we find the prim Englishwoman transformed into a spectre in a flowing nightgown, seductive and terrifying at the same time. She in turn being rendered harmless in the manner of her predecessor, Dracula switches his attentions to Mina, the wife of Arthur Holmwood (sympathetically underplayed by Michael Gough) and the final show-down is underway, a bravura sequence of setting, light and - for its time - brilliant special effects.

The critical reaction was not quite as fierce as to **The Curse**, but it was clear that the stylistic transition from chiaroscuro to colour was not appreciated. Hammer's movies were not in any sense of the word splatter or even Grand Guignol, they were as far removed from **Friday the 13th**, as Shakespeare is from **The Sunday Mirror**.

They were, however, not stagy, and for some unknown reason this was seen as a grievous fault by most contemporary critics. **Horror of Dracula** has the unique virtue of being both visual and literate, civilized although being at the same time a powerful vehicle for the subconscious.

Today, films are either painfully self-conscious or idiotically sensational, often both at the same time. In such times we owe ourselves the treat of Terence Fishers movies, the masterpieces of the never-surpassed auteur of the horror film.

ENW

Revenge of Frankenstein (1958)
The second instalment of Fisher's Frankenstein series is one of the best, the story being told with a particular stringency and psychological insight. It is, in fact, a direct sequel, with Cushing at the beginning of the picture in the predicament, in which we left him at the end of the first one.

Having a priest guillotined in his place, he sets up shop in Carlsbruck. He almost seems penitent, using the fees he charges the rich to establish a ward for the poor.

He however also acquires the occasional spare part from an unfortunate patient. At this point he is recognized by a young doctor, who wants nothing more than to assist his idol.

Carl, the hunchback - no laboratory should be without one - is to be the first beneficiary of the experiments, having his crippled body replaced with a perfect one created by Frankenstein. From this point the film poses the question, to what degree the body is a mirror of the soul.

Carl gets a new body, but still with the tortured soul of the dwarf. Realizing that in his new form he may hope for the attentions of a particular nurse, he is terrified by the thought that she will learn his secret, and tries to get rid of his old body, thereby incurring the wrath of a janitor.

Cowering under the blows, he suddenly remembers that he is now an able-bodied man, taking all his pent-up rage out on his assailant, whom he kills. Later - in a less satisfying scene - he murders a woman refusing his advances.

Here again Fisher's visual genius is manifest in the way Carl's appearance changes as his old personality catches up with him, while he is desperately looking for his benefactor, finally finding him at a party, which he literally crashes, thereby giving the doctor's identity away.

Frankenstein's twisted idealism is thus contrasted, not only with the brutish common sense of his patients and the commercialism and narrow-mindedness of his colleagues, but with the very order of things he has offended.

ENW

Brides of Dracula (1960)
After the huge success of **Horror of Dracula** a sequel was inevitable, again luckily with Fisher in the director's chair. Where most filmmakers would undoubtedly have resorted to a tedious retread of the original film (as was soon to be the case with other directors) Fisher decides to tell a completely different story.

Yes Virginia, Dracula IS dead - not so, however, his disciples. The great thing is that in spite of one of the most misleading titles for a horror film of all time (which says a lot) this one initially doesn't seem to be about vampires at all.

A young teacher, Marianne (with a French accent so thick they must have poured it on before each take) spends the night at Meinster Castle, where the baroness presumably lives alone. Compelled by genre conventions she decides to explore the hallways in her nightie, coming across a nice young man in a leg-iron, whom she promptly releases.

In the first of many story twists we discover that there was a very good reason for his confinement. Free to roam the school for young girls, Marianne was going to (to a vampire as to most other male creatures the equivalent of being a fox in a henhouse) he soon starts to vampirize the pupils - a ploy used to rather less effect in the Karnstein cycle.

This of course is Cushing's cue. Learning that the girl has already been buried, he hurries to the cemetery, there witnessing a scene manifesting Fisher's genius. Instead of having the vampire stumble out of an open coffin, she is "born" with an old witch as midwife, urging her to break the soil.

Marianne, still unaware of the Baron's faible, accepts his proposal, thus becoming the quasi-bride of quasi-count quasi-Dracula. A friend jealous of Meinster's advances gets her wish and returns a luscious lamia (those eyebrows!) informing Marianne that her fiance awaits her in an old mill - obviously he hasn't seen the original **Frankenstein**.

Next surprise: Cushing is actually bitten! Not only does he get out of this fix, he also vanquishes the archfiend (as I think it's called) in one of the most inventive and visually stunning climaxes I've seen.

All the acting is great, although (it has to be said) the Meinster character is no Lee - especially impressive is the transformation of the Baroness from self-assured Lady of the Manor to a pitiful beast, modestly hiding her canines behind a veil, the comedy relief being delivered by a disbelieving, pill-gulping country doctor. Of course the original movie is unbeatable, but **Brides** remains a credible runner-up!

ENW

Cash on Demand (1961)
In most cases, you can judge a star by its cover, a film star, that is. Like if you buy a ticket to see Jack Lemmon, you know that you are likely to witness the underdog who is being mistreated by society, while Gregory Peck remains the decent man in control of things, a person who never steps off the straight and narrow... Clint Eastwood is the tough guy, an effective

crime fighter, etc. etc. Every star has been placed in a certain category and that is probably how the audience likes it.

But once in a while a talent dares to overstep those boundaries and be bold and daring, and Peter Cushing was one of those people. Although he will always be remembered as a star of horror films, destroying monsters or sometimes creating evil monsters himself, he sometimes had the opportunity to step out from those shadows and do a character part, and most often with good results.

An example of that is a little known film titled **Cash on Demand**, made by Hammer Films in 1961, a great little suspense and character study with echoes of Charles Dickens' classic tale of Scrooge who changes overnight from bad to good. The result is one of the finest performances of Peter Cushing's career.

The story is simple, but holds your breath from beginning to end, although most of the film takes place in one chamber. Peter Cushing plays a narrow minded, cold banker who is despised by the people who works for him, as he treats them all as sub humans. He feels that no one can live up to his standards and expectation and his motto is quite simply: *Banking is the last dignified business left in the world.*

But one morning his life changes. A stranger enters his world, claiming to be an inspector with an insurance company who is to check the banks security system. As it turns out, the man is a brilliant criminal with a scheme ready to be set in motion. The telephone rings. It is Peter Cushing's wife, terrified. She is being held hostage and the rigid banker has no choice but to obey and rob the bank, if he ever wants to see his wife and small son alive again.

The banker does not accept the situation with calm dignity. He slowly comes apart, feeling helpless and vulnerable. He begins to change, the cool façade cracks, and a touch of humanity shines through. Before the day is over, he has been taught a new outlook of life and his fellow workers.

The film is a tour de force performance for Peter Cushing, from the cold and pathetic little man who glares at us through his impersonal, unrimmed glasses, to the man seized by fear and finally realizing that there is more to life than rules and regulations. Cushing dominates the film and proves what a fine character actor the man really was.

Another performance worth mentioning is that of Andre Morell, a sadly overlooked British actor who plays the villain and does it damn well. Alfred Hitchcock once said, that his favourite villains were British, because on the surface they were smooth and dignified. Andre Morell is the very picture of that; a great asset to the film.

Cash on Demand is a razor sharp thriller with many tense moments and surprises along the way. It is a great pity that the film directed by Quention Lawrence, based on a TV play by Jacques Gillis, never caught on with the audience. It did receive a theatrical release and was even shown for one week at the old Carlton cinema in Copenhagen in 1963, but has never been granted a video release anywhere. If you can get hold of it somehow, treat yourself to it. It richly deserves your attention.

Michael Porel

The Evil of Frankenstein, Frankenstein created Woman (1963, 1967)

Five years passed, before Hammer decided to revive Frankenstein. Strictly speaking, of course, he had already been revived at the end of **Revenge**.

The Evil of Frankenstein, directed by Freddie Francis, however had nothing to do with the previous two movies. Universal Pictures, having hesitantly unloaded the Frankenstein character, retaining its copyright on Pierce's make-up for the monster, now entered the race as a more equal partner.

This made a "real" Frankenstein movie possible, complete with the old look of the monster, found conveniently frozen and revived, only to be caught by enraged villagers in the obligatory holocaust. It also showed to what a degree Fisher had renewed and enriched the genre.

It was poetic justice, then, that Terence Fisher returned to the director's chair in great form with **Frankenstein Created Woman**. Simply ignoring **Evil**, including the doctor's demise, he presents us with an almost futuristic Frankenstein, having apparently made giant strides in the fields of cryogenics and even nuclear power.

The idea of keeping souls in force fields is of course utter nonsense and not at all an improvement on the usual brain swap. But how can one complain, when the implication is what amounts to a sex change operation?

Although the theme is no so much explored as hinted at, the mind still boggles at the nice boy Hans murdering young men with the help of his newly acquired female attributes. Add to this that the body he inhabits is that of his dead fiancee, who in turn keeps her lover's (his, that is) head in a hat-box, and you can hardly ask for more!

ENW

Frankenstein must be Destroyed (1969)

It might have been the outcry or an angry villagers or the town mayor's conclusion. But it isn't: it's the title of the movie.

Thus it almost becomes Fisher's own verdict - perhaps he had tired of the series. However, when you observe the evolution of the character through the first four films, you almost get the impression of the director trying to control his own monster, finally throwing the towel into the ring.

Of course, there's an inherent morale to the story that prevents the doctor's success. It is, perhaps, therefore inevitable that he grows more disappointed and desperate in each instalment.

Consequently the ruthlessness of the character grows until there is scarcely room for any other characteristic. Frankenstein must succeed at all costs, he cannot, and so eventually - as he will never resign himself to his failure - he must be destroyed.

The very first scene is a decapitation; murder has become one of the tools of the profession. The exposition is brilliant, as seen through the eyes of an intruder, who almost becomes the victim, escaping to tell his story to the police, thus forcing Frankenstein to move into a lodging-house.

Not the ideal accommodation, but he soon manages to get rid of the other tenants. This may be the most unpleasant characterization of the series, but Cushing seems eerily at home with it, as in the bravura sequence where he almost convinces us of the narrow-mindedness of his fellow lodgers, indignant at the exploits of himself and his colleague, Dr. Brand (we have now returned to the brain-swapping).

It is also the most masterful of the portrayals, managing to be insensitive without a hint of cruelty. He needs the cooperation of his two assistants, he doesn't mean them any harm nor can he see why any harm should come to them.

In all fairness, his surroundings do seem a bit on the hysteric side - not only does he save his colleague's life, as his own was once saved by similar means, he cures him of his insanity and returns him to his wife (who rejects him). Nevertheless his demise - which this time seems intended to be final - is brought about by his patient's "revenge".

Why the heroine should stab the convales-

cent is equally mysterious, especially as the part is played by kind-faced Freddie Jones. Even a rape sequence is handled with some conviction by Cushing, although it does remain rather out of character.

ENW

The House that dripped Blood (1970)
When I was about eighteen, and my tastes had changed from Corman cheapies to something with a bit more substance, I saw a horror picture with the somewhat enigmatic title **Torture Garden**, and was enchanted! I even started to read Robert Bloch, who up to that point to me had only been the guy, who ostensibly wrote Hitchcock's **Psycho**.

Little people living in other people's heads, threatening to devour their brains, if they don't kill for them, film stars endowed with eternal although artificial life, grand pianos cornering unwelcome rivals while playing Chopin's "Marche Funebre", and Peter Cushing collecting Poe (himself) - this is the stuff that nightmares are made of!

I must therefore admit to a certain disappointment, where **The House that Dripped Blood** is concerned. It's not that the stories are exactly bad, just uninspired and mechanical.

The initial seemingly omnipresent "let's drive my husband crazy" is a good example. You know: The ghost is only a fake, BUT ...!

The two middle episodes can boast the presence of Cushing & Lee, but it doesn't help very much. Cushing does a confirmed bachelor with however a lost love in his past (sort of a Sherlock Holmes-Irene Adler thing) a predicament he shares with an old rival, who didn't get the girl either.

Both in turn seem to recognize their hearts' desire in a wax replica of Salome (who unfortunately looks more like a certain Danish politician). As this story needs the absent visuals to pull it off, it too sinks without a trace.

My own favorite, I must admit, is the third segment, where Lee gives an adequate performance, but is easily upstaged by a talented child actor.

The final and most popular episode has Jon Pertwee (the Doctor - Doctor Who? That's the guy!) ham his way - fangs and all - through a humorous story concerning an actOR being possessed by an original vampire's cape.

Not very droll, at the same wasting the talents of Ingrid Pitt (Countess Dracula). All these great actors, from Denholm Elliot to (the very British) Nyree Dawn Porter, seem generally ill at ease with the meagre material, and who can really blame them?

An Amicus actors' reunion it may be. A movie it is not.

ENW

Twins of Evil (1971)
If you were attending a party and Peter Cushing stepped in to mingle, chances are that you would not instantly pay attention to the man. He does not have a sweeping personality. He is not a towering presence nor does he have oodles of charm that would sweep you off your feet. He is an ordinary, quiet man you would have to get to know before liking him, but when you see him on the screen, his mere presence will instantly keep you captivated. He was a unique talent that won his admirers all over the world, still remembered and sadly missed. We are all very grateful for the quality he so generously enriched the horror film with, the distinguished talent that still lingers years after his death.

A prime example of Peter Cushing at his very best is **Twins of Evil**, an engaging Hammer horror film that will chill your bones. It is far from the greatest horror film ever made, but it delivers what you had come to expect from the Hammer studio, and it is a delight to watch. It has a truly eerie atmosphere, some fair shocks and it tells a good story about good vs. evil.

Peter Cushing plays an unsympathetic part, without being all-evil. He is the leader of an extreme religious brotherhood that is determined to wipe out all sin, doing God's work. If your behaviour displeases him, and you're a young and pretty girl, you will soon meet a painful end at the stake. He plays the part with forceful conviction, especially when his beliefs are challenged and he faces the fact that sometimes he has been wrong. It is a film that anyone who loves and admires Peter Cushing must make an effort to see.

The chilling horror mainly lies in the heavy atmosphere, but if you like your horror films to be gory and grim, then wait for the end and your bloodlust will be fully satisfied.

The film is directed by John Hough, a British director who made it big in the States with another horror film, **The Legend of Hell House**. His direction is very effective, expect when he shows so-called witches being burned at the stake. Those scenes are painfully phoney and almost laughable. The girls keep crying out in despair, but never loses consciousness nor does their pretty clothes ever get burned, but I suppose that John Hough had to be careful not to offend the powerful John Trevellyan, head of the British Board of Censors.

The story is written by Tudor Gates, who wrote a lot of fine horror films in the early 70's, including Peter Collinson's **Fright**, and David War-beck plays an important part and does it quite well. Soon after that he packed his bags and went to Italy to appear in horror and action films.

And then there are the two female leads, Playboy's first twin playmates, Madelaine and Mary Collinson. Actresses they were not and their accents weren't right, but the way they looked... who cared?

Twins of Evil was not one of Hammer's big money makers. It was released in England and the US as part of a double feature with **Hands of the Ripper**. (Wow! What a programmer!) The year was 1972 and Hammer was not doing so hot anymore. Time and the world had changed. We had just witnessed the first widely publicized terrorist attack on Israeli athletes at the Olympic Games in Munich. The world was no longer innocent and hideous vampires didn't scare the audience any more. Pity. It was a great period of time.

However, whether you believe in vampires or not, you should treat yourself to a showing of **Twins of Evil**. It may not keep you awake at night, but it certainly will entertain you.

Michael Porel

And now the Screaming Starts..! (1972)
When even before the main titles we see a blushing young bride being transported by coach to somebody's ancestral home, we

sort of know, what's in store. This is Brontë territory (or Barbara Cartland, if you're an illiterate) and we'll be damned if the future husband isn't, or at least has a very dark secret.

Of course, that kind of information is not for mere wives (or governesses) - it's much better for them to be scared out of their wits, finding out for themselves. Most probably, Sir Olivier's murdered somebody - with the best intentions of course - usually his wife, and needs the trust and understanding from his new bride, he is so blatantly refusing her.

It all made rather more sense, when Men were mysterious savage creatures that women only longed to be ravished by. What red-blooded nobleman doesn't dream of having a scantily clad heroine roaming the corridors of his castle, preferably ending up in the dungeon?

Of course, a demented half-brother or spectral ancestor has to do the actual frightening and torturing, which is okay, as long as you're there to catch her limp form up in your arms and carry her to safety - or something. As such films go, this one's a bit gruesome - not only is she carrying a baby, in a way it is the real victim.

This also means that the script makes a bit more direct sense than this brand of movie usually does. It even has a fully satisfying ending, which is a rarity.

This time it's the first half of the picture, which is a bit lacking in style. Neither the effects or stunts are up to par - or maybe they would be, if they were left a bit more in the shadow.

There are simply too many murders and apparitions, and even though for once there is a very good reason for the perennial severed hand, it is rather - well, ludicrous. Ogilvy may not be exactly mysterious, but he's a dapper fellow and a good horseman, a fair substitute for a young nobleman, and the young lady sufficiently wide-eyed - and yes, she does scream a lot, even throwing in a maniacal laughter or two.

By this time we're all waiting for Cushing, and he's well worth the wait. With his impeccable bed-side manner and his almost Sherlockian astuteness he lends the usual seriousness to the proceedings.

Of course he still needs Ogilvy to give him the straight dope in a flash-back featuring Herbert Lom as the really bad Lord of the Manor, who is more than a little bewildered at servants who object to being beaten, and serving-girls who don't want to be raped - enter the Family Curse! Basically, it's a rather good little movie that could have been better with a less pedestrian direction - the photography and art direction are both marvellous.

ENW

Frankenstein and the Monster from Hell (1972)

Although, obviously, Frankenstein wasn't destroyed, in his next movie, **The Horror of Frankenstein**, he had changed his appearance to such a degree that he wasn't even played by Cushing! Actually, the film seems to have intended a fresh start for the character, but it didn't work. Instead Fisher and Cushing were brought back for a final outing.

In a way, this film is much less grim than its predecessors, not only do all the protagonists survive (in sharp contrast to the previous movie, where everybody died) - it almost has a playfully optimistic ending. Even the doctor's assistant doesn't seem to think he's so bad, although murdering as cheerfully as ever - Frankenstein will be Frankenstein - he in turn accepting the formers efforts to steer him clear of the worst atrocities.

The body-building itself has by now taken on an almost metaphorical aspect, and the formula begins to show through. Even allowing for the protagonist's total lack of knowledge of genetics, the bride of Frankenstein-theme has become a barren absurdity.

In a way it's all too modern, partly tongue-in-cheek, partly adding "realistic" touches (as the director of the asylum abusing his daughter sexually). As Frankenstein's remark about a megalomaniac (he thinks himself to be God - he's not the first man to hold that opinion, and I don't expect he'll be the last) seems to be a humorous self-reference, one can almost see Fisher, whose final film it was, in the image of the dead monster: It was the best thing that could have happened to him - he was of no use to us or to himself.

Sadly, time had run out for the Fisher brand of horror. The time had come for **The Exorcist** and special effects.

The tasteful rendering of a literate script suddenly seemed incredibly old hat. At the same time Lee's bestial masculinity was replaced on the screen by teenage idols, who were about as scary or interesting as a high-school prom.

Cushing too had seen his best days. His gentlemanlike sensitivity to modern audiences only spelled intellectual villainy, which is perhaps why he ended up as a child's conception of a nazi in the abysmal **Star Wars**, also spelling the career end of Alec Guinness, another actor - as opposed to movie star.

The monster from hell itself, Dave Prowse, of course became immensely popular as Darth Vader, having been given the voice of CNN announcer James Earl Jones. To us, however, who saw Cushing, Lee & Fisher in their heyday, these remain the true representatives of the genre.

ENW

Madhouse (1973)

A cold-blooded killer sailing through the dark, his knife glistening in the moonlight, terrified women running scared, trying to escape their fate, brutal murders. Do I have your attention? If you like horror films, I am sure I do, so do yourself a favour and check out Jim Clark's **Madhouse**, a little known chiller that will grab you by the throat and not let go until the final moment of fade out.

Madhouse is not a Peter Cushing vehicle as such. The show belongs almost entirely to horror lands other maestro of brilliance Vincent Price, but Mr. Cushing plays an interesting part in it that makes him shine.

The story is quite intriguing. Paul Toombs, a popular star of horror films, especially a series about Doctor Death, suddenly becomes the victim of his films macabre fantasy, when his sexy, but slightly sluttish fiancé is brutally murdered. Paul Toombs is suspected of the killing and suffers a complete breakdown. Years later, he goes to England in an attempt for a comeback in a revival of Doctor Death. He has barely set foot on English ground, when another grisly murder happens, again indicating that Paul is less than innocent. Several murders follow until the rather chilling and surprise ending.

Madhouse is directed by Jim Clark, an Englishman whose first feature this was. Jim was known as one of Great Britain's most brilliant editors and was often responsible for the editing of John Schlesingers films, such as **Marathon Man**. I met Jim while he was working on **Madhouse** and although he was immensely pleased with the film, he was frustrated by one important aspect of shooting the film. He was under strict censorship by the front office of American International and Amicus Production, the two companies that financed the film. They forced him to

tone down the violence and gore so that the film could be passed with a PG rating, children of all ages admitted without parental guidance, not an easy task when you do a film about grisly murders and it is easy to see where Jim Clark had to compromise. When Vincent Price's fiancé meets her painful fate, we are only allowed to see the killer raise the knife and her face freezes in a wild scream. Another victim is silenced with a pitchfork in her throat, and we barely see anything, and that is the film's weak point. The production has atmosphere to spare, a good story, fine performances, but it lacks some truly horrific murders to kick you into a state of shock or enthusiasm.

Vincent Price is here given the rare opportunity of playing a real human being, sensitive, fearful and frustrated, and he does it quite well. Peter Cushing is his friend, a failed actor who has turned writer and hit it big with his stories of Doctor Death. He is a kind soul who stands by his friend when things go wrong in his life, but like all good dramas, it turns out that the one you trust is the one you should fear the most. Near the end of the film, Peter Cushing has some truly memorable moments revealing his diabolic nature, before he vanishes in a spectacular fire scene that brings **House of Wax** to mind.

The film has some interesting touches. In spite of its shortcomings, it is an enjoyable old-fashioned horror piece. And whether you are a fan of Vincent Price or Peter Cushing, you will find things to amuse you and chill your blood. Both stars are quite radiating.

Vincent Price did twenty-one films for American International. **Madhouse** was his final film for that company. An era had come to and end. Thank God for films that will make it live forever..

Michael Porel

From Beyond the Grave (1973)
Yet another Amicus tetralogy, this one is most notable for its style and its remarkable performances. Unfortunately Cushing's is not among them, being at best perfunctory as the Antiques dealer, who links the stories together - an idea put to rather better use in the TV-series **Friday the 13th**.

In at least one case the purchased item - a snuff-box - has nothing whatsoever to do with the story. Instead the destiny of the buyer seems to hinge on whether or not he short-changed the proprietor.

The first story is clearly lifted from **Dead of Night** - so, in fact, is the last one, being only a variation on the same theme. As in ENOCH in **Torture Garden**, David Warner is sent out to kill by an entity in the mirror, he has just bought, rather carelessly arranging a seance in front of it (with Bunsen-burners for candles, it seems).

The mainstay of this particular instalment are the sordid murders, messy stuff with a prostitute, and a narrow escape for Warner's fiancee. As with so many of these yarns, instead of a logically satisfying conclusion we get a "surprise" ending that really doesn't make a lot of sense.

This is even more tragic in the next episode, as the premise is unusually promising, concerning itself with the lower middle-

class preoccupation with military distinction. Ian Bannen plays a hen-pecked husband - by no less than former sex-symbol Diana Dors - stealing a medal to impress a beggar, played to the hilt by Donald Pleasance, who in turn introduces him to his daughter (real-life, with a resemblance which is creepy in more than one sense of the word).

Even though some of us recognize Ian Carmichael of Lord Peter Wimsey fame, the third story is easily stolen by Margaret Leighton as Madame Orlov, delivering the most original exorcism on celluloid. The fourth episode - with a happy ending - exchanges the original "room in the mirror" for the trapped entity, although not with much success, since escape in most cases is simply effected by storming out of the haunted premises.

After disposing of a mugger Cushing politely informs us that he is open for business. Neither particularly tempting or menacing after what we've seen.

ENW

Shatter (1973)
Shatter, or **Call Him Mr.Shatter** as it is sometimes known, is Hammer's second attempt at a Hong Kong-backed movie after the cult classic that is **The Legend of the 7 Golden Vampires**. Whilst not an inherently enjoyable film like the former, **Shatter** is a mildly interesting diversion with a good enough cast to make it worthwhile. Although the film has a fair few slow patches where the interest wanes through lack of action, generally the plot, which concerns a hitman trying to collect his fee, is engaging and the action realistic. This isn't a James Bond-style adventure as the title might suggest; the movie strives for realism over comic book style and the result is a gritty, downbeat, sporadically exciting foray into the world of international thrillers. The unconventional lead is played by Stuart Whitman, who enjoyed a brief status as a leading action man in the 1970's after he appeared in this and some Italian thrillers. Whitman is hardly an athletic hero, but his hangdog looks and his steely determination go part way in letting the audience empathise with his character's situation.

Things begin with some stock footage of African race riots and moves into a bloody assassination scene, where Whitman uses a gun disguised as a camera to take care of his contract! From then on we see him hiding out in a seedy Hong Kong hotel room and biding time while he tries to figure things out. **Shatter** isn't a film that shows Hong Kong in a very good light - in fact the film has a sleazy, depressing atmosphere and the crowded setting only makes things worse. Whitman visits his German contact Hans Luber (played by genre favourite Anton Diffring) but is unable to collect his fee, and instead finds himself beaten up by violent policemen. These two scenes highlight two excellent cameo performances. The first is Diffring's; the typically sinister character of Luber is a great role to play and Diffring is his usual snide, evil self in the part. Secondly we have Peter Cushing in the role of Paul Rattwood, which is more like an extended cameo. Rattwood is an official in the secret police and a rather nasty character who knows more than he lets on and who keeps a gang of thugs under his command. Cushing is of course excellent in the role and gets some nicely sharp-tongued dialogue to himself; but sadly this proved to be his last movie role for Hammer Studios and a rather inconspicuous swansong for the golden age actor. Still, the moments when he is onscreen sparkle and he seems to be enjoying himself, which is enough for me.

After Whitman's hotel is destroyed with the aid of a rocket launcher (!), he moves into a seedy massage parlour/restaurant owned by Tai Pah (Ti Lung), at the same time beginning a tragic romance with a girl called Mai (Lily Li) who works there. The rest of the film shows him basically hanging out and eventually doing a trade with Diffring (an unbearably suspenseful scene), who wants the top-secret documents in Whitman's possession. But the treacherous Diffring betrays our down-at-heel hero, leading to an action-packed finale where Whitman and Lung storm the enemy's retreat. Most of the action towards the end of this film focuses on Lung, who is portrayed as a young, unstoppable martial arts hero in the line of Bruce Lee. Lung, who never achieved stardom in the same way as his contemporaries, is a tour-de-force in the action stakes and the scenes of him fighting are tremendously exciting and violent. Lily Li is also pretty good as

Mai, although she doesn't get to fight in this movie. **Shatter** isn't a very engaging movie, but Monte Hellman's direction is solid, there is enough action and gore to satisfy the male crowd, and the cast alone makes it worthwhile. Don't be fooled, this is no classic, but it remains watchable enough if you're in the right mood.

Graham Rix

Shock Waves (1975)

Nazi zombies - it does sound kinda schlocky, doesn't it, but of course, it's a natural combination. After all: the Nazis were zombies, weren't they? Every monster has its own particular menace. Zombies are slow, but unstoppable - they're already dead!

So in a way, you can say they belong in uniform, particularly a green one. There may even be something a bit gothic about Nazi Germany, viewed from a comfortable distance. In other words, a movie of this kind has to be graphic, and that's exactly what **Shock Waves** is, albeit not in the usual sense. These guys don't eat brains, they're content to pull you under, like Jaws, as they are water-creatures.

In fact, they're most impressive walking on the bottom or suddenly emerging from the sea, just as they were most menacing, when Frozen Dead in the epic of that same title. Also effective is the ghost ship coming out of the darkness and the strange yellowish glow perhaps suggesting a Bermuda Triangle, whereas the endless treks in swamps are a bit repetitive. The main set of the hotel to me is somewhat reminiscent of **The Shining**. Then, of course, we have the victims, a rather predictable lot, Brooke Adams (who, by the way, didn't make it in her next encounter with zombies - well, a kind of zombies - in the 1978 remake of **Invasion of the Bodysnatchers**) and a somewhat ineffectual hero, the coward/ complainer, etc.

And then there's Peter Cushing - and John Carradine to boot. Both are killed off after just a few scenes - maybe they had another engagement. Especially Carradine of course is the token horror actor in a lot of films that really aren't horror in the strict (or old) sense. Often their only function seems to be to camouflage an otherwise meagre budget - **Shock Waves** is obviously shot in 16mm. Well, John grumbles the way he is expected to, and that's about it. Now Peter is another story. It's obvious that to this die-hard professional there is no unimportant role. Leave it to him to turn a totally implausible situation into a reflection on the human condition!

Of course, he hasn't a lot to work with as the zombies' former commander, who simply warns people to get the h... off his island. Stately - as always - almost gaunt, but we lack his suave manner, the courteous smile with the almost imperceptible gleam of a dedication bordering on madness. It's not that the script is that inept, but perhaps it could have been pulled off with a bit more of that enthusiasm and conviction that is the mainstay of Peter Cushing, apart from his human and intellectual qualities. The very reason, why a Cushing movie is never really bad.

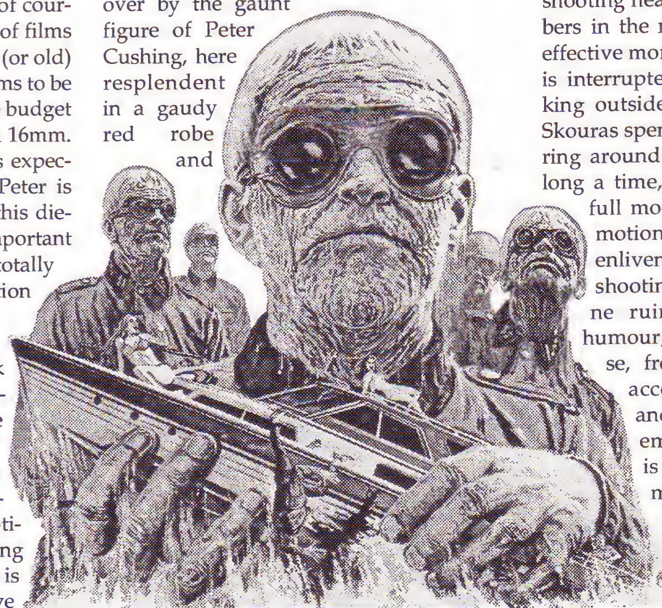
ENW

Land of the Minotaur (1975)

Land of the Minotaur (known alternatively as **The Devil's Men**, **La secte des morts vivants** in France, and either **OI DIAVOL-ANTHROPOI** or **I MASKA TOU DIAVALOU** in Greece) is a little-seen, little-known 1975 horror chiller boasting the tag-team pairing of big time horror stars, Donald Pleasence and Peter Cushing. With such a strong central casting (Pleasence symbolising good, Cushing evil) you would imagine that **Minotaur** would be a lot more popular than it currently is (ie. all but forgotten). On watching the movie the reasons become clear: it was shot in Greece, which, although picturesque, automatically gives the (already low budget) movie a rough, unpolished look, making it unpopular with critics at the time who universally panned it on release.

In fact the movie is more interesting than its reputation would have you believe. Once you get over the endless scenes of characters walking around uninteresting locations with little purpose - a flaw that also surfaced in the similarly themed **Incense for the Damned**, made in 1970 and another British/Greek production - **Minotaur** does actually have quite a lot of suspenseful sequences and a strong atmosphere here and there. The film itself is bolstered by heavy, oppressive music, all discordant chords and pretty unsettling with it. The sacrificial scenes taking place at the shrine of the minotaur - an elaborate and shadowy set, the centrepiece of which is a huge, strong, fire-breathing statue of the minotaur, an impressive sight - are expertly shot and pretty gruesome for the period, with bloody stabbings and solemn chanting.

The film begins with such a scene, presided over by the gaunt figure of Peter Cushing, here resplendent in a gaudy red robe and hood. Cushing plays his character, Baron Corofax, with a steely determination. In his normal, everyday guise, Corofax is a polite and friendly character, if a little cold. But as soon as he gets on his robe he becomes a messenger of evil, chanting praise to the dark forces and with a glitter of evil in his eye. Cushing is typically excellent in the part but even so the role isn't much of a stretch for him, and indeed he is given little material to work with. All the script requires is that he stands around looking imposing, either in his costume or when wielding a shotgun, but with an actor of Cushing's calibre I would expect a lot more.

After a young couple are sacrificed at the minotaur shrine, we're introduced to the nervous Irish priest, Father Roche, as played by Donald Pleasence in one of his rare turns as the good guy (of course, this would all change after his performance in **Halloween** which saw him forever typecast as a fighter of evil). Roche believes that a devil-worshipping cult are operating in the area, but the local police force (as represented by Fernando Bislani's Sergeant Vendris) are having none of it and refuse to investigate. This later makes sense when Vendris, along with most of the inhabitants of the village, turns out to be a devil-worshipper himself. A trio of hippies in a camper van arrive in the area to do some archaeology (?) and, despite mutterings and warnings from Father Roche, go on to stay near the Baron's castle. Unsurprisingly they are soon missing, so Roche calls in his old American friend Milo Kaye (Costas Skouras), a brash private investigator, to help. The pair are joined by Laurie Gordon (Luan Peters), the girlfriend of one of the missing hippies, and the newly-formed trio use the local inn as their base of operations as they search for the missing youngsters.

Unfortunately after such extensive plot set-up, the film doesn't really progress anywhere after the first half other than to build the shocks and scares with lots of scenes of robed figures lurking around in the woods at night. Director Costas Karagiannis shamelessly shows his exploitation roots by shooting nearly all of his female cast members in the nude at some point, the most effective moment being when Laurie's bath is interrupted by some hooded guys lurking outside the window. Pleasence and Skouras spend most of their scenes wandering around in the dark and after far too long a time, Peters is kidnapped and the full moon rises, setting the climax in motion. The middle part of the film is enlivened by some excellent location shooting (making full use of a genuine ruined temple) and plenty of humour, both intentional and otherwise, from Pleasence. With an Irish accent that frequently appears and disappears and a typically emotive performance, Pleasence is without a doubt one of the film's strongest features.

Said climax is rushed and poorly-edited, but nonetheless entertaining. It

shows Pleasence entering the shrine of the minotaur and showering the devil-worshippers with a handy vial of holy water he has been carrying throughout the movie. This causes the bad guys to inexplicably explode with the aid of some ultra-cheap and cheerful special effects work. This climax recalls the unconventional ending of the previous year's **The Devil's Rain**, and maybe the distributors thought so too when retitling the movie for an English release. And if that wasn't cheesy enough, somebody thought it was to have a dated pop song play over the closing credits!

Land of the Minotaur can hardly be called a classic but it remains enjoyable enough for the sympathetic viewer, and of course Pleasence and Cushing are always entertaining. It's a shame that the supporting cast are all pretty awful in their parts (with Costas Skouras totally unconvincing as the American; hmm, is that a hair-piece you're wearing by any chance Costas?) and the plot loses focus through the middle section, but nonetheless dedicated fans may get a kick out of this one.

Graham Rix

Mystery on Monster Island (1980)
Don't be mistaken: this is an adventure film for children. No more no less. If you bear that in mind, you won't be disappointed and even the pasteboard monsters that appear in it will seem quite likely to you!

Another important thing to point out about this film is that the two main actors are *not* Peter Cushing & Terence Stamp, they are: Ian Sera & David Hatton! Cushing and Stamp are just guest stars. The presence of the beautiful Spanish actresses Ana Obregón and Blanca Estrada is very pleasant too.

I find this film quite amusing. There's something going on all the time. Its rhythm is terrific. The music is fine too, I particularly like very much that kind of "military march" that sounds when our heroes are settling in the island!

The opening sequence is beautiful. In it we find out why the evil character played by Terence Stamp is so interested in the island! In this same sequence we can glimpse veteran Spanish actors Paul Naschy (Jacinto Molina) and Daniel Martín!

To me the best part in the film is played by the unknown English actor David Hatton (the professor). Everything happens to him: he's stumbling and falling all the time, he sees monsters where there aren't, and he's obsessed with good manners and his violin of course.

This is one of Juan Piquer's most expensive films and was shot in: Madrid, Asturias, Zaragoza, Canary Islands (Spain) and Puerto Rico. Piquer recalls Peter Cushing as "a true gentleman", and he was amazed by his professionalism and his enthusiasm throughout the shooting.

I highly recommend this film to everyone. Only to see master Cushing in action is worthwhile watching it. Take a trip to **Monster Island**!

Ferran Giménez

Peter Cushing - An Autobiography (1986)
Arguably one of the finest actors of all time, Peter Cushing tells us the story of his life up until the death of his beloved wife Helen.

He makes it clear early on in the book that he lived, as he wishes to remember it, ended with the passing of Helen. This is not to say he has made a negative evaluation of this life after Helen's passing, just that he does not care to include the years that followed.

Some of Peter's first memories include his ordeal having to dress up as a girl and grow his hair long. This was to appease his mother's wish of having a female child to complement older son David. He speaks fondly of his childhood and we get to know how the real Peter Cushing developed as a dreamy, witty personality with an ambition to perform.

Of particular interest is a telling chapter, where Mr Cushing describes how he had difficulty initially entering the acting business due to his diction being deemed "unsuitable for the theatre". This came as a surprise as one of the most remarkable qualities I've enjoyed when watching a Peter Cushing performance is his precision in pronouncing the English language. This was something he had to work hard at in order to not be literally, thrown out of interviews!

If you've thought about buying this book to find out more about his association with Hammer film studios and horror in general, you will be disappointed. He lightly touches on this later in the book but nothing is examined in detail. This is his original autobiography. The 2nd, which was written later may contain more on this (I have not yet read it).

Like many actors do, Peter Cushing has separated his life into chapters. Also included is a great collection of his personal photographs, outlining his entire career and many of his childhood. There is a strong focus on his relationship with his wife, and attention is paid to her importance in his development on the stage and screen. It is a little depressing to read about the impact her death had on Peter, but as mentioned earlier, he balances this with some fantastic stories of their time together.

In short, Peter provides us with this detailed read into his life and his character, reassuring the fan that Peter Cushing was an amazing entertainer and a admirable professional who's work will continue to be loved by future generations.

Enzo Almanzi

Peter Cushing - A One-Way Ticket to Hollywood (1989)
The actor being interviewed looks old and frail - and so he is: Peter Cushing has retired from his acting career; he is 76 years old, very ill from cancer, somewhat hearingly impaired and goes off the track occasionally. But there he is, that's him, the gentle man of horror. It's wonderful in this, the only official Peter Cushing documentary, to hear his voice again, listen to his tales of receiving early, small acting parts and how hard earned his popularity was.

We get to see numerous clips of films Cushing appeared in, some of which are quite rare and difficult to track down even in this modern age of DVD: Films like **Fury at Smugglers Bay**, **Brides of Dracula**, **Tales from the Crypt** and so on.

People in the audience fainted, the critics raged against films that today are considered quite harmless. I never watch a Hammer or Amicus film featuring Cushing to be frightened. I watch them to enjoy the performances of the actors - and Cushing was always enjoyable. Ruthless Baron Frankenstein, most dedicated vampire hunter Van Helsing, greatest detective Sherlock Holmes...

He would have turned 90 this year. I wish he were still alive so I could write him a fan mail. "Dear Peter Cushing, I've watched almost all your films and think you're one of the finest character actors, horror and otherwise, of your day. Thank you very much for having appeared in so many great films."

Well, something like that. Not very original, perhaps, but then, what would *you* have written?

Når originaliteten stadig skimtes

- om Andrzej Zulawskis kuldsejlede science fiction-eventyr

***Thure Munkholm** brænder for sagen! Ved siden af sine litteraturvidenskabsstudier er han medredaktør på det danske filmwebsite www.uncut.dk, ejer en enorm samling af film, ligesom han gerne skriver for diverse blade - se f.eks. hans Riccardo Freda artikel i **Obskuriøst** nr.3. For nylig fik han trykt en 9 sider lang hyldest til Andrzej Zulawski i magasinet **eXtase** (læs anmeldelsen sidst her i bladet), men Thure har minsandten endnu en god historie i ærmet om den polske instruktør...*

Det polske science fiction-epos **Na srebrnym globie**, skrevet af Jerzy Zulawski kun få år inde i sidste århundrede, er af åndsfællen Stanislav Lem blevet beskrevet som en hans sjældent gode læseoplevelser. Bogen fascinerede ham i hans ungdomsår, og selv som en voksen mand vedblev han at være fascineret af den (1). Lem er selv en af science fiction-litteraturens sværvægtere, og selvom hans romaner flere gange er blevet filmatiseret, er han i filmisk henseende nok mest kendt for oplægget til **Solaris** (1972), signeret af den russiske instruktør Andrej Tarkovskij. Det fortælles, at Solaris blev til da man bag jerntæppet, hvor internationale film var et sjældent syn, ville skabe en national pendant til Stanley Kubricks **2001: A Space Odyssey** (**Rumrejsen år 2001**, 1968). En film, der med sin succesfulde blanding af filosofiske overvejelser og rumscenografi banede vejen for en moderne og mere nærværende science fiction-film. Vejen er i dag velkendt, og selvom **Solaris** og **2001** er to svært sammenlignelige film, er de fælles om deres filmmodernistiske vinkling af science fiction-genren, der gjorde dem skoledannende. En af de mindre kendte elever fra denne skole, er den polske instruktør Andrzej Zulawskis **Na srebrnym globie**, der, havde tiden villet det, burde have været at finde blandt underviserne.

Før det hele starter

Inden han i 1976 begyndte indspilningen til **Na srebrnym globie** havde Zulawski lavet tre spillefilm. Efter debutfilmen **Trzecia czesc nocy** (1971) kom **Diabel** (1972), der efter sin præmiere blev forbudt af den polske censur, da man, ikke meget forkert, havde tolket dens historiske ramme som en krads kommentar til regeringens infiltrering af det polske ungdomsoprør. Herefter var det umuligt for Zulawski at lave endnu en film i Polen, og hans tredje film laver han derfor i Frankrig efter en ventetid på et par år. **L'Important c'est d'aimer** (**Vigtigst er at elske**, 1975) blev et enormt hit i de europæiske kunstfilmsbiografer, og iklædt sit nyerhvervede internationale renomme tillades Zulawski alligevel at påbegynde sin tredje polske film. Når han i dag taler om **Na srebrnym globie** er det altid om afslutningen, og aldrig om starten på projektet, så det er svært at vide præcis hvorfor han, som den beviselige rebel han nu engang var, atter fik lov til at lave film i Polen, og det kan virke en smule paradoksalt, at han ikke blot blåstemples igen, men i stedet får bevilliget penge til en så stort anlagt film, der skulle vise sig at blive Polens hidtil dyreste.

En del af årsagen skal sikkert findes i den prestige, der fulgte i kølvandet på **2001** og **Solaris**, og det er utænkeligt, at Polen med **Na srebrnym globie** ville markere sig på den internationale filmscene med en succes, der kunne matche Tarkovskij og Kubricks. Til det formål har det sikkert været et tungtvejende argument, at den hjemvendte Zulawski var blevet et navn, man associerede med ny europæisk filmkunst. Måske så man med bevillingen af penge til projektet muligheden for, at Zulawski kunne blive Polens svar på Tarkovskij? Man må ikke glemme, at filmindustrien tænker i den slags analogier, og Tarkovskij havde for alvor bevist, at østfronten sagtens kunne lave tungtvejende science fiction, også selvom han, som Zulawski var det med **Diabel**, tidligere havde været i censurmæssig karambolage med staten, der i 1965 stoppede distributionen af **Andrej Rubljov** (**Den yderste dom**). Derudover har det sikkert også vejet tungt på vægtskålen, at de to Zulawski'er, forfatteren Jerzy og instruktøren Andrzej, er i familie. Selvom kilder aldrig er enige om hvad deres præcise forhold til hinanden er, skulle det være et faktum, at **Na srebrnym globie** løber i Andrzejs årer.

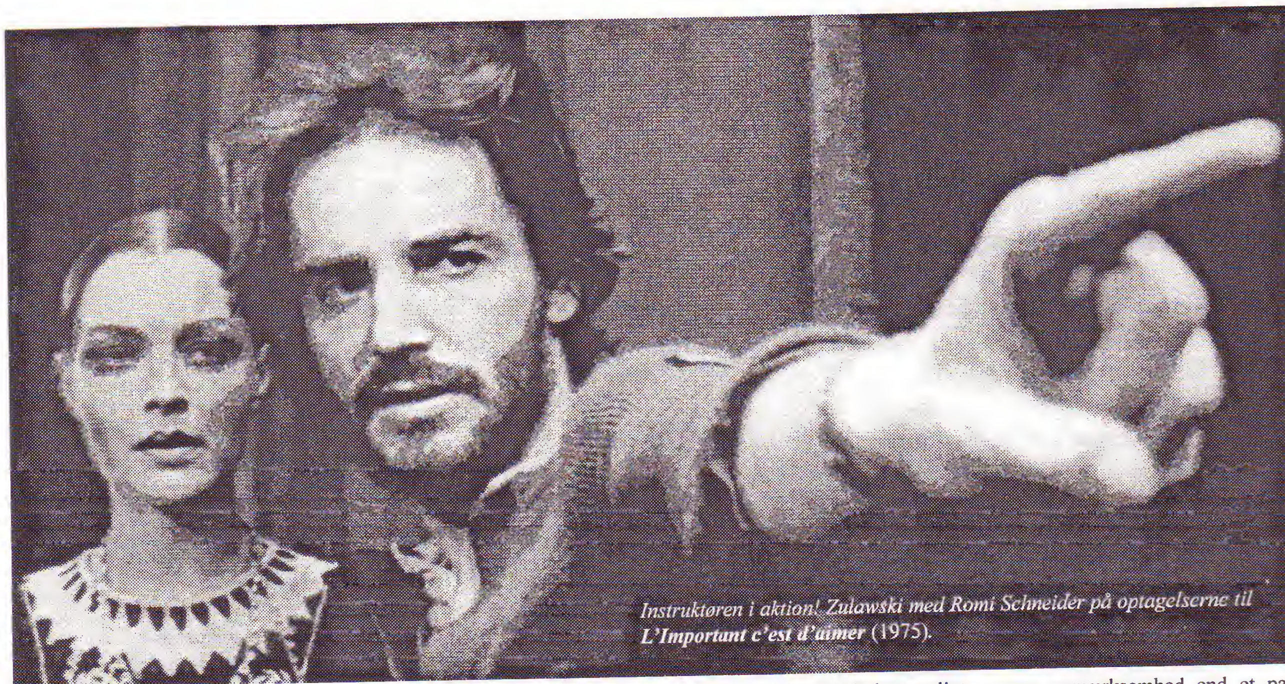
Han har sikkert som helt ung læst historien om Sølvplaneten som den polske titel refererer til, mens han i sit voksne liv har generhvervet sig den på et kunstnerisk plan. Præcis som Stanislav Lem fortæller, at det var tilfældet for ham. Det færdige resultat bærer i hvert fald præg af et kunstnerisk og meget personligt møde med romanen, for selvom forlægget konstant skinner igennem i handlingen, bærer både skuespillet og kameraets vanvittige tempo umiskendeligt Zulawskis kendetegn.

Na srebrnym globie har måske har været tænkt som Polens svar på de udenlandske forbilleder, men som film står den ingenlunde i skyggen af dem. Zulawski er en instruktør, der først og fremmest gentænker indholdet i forhold til filmens stilistiske udtryksmuligheder, og ligesom både **Solaris** og **2001** er **Na srebrnym globie** således først og fremmest en cinematografisk rumopera, der bevæger sig i et filosofiske terræn. De tre film danner måske slægtskab, men hver især er de så egensindigt entydige, at slægtskabet primært skyldes instruktørernes individuelle originalitet og evne til at omsætte dette i en færdig film, frem for tilfældige genremæssige eller stilistiske overlapninger. Det mest paradoksale ved dette slægtskab må være, at hvor de to første film for længst har opnået den klassikerstatus, de har i dag, er **Na srebrnym globie** nedsunket i glemslen, hvorfor det i nogles ører vil klinge falsk, når man trækker den op af den filmhistoriske godtepose og derudover også tillader sig at sidestille den med de "etablerede klassikere".

Når Zulawskis **Na srebrnym globie** aldrig har fået den anerkendelse, den så åbenlyst fortjener, så har det ikke så meget at gøre med, at filmen aldrig blev færdiggjort på den måde den var tænkt. Selv i sin nuværende form er det en sindsoprivende oplevelse. Nej, den manglende anerkendelse skyldes først og fremmest den stadig manglende distribution. Hvis man vil se filmen, er den så godt som umulig at fremskaffe, og det er derfor svært at skyde filmhistorikere i skoene, at de har overset den, da mange af dem simpelthen ikke har haft muligheden for at se den.

En lang tilblivelsesproces

Derudover har **Na srebrnym globie** en tilblivelseshistorie, der

*Instruktøren i aktion! Zulawski med Romi Schneider på optagelserne til **L'Important c'est d'aimer*** (1975).

hører til blandt de mere omfangsrige og som i sidste ende går hen og bliver en klods om benet på den. Fra Stroheims **Greed** (**Guld**, 1924), der selv i sin nuværende form er en fabelagtig lidelseshistorie, til Orson Welles' for evigt maltrakterede **Don Quijote** har personlige, sociale, samfundsmæssige og ikke mindst filmindustrielle magter sat en stopper igangværende projekter, fået allerede færdiggjorte film omklippet, påklistret nye slutninger og destrueret originalnegativer. Historierne er ligeså kendte som de er mange, og det er også i dette kuriøse kapitel af filmhistoriens tykke bog, vi finder **Na srebrnym globie**, for på trods af, at den var ment som et stort anlagt tretimers epos med et gevaldigt budget, blev Zulawski og co. stoppet kun otte dage før den et år lange indspilningsproces var tilendebragt.

Indenfor det polske censursystem, hvor hammeren allerede faldt i manuskriptfasen, er **Na srebrnym globie** et sjældent eksempel på en dobbeltcensur, der normalt aldrig blev udført. At film blev stoppet efter de kom i biografen var selvfølgelig en mulighed, da man nogle gange først her kunne afsløre deres "ideologiske forkastelighed" - og her må man ikke glemme, at Polen havde langt større politisk ytringsfrihed end nogle af sine søsterlande -, men at en film blev stoppet kun få dage inden den var færdigindspillet var fuldstændig uhørt. Zulawskis film var således offer for unormale omstændigheder, og det har fået ham til at proklamere, at det var en personlig hetz, der lå til grund for beslutningen.

Da den daværende nyudnævnte kultur- og filmminister, Janusz Wilhelmi, i 1977 beordrede produktionen stoppet samt alle kostumer og kulisser destrueret, var den officielle begrundelse filmens overforbrug af tid såvel som penge. **Na srebrnym globie** havde rigtignok fordoblet sit budget i løbet af den lange indspilningsfase, der også gradvist var blevet længere, men at filmens stoppes så kort før færdiggørelsen, og ikke under de første budgetoverskridelser er det, der for Zulawski er uforståeligt, og man forstår hans arrigskab, da afbrydelsen samtidig betød, at han så sig nødsaget til at flytte sig selv og sin fremtidige filmproduktion til udlandet. Den egentlige grund til den pludselige ordre er stadig uvis; Zulawski taler endnu i dag om en hetz mod sin person, men på den anden sider er Wilhelmi kendt og berygtet for at have ført en progressivt radikal og tillige kunstfjendsk kulturpolitik. Hvad grunden end er, så er eet sikkert, og det er, at Wilhelmi ville statuere et eksempel gennem Zulawski, og denne handling resulterede i, at den stort anlagte film aldrig er blevet færdiggjort efter den originale hensigt.

Fortsættelsen fulgte

Når filmen alligevel eksisterer i dag, er det fordi Zulawski under senfirsernes gryende demokratiseringsproces i Polen alligevel fik mulighed for at færdiggøre den. Muligheden bød sig i 1986, da han blev kontaktet af folk fra sit oprindelige filmhold, der i deres lejligheder havde gemt, hvad det var lykkedes for dem at redde af kostumer og kulisser. De bad ham færdiggøre den film, de alle i fællesskab havde kæmpet så hårdt for i 1977, da Wilhelmis beslutning uden held blev imødegået med alle tænkelige midler, fra protestskrivelser til underskriftsindsamlinger.

Zulawski siger selv, at han ikke havde lyst til at færdiggøre filmen, da han slet og ret fandt det umuligt at udfylde de manglende huller uden de samtidig kom til at vidne om den tid, der var gået. Skuespillerne var blevet mærkbart ældre og kunne derfor ikke længere bruges ifølge Zulawski, hvis teknik består i at filme karaktererne på så tæt hold, at der ikke skal meget til for at afsløre en ældningsproces. Og derudover var mange af de vigtige kulisser og kostumer alligevel gået tabt og så godt som umulige at genskabe. Alligevel bukkede Zulawski under og genoptog arbejdet. Mest for filmholdets skyld siger han, da **Na srebrnym globie** efter sigende skulle være blevet en hellig mission for dem. Ved at færdiggøre den mente de samtidig at kunsten kunne vinde over systemet.

Intentionerne er således i orden, men resultatet bliver, at Zulawski i stedet for at forsøge at rekonstruere de manglende sekvenser vælger at udfylde dem med håndholdte optagelser fra en gåtur gennem et moderne Warszawa anno 1987, mens han på lydsiden fortæller om den handling sekvenserne skulle have fortalt. For Zulawski, hvis filmiske udtryk er hårdt og radikalt og sjældent giver plads til fortællinger i normal forstand, bærer denne handling præg af en vis desperation, og desværre skulle det også vise sig at være et decideret dårligt valg. I sin lappeløsning holder han sig nemlig ikke kun til at fortælle om de manglende sekvenser. Han kan ikke skjule sin bitterhed når han kommenterer filmens tilblivelseshistorie, og hvordan den blev et offer for omstændighederne. Denne personlig-politiske kommentar blev for meget for visse anmeldere, og da filmen endelig fik sin officielle præmiere på Cannes i 1988, i kategorien *Un certain regard*, tiltrak den sig ikke meget mere opmærksomhed end et par overvejende negative anmeldelser. Den ånd, der så begejstret tog 70ernes science fiction-film til sig og var med til at promovere den som stor kunst, var for længst forsvundet, og den internationale filmscene blev nu dikteret helt andre steder fra. **Na srebrnym globie** var, som Zulawski nok havde forudset, da han vægrede sig ved at genoptage projektet, ikke længere aktuel og nyskabende. I stedet blev den betragtet som levn fra tidligere tider og tillige misforstået grufuldt, idet man, først og fremmest pga. Zulawskis kommentarer, betragtede den som en ideologisk kommentar til et totalitært regime. I en kort og eksemplarisk nedladende anmeldelse i **Cahiers du cinéma** kunne man læse, at Zulawski "således udnytter filmens narrative lakuner til at lave sit selvportræt som en filmisk martyr under socialismen" (2). En hård dom når man tager i betragtning, at kun en lille del af filmen udfyldes af Zulawskis kommentarer.

Det drejer sig nemlig kun om de manglende otte dages optagelser, og selvom Zulawski rigtig nok ikke kan holde sin indignation tilbage i kommentarerne, så er de langt fra så dominerende, som de blev gjort til. Filmens originalitet skinner stadig igennem, men det synes overset i kampens hede. Kun en enkelt gang bliver Zulawskis kommentarer for meget, nemlig da den gåtur gennem Warszawa, der udfylder de manglende bidder, slutter med, at hans refleksion toner frem i et butiksvindue, mens han fortæller, hvordan filmen blev stoppet. Billedet afslutter således rigtig nok filmen med Zulawskis selvproklamerede martyrstatus, men man skal holde stædigt fast ved det for samtidig at overse de

næsten tre timer, der er gået forud. På trods af de manglende sekvenser er **Na srebrnym globie** nemlig stadig en velgennemtænkt science fiction-film, der bevæger sig hastigt i visionære billeder optaget af et olympisk observerende kamera, der som en anden gud ikke står tilbage for at blande sig i karakterernes optrin.

Selve filmen

Filmens handling falder i tre dele, der i det store hele følger det litterære oplæg: i første del følger vi fire astronauter, der er flygtet fra Jorden for at starte en ny og bedre tilværelse et andet sted. Undervejs må de nødlande på en planet, men vælger her at forfølge deres oprindelige drøm om at skabe et nyt og bedre samfund. Inden de dør, når de at avle nok børn til, at et nyt folk kan etablere sig selv, og efter et par generationer er deres afkom blevet til et helt folkefærd, der stik modsat de oplyste mennesker, der avlede dem, er begyndt at dyrke en primitiv naturreligion centreret om den sidste overlevende af de fire, astronauten Jerzy, som de kalder Gamle mand og betragter som en gud.

Inden han dør, når han at sende en videodagbog tilbage til Jorden, og i filmens anden del bliver planeten besøgt af en ny jordboer, Marek, der har set denne dagbog. Han bliver af planetens beboere betragtet som reinkarnationen af Gamle mand og hyldes derfor som den længe ventede frelser, der kan redde dem fra *schernerne*, en slags fuglemennesker, der kan udøve telepatisk manipulation på mennesket, og som har tvunget befolkningen på planeten til at leve i huler under jorden.

Filmens sidste tredjedel udgøres af Mareks omslag fra at blive betragtet som frelser til at blive korsfæstet af sine tidligere undersåtter, og alt imens denne forvandling finder sted, fortælles i glimtvise flashbacks, der langsomt væver sig ind i hovedfortællingen, historien om hvorfor han forlod Jorden. Det viser sig nemlig, at Marek er blevet afvist og hånet af den kvinde, han elskede.

Det er en lang og indviklet generations- og skabelseshistorie, der møder én i **Na srebrnym globie**, og i forhold til de mange handlingsspor, der for det meste kun er antydet, bruger Zulawski ufattelig lang tid på tidsmæssigt meget korte begivenheder. Det giver filmen en utrolig intensitet, idet den episke fortælling underspilles til fordel for de personlige handlinger. Selv i det store perspektiv, som eposets ramme nu engang påkalder sig, har mennesket modsat det klassiske epos' mest kendte ægtepar, Odysseus og Penelope, verdslige problemer som ondt i både hjerte og eksistens.

Ser man bort fra Zulawskis egne fortællekommentarer har filmen primært to hovedpersoner, Gamle mand og Marek, igennem hvilke filmen fortælles. Den første del af filmen fortælles næsten udelukkende med subjektivt kamera mens den anden halvdel fortælles i vanlig Zulawski-stil, det vil sige gennem hypermobile vidvinkelfotograferinger. Zulawski er generelt meget glad for at tematisere kameraets funktion til skuespillet, og vi finder det overalt i hans film. I **Na srebrnym globie** er Gamle mand handlingsmæssigt udstyret med et kamera, med hvilket han optager den videodagbog, han, inden han dør, sender tilbage til Jorden. Det betyder, at kameraet i den første tredjedel af filmen, den del, der dækker de fire jordboeres ankomst, deres afkom og deres død, er en integreret del af handlingen.

Få har brugt et subjektivt kamera så konsekvent og stilsikkert som Zulawski gør det her, og i modsætning til eks. Robert Montgomerys stive **Lady in the Lake** (1947), der er filmhistoriens vel nok mest kendte eksempel på en film fortalt næsten udelukkende gennem subjektivt kamera, formår han at gøre kameraet mærkbart nærværende. Gamle mand løber nemlig ofte manisk rundt, og kameraet følger ikke med i pæne, glidende bevægelser, men hakker og hopper af sted, stopper op, og starter igen. Valget af subjektivt kamera betyder også, at folk taler direkte til kameraet, hvilket i visse meget langstrakte sekvenser bliver direkte foruroligende, for Zulawskis karakterer står aldrig stille mens de taler; i stedet bevæger de sig, som forsøgte de konstant at få kroppens dele rystet i stilling.

I modsætning til den meget kropslige fortælling, Gamle mand er centrum for, er fortællingen om Marek anderledes fortalt med et olympisk kamera, der nærmest svæver over karaktererne for med ujævne intervaller at dykke ned iblandt dem. Og her formår Zulawski for alvor at udnytte både kulisser, som eks. hulen under jorden, kostumer, som eks. schernene, der som de bevingede fuglevæsner de er, er skræmmende i deres menneskelige lighed, og locations, som den strand, hvor flere velkoreograferede kampe og andre optøjer finder sted. Her mærker man virkelig den episke fortælling i sin renhed, det vil sige skæbnens, og i Zulawskis tilfælde fristes man til at sige kameraets, jerngreb om mennesket.

Effektivt og eftertænksomt

Takket være en ekstravagant kamerabegavelse er **Na srebrnym globie** beriget af en lind strøm af visionære billeder, der gør det til en fornøjelse at læne sig tilbage og bare nyde den. I en scene forholdsvis sent i filmen kredser kameraet om en flok mennesker, der hver især er blevet spiddet på meterhøje pæle på stranden, og gennem kameragangen øje bliver et makabert mønster hævet til poetiske højder i et billede, der gør sin effekt gældende på os rent fysisk. Man kan næsten mærke kameraet bevæge sig, og sådanne ting gør **Na srebrnym globie** til en sjældent god filmoplevelse, hvor stil og indhold går op i en højere enhed.

Zulawski er ofte rystende brutal i sine film som her i et still fra ***Trzecia czesc nocy*** *(1971).*

Filmens forskellige handlingsspor er alle forbundet til en filosofisk problemstilling, hvilket slås fast med voldsom bevægelse, der i kraft af kameraet konstant pendulerer mellem individet og religiøsiteten, den personlige fortælling og den olympiske, oplysningen og myten, kærligheden og døden og mellem lærredet og tilskueren. Det hele er knyttet sammen af en stil, der gør sig nærværende som en filmoplevelse uden samtidig at give afkald på dybden. **Na srebrnym globie** kan således nydes både som effektiv og som eftertænksom science fiction, og som sådan kan man sige, at de kvaliteter Stanislav Lem så i det litterære oplæg, i sin filmiske form har fundet sin rette ækvivalent gennem Zulawskis instruktion.

Thure Munkholm

(1) Cf. Stanislav Lem: "Zulawski's Silver Globe" i **Science Fiction Studies**, nr. 35, vol. 12, 1985.
(2) Citeret efter **Cahiers du cinéma**, nr. 409, p. 10

Info om bog + film:

Jerzy Zulawskis **Na srebrnym globie** er mange steder beskrevet som oversat til næsten samtlige sprog på nær engelsk. Det er en myte, der nok stammer fra Daniel Birds introduktion til Andrzej Zulawski i det engelske fanzine **Eyeball** nr 5. For faktum er, at det ikke er lykkedes mig at opspore hverken en dansk, svensk, norsk eller fransk kopi. Den eneste forhåndenværende mulighed, hvis man vil læse den, er den tyske oversættelse, **Auf dem Silbermond**, fra Suhrkamp (taschenbuch 865).

Na srebrnym globie (aka: **Sur le globe d'argent**, **The Silver Globe**).
Polen 1976 (påbegyndt)/1988 (præmiere).
Anmeldt udgave stammer fra en gammel tv-visning på den tyske kanal 3Sat.
Instruktion: Andrzej Zulawski
Drejebog: Andrzej Zulawski (efter Jerzy Zulawskis oplæg).
Foto: Andrzej Jaroszewicz
Musik: Andrzej Korzynski
Medvirkende: Andrzej Seweryn (Marek), Jerzy Trela (Jerzy), Iwona Bielska (Marta), Jerzy Gralek (Piotr), Elzbieta Karkoszka (Ada), Krystyna Janda (Aza), Andrzej Lubicz-Piotrowski (Awij), Jan Frycz (Tomasz II), Wieslaw Komasa (Actor), Leszek Dlugosz (Tomasz), Maciej Góraj (Jaret).

Info er hentet fra Yuri Germans glimrende Zulawski-hjemmeside: home.att.net/~zulawski/

Erol Tas - the bad man of Turkish Cinema

In what has become an honoured tradition of this magazine we'll next take a look at Turkish cult cinema. Exams prevented ***Ayman Kole*** *from making the deadline last time, but here he is back from his hiatus - with a Graduate Diploma in Education, English under his belt (bravo!) - to portray a true kötü adam, that is "bad guy" in Turkish: Erol Tas.*

Every country has at some point produced its own share of absolutely striking bad-guys. I'm not talking about terrorists, I mean cinematically. Gone are the days of *Klaus Kinsky* and *Christopher Lee*. And honestly, who can really admit to seeing a great bad-guy lately in these new flicks?

A bad-guy is always memorable because he simply oozes evil. Man, this guy is so bad that his smile can unsettle you. I'm raving on about *Erol Tas*, the greatest of the bad-guy actors in Turkish Cinema history. Of course, Turkey has produced numerous baddies such as *Kazim Kartal*, *Turgut Ozatay* or *Bilal Inci*, but everybody knows there is but one king that is beyond reach.

Erol Tas was born in Erzurum, Turkey in 1928. He lived a hard life, mostly in poverty. Like most of the actors working in the industry, at that time, Erol was discovered on the street. He wasn't picked up because of his acting talents. Rather, a filmmaker saw him fighting in the street one day; he had managed to get the upper hand on a gang single-handedly. Impressed by this strong young man, Erol was approached and offered a bit part in a cheap melodrama titled **Aci Gunler/ Days of Pain** (1957). His first role, without a doubt, was as a bad-guy. Reportedly, Erol Tas admits his mother cursing him for accepting such an ill-suited role upon seeing the film at the local cinema. But, it was this defining role that gave Erol a grand taste of what his acting career had in store for him.

He continued with small roles for a while, even sometimes being employed as a guard on set, hoarding off endless waves of fans gathering around the crew to see their favorite stars. Little did they know, in a few years time, Erol would rightfully become one of the most popular stars ever himself.

A film that catapulted Erol into stardom was **Yilanlarin Ocu/ Revenge of the Serpents** (1962). It was a rural drama and concentrated on the harsh life of the poor; it also was one of the first films of the so-called social realism movement in Turkish Cinema of the sixties. Instantly categorized as a new wave, thus making this quite a controversial project, Erol gave an outstanding performance as the hostile Haceli character; cementing his position as a memorable bad-guy.

This followed with the award-winning **Susuz Yaz/Dry Summer** (1963), giving him plenty of opportunity to prove his talents. In **Susuz Yaz**, Erol plays a mean, greedy half-brother, fueled by his insatiable lust to form a beast with two backs - as Shakespeare puts it - with his brother's wife. So, when his brother takes the blame for a crime he didn't commit, Erol reassures him that everything will be just fine. Whilst in prison, Erol forces his sister-in-law to be his woman. Years later, the better half serves his sentence and treks back home. The finale is a violent fight to the death between the two siblings. This amazing feature outshined many important Euro motion pictures at the Berlin Film Festival of 1964 and took *The Golden Bear Award.*

Appearing in standout films back-to-back, Erol couldn't have hoped for a better selection of projects to showcase and develop a pleasing reputation. **Duvarlarin Otesi/ Beyond the Walls** (1964) was another chance to highlight his hard guy image. This time he played a member of a bunch of escaped convicts who kidnap a woman and hold her hostage as police surround the area. Erol played his role with relish, this time with a shaved head. Roles were offered nonstop and he immediately became a familiar face.

His first turn in a good role was probably **10 Korkusuz Adam/ 10 Fearless Men** (1964). The plot borrows from **The Magnificent Seven**, which itself was a remake of the Japanese classic **The Seven Samurai**. The picture opens with a massacre carried out in Cyprus by relentless Greek militia; terrorizing and participating in the ethnic cleansing of Cypriot Turks. A young man escapes from their clutches, only to land in Turkey and assemble a bunch of courageous, tough fighters who volunteer to save the helpless villagers. Thus, ten fearless men set out to right the wrongs. One of the ten is our Erol of course. A real treasure of a role, the climax has him rescuing a child in the middle of a bloodthirsty shootout, where he ends up taking the bullet, hunched over the child in protection. This is what we call a true hero's death. **10 Korkusuz Adam**

became a major box-office hit. It is a well-made film thanks to director Tunc Basaran, who paid attention to photography, pace and action; he gave the film a very classy and energetic look. If you ever get the opportunity to see it, for God's sake, don't pass it up!

Another notable turn for Erol was **Ince Cumali** (1967). Here he interpreted a rural lord in the most pathetic manner. Picture this, a bad guy massacres an entire family to gain possession of their wealth; in doing so, he takes special care in leaving no witnesses. So, what's wrong with that, we've seen it done before. What we haven't seen is that since all humans have been killed, the only witnesses are chickens and animals on the farm. Erol ends up hanging the chickens and slitting their throats! This wholly sadistic role was such a treat for Erol, that he ended winning the best supporting actor award at the domestic film festival that year.

Unfortunately life isn't too easy for a celebrated bad-guy actor once the lights dim at the movies. There were numerous incidents where Erol was attacked on the street by audiences who totally despised his perceived character on screen. He also admits in one of his interviews that a bunch of diehard cinema-goers beat up his children on the way to school when they were unable to reach him. During an award ceremony when called on stage to give a speech and collect his award, he was met with tomatoes, eggs and broken glass. Erol still made his speech and ended up thanking the crowd. This time, he was met with a great applause. Erol made his exit dripping blood, but decidedly quite happy, as he knew he played his bad-guy characters so well that many a times fans would identify him with those particular evil character traits for real.

Erol would play a ruthless crook who kidnaps a little girl, and ends

up befriending her as time passes in **Ayri Dunyalar/ Different Worlds** (1969); a faithful sidekick of Turkish action legend *Cuneyt Arkin* in **Kara Murat** (1972); a grotesque hunchback servant in the Turkish-Italian co-production **The Hand That Feeds The Dead** (1974); a slick two-fisted gangster in **Vurguncular/The Killers** (1971), a sleazy Mexican bandit in **Maskeli Besler** (1968) and **Ceko** (1970)... the list goes on and on.

A shining moment for Erol came in 1982 with the film **Topragin Teri/ The Sweat of the Land**. He returned to his trademark role of a sinister rural lord as Salih, the corrupt landowner of a small village. The storyline has Hasan (played by actor Fikret Hakan) coming back to his small home with his family, after living in America for many years. The hopeless region is still struggling in the grip of Salih (Erol Tas), who bares no traces of shame in exploiting the poor at every turn. Hasan outlines his enthusiastic plan in economically expanding the people's prospects by building a dairy factory. The villagers seem convinced and donate all they have to this noble cause. Of course, sneaky Salih ends up stealing the money and pinning the blame on Hasan. What follows is one of the most gory and violent action adventure flicks as heads are cut off and put into fruit baskets, hair is ripped out of a girls scalp, men are tied and stretched between two horses, and baddies are clubbed in the head as Hasan seeks vengeance. Without a doubt, a highlight in Erol's career, as **Topragin Teri** became an instant box-office success.

In contrast to his typical screen image, Erol was a dedicated man to his family, and even owned a café, where he'd serve his customers himself, between sets. A great man of cinema, Erol Tas sadly died in 1998. A nation was in mourning as one of the finest and irreplaceable bad-guys bid farewell. Sometimes, just sometimes, bad-guys do have a heart of gold.

Ayman Kole

Selected filmography

Suclular Aramizda/ The Guilty are among us (1964)

Sahildeki Ceset/ The Corpse by the beach (1964)

Hayat Kavgasi/ The Struggle to live (1964)

Daglarin Oglu/ The son of the mountains (1964)

Yedi Dagin Aslani/ The Lion of the seven mountains (1965)

Hudutlarin Kanunu/ The Law of the frontiers (1966)

Bir Millet Uyaniyor/ A Na-tion Awakes (1966)

Devlerin Intikami/ The Revenge of the Giants (1967)

Yilmayan Seytan/ The Deathless Devil (1971)

Mano che nutra la morte, la (1974)

Kucuk Kovboy/ The Young Cowboy (1974)

Readers interested in obtaining rare Turkish films may contact obscenevideos@hotmail.com.

Who on Earth is Juan Piquer?

Juan Piquer Simon is one of the most underrated Spanish directors. The reason being is he dared to make films in his country that only the Americans seem to be allowed to make (adventure, science fiction, gory horror), and although some of his films have some goofs, I think it just isn't fair to say they're awful. In fact, they're quite amusing.

Piquer was born in Valencia (Spain) on February 16, 1935.

In 1964 he made his first documentary: **España Violenta (Violent Spain)**. He created his own company: Almena Films in 1972 and directed his first film: **Journey to the Centre of the Earth** based on the famous Jules Verne novel in 1976. This has been his most successful film in Spain followed by **Mystery on Monster Island.**

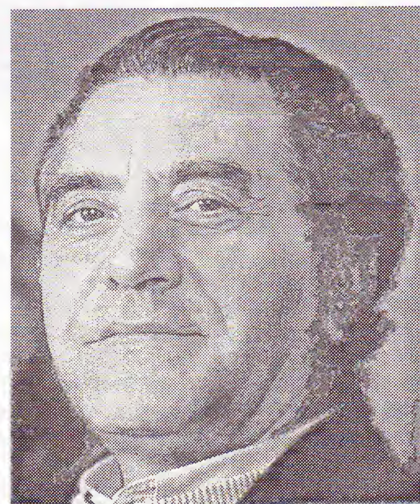
Juan Piquer's favourite genres are adventure and science fiction. But gory horror has been quite important in his career as well: **Pieces, Slugs** and **Cthulhu Mansion** are a must for Lucio Fulci followers and blood and innards film fans.

Piquer's is very fond of the **Star Wars** and **Indiana Jones** trilogies and he despises the critics. At present he lives in Madrid where he's working on a new project: an adaptation of William Hope Hodgson's **The House on the Borderland**.

Let's hope everything turns out alright and we're able to watch this film very soon!

Ferran Giménez

Official website at es.geocities.com/jpiquers/

8 rapporter fra den trykte verden

- hvor redaktøren følger sit bogormstukne hjerte i anmeldelser af udvalgte bøger og blade

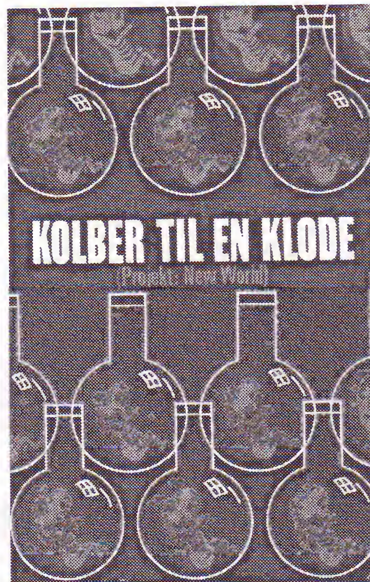
1.rapport: Tilbage til bøgerne
For nylig besøgte jeg Hovedbiblioteket i Krystalgade, København, for første gang i hen ved fem år. Årsagen til den lange pause var såre banal: en bøde for nogle for sent afleverede bøger som den da arbejdsløse redaktør havde modtaget en forårsdag i 1998. Flad som altid besluttede jeg trodsigt at boykotte de danske folkebiblioteker; mit forbrug var ellers oppe på 8-10 bøger om ugen, men nu forsvandt jeg pludselig helt ud af systemet. Offentlige myndigheder lader sig imidlertid ikke sådan snyde: Hvor jeg lidt naivt havde troet at min gældspost til samfundet for længst var blevet slettet af databaserne, blev jeg tværtimod brutalt konfronteret med fortidens synder, da jeg atter ville benytte udlånet. Fair nok - i det mindste var der ikke løbet renter på.

Jeg *kan* bare ikke undvære vores folkebiblioteker. Nye bøger i Danmark er som bekendt hundedyre og de fleste udenlandske webboghandlere pålægger efterhånden dansk moms, når man bestiller. Hovedparten af min bogsamling er derfor opbygget med antikvariske indkøb, men det giver et noget skævt verdensbillede sådan at afskære sig fra den ny litteratur (bedre bliver det vel ikke af, at jeg for tiden ser meget lidt tv ud over nyhedsudsendelser). Og nu stod jeg i en situation, hvor jeg konkret havde brug for en bestemt bog (af Rikke Schubart, se rapport nr.5, s.45f); nej, der var ingen vej udenom.

Igennem de sidste par år har jeg jo samlet på FILM i hobetal: Store, støvede ex-rentals, små fedtede salgskassetter og senest blanke DVD skiver - og i takt med at bunkerne voksede blev bøgerne trængt ud af stuens reoler og ind i mit soveværelse (den store brokkasse; her har jeg også parkeret en udtjent pc og kassettebåndoptager). Selvom jeg tidligere har givet indtryk af at eje en enorm samling (nemlig i **Obskuriøst** nr.1, artiklen **Space Family Robinson** som hylder de tilbagevendende hollandske auktioner i Helligåndshuset) var sandheden, at mit bogindkøb på det tidspunkt næsten var gået i stå. I det omfang jeg overhovedet lagde til samlingen, var det filmblade og den slags.

Jeg var nået til det punkt, hvor de fleste af mine "lommepenge" gik til filmene som faktisk helt havde okkuperet min privatsfære. Endelig sidste jul blev det for meget og jeg tog alle mine videobånd og kylede dem ind i soveværelset, for at BOGreolerne igen kunne tjene deres autoriserede formål. Det var en kolossal lettelse! Og nu går jeg altså også på biblioteket, opsøger flere antikvariske udsalg, tager kort og godt bøgerne seriøst igen.

Det følgende er baseret på notater fra den 12.april i år, hvor jeg lige var kommet hjem fra en hollandsk bogauktion. Jeg har gennem de sidste mange år frekventeret disse københavnske auktioner, hvor sporten består i at kunne gøre spændende fund, selv når prisen er kommet ned på nul og niks og alle de hårde antikvariathajer har været at rode sagerne igennem. Og der var gevinst denne sidstedag. Tidligere på ugen havde jeg været inde at rekognicere terrænet og ikke "spottet" noget videre, men nu

var det ligesom alvor. Der skulle høstes. Prisen lød: *Fyld en pose bøger for en tier!* Og heldigvis lå der *masser* af bøger tilbage, modsat de gange, hvor sidstedagens borde har stået gabende tomme hen, bortset fra to-tre løse smudsbind, et Anders And blad og et vejkort over Moldavien. Jeg gik helt grassat og fyldte alt hvad jeg kunne i posen, så måtte det briste eller bære. Det bar, selvom jeg udenfor måtte hælde nogle af bøgerne over i en strategisk medbragt ekstra pose, så jeg fik altså reelt fyldt *to* for en ti'er. Jeg vil nu gennemgå det hjembragte. Ingen fortielser, ingen censur. *Here we go, first bag...*

Primal Pløk nr.3 - 1986 er sådan et rigtigt firser-kunstfanzine og det har kostet 29,50 kr. - en pæn sjat penge i 1986. **PP** indeholder bl.a. et interview med T.S. Høeg, to raderinger af Erik A.Frandsen (hvad er der egentlig blevet af ham?), noget om Morti Vizki, en artikel om artrock-bandet *Cabarat Voltaire* og meget andet godt. Ingrid og Lillebror er på forsiden - cool. (Så vidt jeg er orienteret slettede idioterne på DR slettede samtlige afsnit af **Ingrid og Lillebror** minus fem minutter tilbage i halvfjerdserne, for at spare på indkøbene af videobånd. *Sic transit gloria mundi.* NB. Redaktøren vil nødig sprede en *urban legend*, så hvis læseren skulle sidde inde med anden information om børneseriens ultimative skæbne vil jeg meget gerne have det at vide.)

Næste genstand op af posen er **Fantask katalog** 10 (1980). Det er sjovt at studere listerne og der er også nogle små tegninger og fanzine-omslag rundt omkring, men meget mere får man ikke ud af hæftet.

Unterhaltung - Lexikon zur populären Kultur 2 (BRD, 1973) Andet bind af en oversigt over hvad tyskerne interesserede sig for af kulturelle fænomener i året 1973, lige fra tegneserier over sport til pornofilm! Herligt tidsbillede. Heldigvis læser jeg tysk forholdsvis habilt.

Til gengæld forstår jeg ikke et ord italiensk, men købte alligevel 15 (!) bind af den italienske scifi pocketbog serie **Urania** på grund af deres knaldkulørte, nærmest surrealistiske omslag. Numrerne spænder over perioden 1964-67 og inkluderer historier af genrens mestre, bl.a. Philip K. Dick, Isaac Asimov, Ray Bradbury, J.G. Ballard, Robert A. Heinlein og Arthur C. Clarke! De er garanteret ikke en disse værd og fylder ad helvede til på reolen, men nå ja, nu har de altså fået dødsdommen udskudt for en tid.

God - Alive! - Inherited Christian ideas rethought in cartoon form (GB, 1973) er bibelpropaganda for masserne i tekst og tegneserie. Aldrig har jeg set så mange ækelt storsmilende ansigter på én gang. Der må stikke noget under - hvad kan de være på? Uha, uha. *Så skal vi til pose nr.2...*

Bellum Gallicum (Julius Cæsar, BRD 1978). Jeg kan (trods det fine citat tidligere i teksten) heller ikke latin, men et eller andet sted er der noget, well, autentisk over at eje en af antikkens klassikere på originalsproget, var vistnok rationalet, da jeg greb bogen. Og den skaldede horkarl skrev jo iflg. Cicero (via Sueton) sine memoirer så stilsikkert, at det gjorde andre forfattere bange for at gå i lag med samme emne.

Slottet i Otranto (Horace Walpole, Selskabet Bogvennerne u. å.) En gotisk klassiker og herlig bibliofil tryksag, med fine illustrationer af Torben Skov. Bag i oplyses det, at 500 eksemplarer er bragt i handelen gennem Carit Andersens Forlag. Gør det bogen til en sjældenhed? Tvivlsomt; jeg har i hvert tilfælde set den mange gange til sådan nogle bogudsalg. Sandsynligvis er det totale oplag meget større og bogen brugt som gaver til "venner af forlaget". På den anden side, selv hvis der kun cirkulerede nogle få hundrede eksemplarer behøver den ikke at være svært tilgængelig - hvad nu f.eks. hvis ingen gider eje den? Sådanne bøger findes utvivlsomt. Ja, jeg fatter det ikke, men... altså, hvad *gør* en bog sjælden? Tænker uvilkårligt på mit blads lilleput-oplag og om dét monstro engang får antikvarisk værdi. Nej, fantasien strækker ikke så langt...

Vom Himmel hoch (Gerhard Branstner, Berlin 1979), en spøjs lille scifi-komedie eller satire, med svært syrede illustrationer. Jeg troede faktisk det var noget af en raritet, men har netop slået titlen op på nettet, hvor et tysk antikvariat har et eksemplar til kun 1 Euro.

Forum und Uniform (Georgi Borisowski, DDR 1967). En sovjetisk professor i kunstæstetik, afbilledet på bagsiden komplet med reglementeret baskerhue og suspekt udseende næse, skriver om moderne arkitektur, med referencer til Antikkens søjletempler m.v.

Emmanuelle oder Der Garten der Liebe (2.del, BRD 1977).

"Pæn" erotik og så på tysk, men jeg kunne ikke lade nære mig... Heinz, din gamle gris (eller *Heinz, du alte greise* som vi var nogle som gik rundt og sagde dengang i min studietid) ... bladrede lidt i den... gab.

Antares, Vol. 5 1982. Et ret flot fransk scifi-fanzine (endnu et sprog jeg ikke forstår) på ca.140 sider. Har en novelle af Cecil Bødker (!) oversat til fransk og et helt kapitel som gennemgår dansk science fiction historisk, med masser af reproducerede bogomslag. Syrede tegninger af Jacques Toni m.fl. N.B. Fandt faktisk to eksemplarer, så hvis nogen er interesseret i en handel, så skriv ind til redaktionen.

Obstetrik/gynækologi - grundbog (Munksgaard 1974). En bog jeg købte til min søster som samler på alle hånde lægelige værker. Mere er der ikke at sige om dén sag!

1989: Dommedag (Don Pendleton, Ampels Forlag 1970). Virkelig trashet, dårligt skrevet spekulationsdystopi som var så moderne i halvfjerdserne. Forfatteren lader til at være kendt og at dømme efter billedet på sin officielle hjemmeside www.donpendleton.com en nydelig ældre herre i dag.

Atom alderen (bogkatalog til en Charlottenborg udstilling i 1949). Fra dengang alt var ATOM: ATOMbomber, ATOMstråler osv. Masser af officerer, ATOMfysikere (bl.a. Niels Bohr) og andre kloge hovedet skriver om fænomenet, civilforsvaret kommer med hjælpsomme råd i tilfældet af ATOMkrigens udbrud (naivt, vi ved jo bedre i dag?) og der agiteres - på sådan en dannet og *velmenende* facon - for fred og fordragelighed menneskeheden i mellem...

Kolber til en klode (Projekt: New World) (Herluf Th. Flensborg, Forlaget Tommeliden 1970). Flere fremtidsadvarsler, denne gang af hjemlig fabrikat trods titlens internationale prætentioner og for så vidt den rene elendighed, da forfatteren litterært befinder sig på Lægeroman-stadiet. Omslaget, der forestiller romanens CCI fostre (*Chemical Created Individual!*) er til gengæld fedt og købet værd.

Bixen, nr.3, 4.årgang 1975, et rævерødt tidsskrift om "miljøer og medier for børn og unge". Når noget er illustreret af Dea Trier Mørch ved man ligesom hvad klokken er slået, ikke? Der er fotos fra den årlige 1.maj, Erhard Jacobsen svines til på behørig vis ligesom tidens "pornografiske" ungdomsblade udsættes for frådende kritik, alt sammen meget halvfjerdseragtigt og på sin vis tragikomisk (at Erhard ikke just var kommet sovende til sin skurkestatus hos venstrefløjen er en anden historie). Men det skal blive værre endnu...

Sund fornuft og god vilje i stedet for rustningsvanvid og krigspolitik (u. å.). Det lyder sør'me godt, ikke? Men så åbner man det lille hæfte og opdager 1) at det er udgivet af "Den tyske demokratiske Republiks Fredsråd" og 2) at den anonyme pamfletskriver lægger hårdt ud med at lovprise Leonid Bresjnev, "generalsekretær for Sovjetunionens kommunistiske Partis centralkomité og formand for den Øverste Sovjet" i lange baner. Ak ja. Som barn af halvfjerdserne husker jeg udmærket kammerat Bresjnev på dansk tv, især hans sidste år som omvandrende hjerneblødning...

Rodin (Frankrig 1926). Fransk igen, men skidt med den utvivlsomt lærde tekst; det er de mange s/h fotografier af mesterens skulpturer (og enkelte tegninger) som er det vigtigste her.

Sidste bog i posen... og den heldige vinder er **Fortidsgåders forklaring** (Gerhard Gadow, Nihil 1973 - kasseret biblioteksudgave), hvor en forsker går i flæsket på Erich von Däniken og hans vanvittige teorier om guderne fra Rummet. Den lille bog er udstyret med læssevis af forklarende noter og litteraturhenvisninger som dog næppe vil rokke en sand von Däniken-tilhænger i troen... *Ikke så ringe, for ti kroner, vel?*

2.rapport: Batman Blues

Jeg har altid været vild med tegneserier. Bortset fra **Rasmus Klump** (det *er* en tegneserie) og **Anders And & Co.** var de (som jeg husker det) ildesete i vores hjem, men når jeg f.eks. var med mine forældre på besøg hos deres venner og det var nogen som havde tegneserier eller gamle ugeblade i hjemmet sad lille Henrik med næsen begravet i dem, mens de voksne ordnede verdenssituationen over noget rødvin. Især var jeg begejstret for COMICS serien **Den store Tegneseriebog** fra CARLSEN if som de havde et sted, med Jens Lyn, "Alma af Dragon", "Scarth - År 2171" osv. Højdepunkter var Jens Lyn i kamp mod snedrager og slangeuhyrer i isriget Frigia, eksotiske kvinder med sparsom påklædning og bizart malede øjenlåg i "Scarth", Jens Lyn igen i kamp mod robotter og elementernes rasen på *Dødsplaneten*, Alma af Dragon - et af seriens mest farvesyrestærke indslag og flyveresset Johnny Hazards møde med dinosaurerne i den glemte dal. Album-serier som **Tintin**, **Felix**,

Asterix og **Lucky Luke** blev ligeledes læst med begejstring - det var jo for de to sidstes vedkommende også mens Goscinny stadig levede...

Senere kom Superman og Batman - eller rettere Superman *med* Batman ind i mit liv (og Marvelheltene endnu senere) Min barndoms Superman har i dag fået etiketten *Silver Age Superman* påklistret - med hans dertilhørende *Silver Age DC universe* (hvor nedladende!). Dette univers ophørte som bekendt med at eksistere i 1986 og året efter gjorde en vis *John Burne* unævnelige ting ved manden af stål. Men samme år udkom heldigvis **The Dark Knight Returns** af Frank Miller, en fantastisk *film noir* tegneserie i fire bind om Batman (sølvaldermodellen) i et dystopisk, fremmedgørende Gotham City; Batman som egentlig er blevet for gammel til *det show* og gået på pension, men må trække i kostumet en sidste gang, fordi hans indre dæmoner kræver det, fordi han *er Batman*... og ender med sensationelt at lammetæve "duksedrengen" Superman. Jeg var på det tidspunkt næsten holdt op med at interessere mig for superhelte-serier, men Miller satte nogle ting i gang og ikke kun hos mig; en veritabel *Batmania* brød ud verden over - Prince, Tim Burton, ja selv den gamle tresserserie med Adam West og Burt Ward fik et (velfortjent, synes jeg) comeback. Jeg rendte på et tidspunkt rundt med et GIGANTISK Batman-badge; det er selvfølgelig gået tabt.

Millers værk satte sådan set punktum for (hans udlægning af) Batman-legenden, men i 2001 lod han sig alligevel overtale til at producere en slags fortsættelse i tre bind: **The Dark Knight Strikes Again**. Hvor **Returns** havde været 100% grum, grå og gotisk er **Strikes Again** (i hvert tilfælde de første to bind) en skæv, ironisk men dybest set kærlig hyldest til *Silver Age DC*. Miller kaster alle hæmninger over bord, sprøjter hele sit farvearsenal ud over siderne og fortæller en historie som overhovedet ikke hænger sammen - efter første læsning *hadede* jeg serien, men den har altså noget alligevel. En hærskare af superhelte: Falken, Gummimanden, Lynet, Grønne Pil, Atomet - vel at mærke de go'e gamle, ikke *post-Crisis* udgaverne gæsteoptræder, for nogles vedkommende kun i en billedrude eller to, andre med centrale roller (Grønne Lygtes optræden er... speciel). Den store duksedreng Superman er tilbage, om end nu en temmelig desillusioneret duksedreng og dertil udstyret med en datter (!). Batman tæver ham *igen* i bind 1, tilsyneladende bare for at demonstrere, at han stadig kan. Seriens egentlige skurke er Braniac, Lex Luthor - i Millers streg knap til at skelne fra Keglekongen - og som et af historiens mest bizarre indfald en genetisk manipuleret og potentielt udødelig Dick Grayson (Robin #1).

De to første bind udkom i 2001; så gik der *virkelig* lang tid, hvor alle fans holdt vejret - rygterne gik på Nettet om forsinkelse, opgivelse af hele projektet m.v. før bind tre omsider ramte butikkerne i juli 2002. 11.september-syndromet havde gjort sig gældende. Lad mig i øvrigt benytte lejligheden til at beklage den fejlagtige datering af terrorangrebet på New York i **Et år med Obskuriøst** (tillæg til nr. 4) - men på den anden side: Hvor var *du* den *12.*september 2001? Alle husker dagen, mens ingen mindes dagen efter - og det var nok i virkeligheden først dér, at katastrofens natur og omfang gik op for os. At den havde påvirket Miller fremgår af bind 3s første sider, hvor Superman sønderknust overflyver et Metropolis i ruiner (forårsaget af Braniac & Luthor) og historien bliver nu stadig mere apokalyptisk i tonen, indtil slutningen, hvor heltene redder dagen - sådan da. Rygtet vil i øvrigt vide, at Millers oprindelige slutning var *endnu* mørkere og kynisk (læs: upatriotisk), men om det er sandt skal jeg ikke kunne sige...

3.rapport: Landet du ikke kan nå

En af bladets trofaste læsere, Torben Simonsen, beklager sig af og til, når redaktørens fascination af barndommens oplevelser efter hans mening tager overhånd. Bær over med mig lidt endnu, Torben, old chap, for her er en historie jeg længe har ønsket at fortælle og nu må den altså ud: Historien om *Firland*. Okay, tænker læseren, hvad fanden er Firland? Engang tænkte jeg det samme. Men først: Firland *er* et fysisk sted - søger man på Nettet fremkommer der 690 resultater, hvoraf hovedparten henviser til et berømt amerikansk sanatorium. Det er mellem disse, begravet i glemsel, at sporerne til *det andet* Firland ligger; det som jeg længe troede var af samme luftige beskaffenhed som et af Astrid Lindgrens fantasiriger.

I folkeskolen havde jeg en kammerat ved navn Thomas; en fantasifuld fyr som var meget belæst indenfor superhelteserier og science-fiction litteratur og selv skrev små historier. Jeg har for resten ikke set ham siden 1982, bortset fra et flygtigt glimt på tv for 12-15 år siden (i en udsendelse om Dungeons & Dragons rollespil). En bogserie Thomas ofte talte om var den om Firland. Det var... noget med en parallel-verden til vores, om to unge som havnede i den verden og oplevede store eventyr - et plot som matcher sådan cirka en million titler på det i dag så gigantiske fantasy-marked. Situationen så dog anderledes ud i halvfjerdserne - ud over Tolkien kan der ikke have været meget dansksproget fantasy ude på det tidspunkt. Men sagen er den, at jeg aldrig selv fik læst Firland-bøgerne. Jeg ledte på vores lokale bibliotek, men forgæves. Og så flyttede vi i 1982 og en masse blev lige pludselig fortid og spørgsmål som ikke længere kunne besvares. Alligevel skete det med års mellemrum, at jeg kom i tanke om Thomas og hans historier og ikke mindst Firland. De nye folkebiblioteker jeg frekventerede kunne heller ikke hjælpe. Havde Thomas opdigtet det hele? Slet ikke umuligt - og jeg begyndte at tro det. "Firland" forblev hos mig, men som et begreb, et helt privat navn for det jeg havde lagt bag mig, barndommens utilgængelige land. Og så en dag, for ca. et år siden måtte jeg revidere hele min opfattelse.

Det var på en af disse hollandske bogauktioner i Helligåndshuset, at jeg fandt den, trak den ud af stakken med en rystende hånd: **Sagaen om Firland**, af Norman S. Power. Ingen tvivl om, at dette var *the real thing*. Den fandtes. Thomas havde talt sandt.

Jeg ville ønske, at jeg nu kunne fortælle hvilken dejlig bog den var, men... ja, om forfatteren, pastor *Norman Sandiford Power* kan man læse i et forord, at han har været sognepræst i Ladywood, Birmingham i 18 år, spiller kricket, er gammel mestersvømmer og at historierne om Firland oprindelig var skrevet til hans fire børn. Siger det ikke alt? Powers stil er kluntet-naiv, fuld af kristen symbolik og får på det punkt C.S. Lewis til at ligne en mester i det antydede. Sherlock Holmes og Dr.Watson gæsteoptræder - alt sammen såre kuriøst - for ikke at tale om *obs*kuriøst - men også temmelig svært at kapere. Så *det* var altså historien om Firland?

Efterskrift: Jeg sværger på, at der ikke dukkede nogle resultat op, sidst jeg (godt nok for en del år siden) søgte i det københavnske hovedbiblioteks brugerdatabase efter "Firland". Nu hvor jeg er "kommet ind i systemet igen" har jeg søgt i biblioteksdatabaserne ww.kkb.bib.dk og bibliotek.dk, hvorved det viste sig, at der vitterligt fandtes en hel - danskudgivet - serie, opstillet på en række af landets biblioteker (men *ikke* min barndoms). Måske havde de ikke fået registreret alt fra magasinerne dengang? Eller...

Hvis jeg ellers troede på den slags kunne en alternativ forklaring være, at med dens eksistens afsløret gav "Firland" mig lov til at opdage resten af bøgerne. I en sf-historie af Bradbury eller Dick ville mit brændende ønske om at finde bogserien ultimativt *tvinge* den til at træde i eksistens med små, subtile forandringer af Virkeligheden til følge - Pia Kjærsgaard som statsminister osv. Nå, lad os blive enige om, at jeg nok bare har været heldig.

Del to og tre af serien er: **Frygt i Firland** og **Firland i flammer**. Ved også at søge aggressivt på Nettet fandt jeg referencer til de to første bøgers originaltitler og dato for udgivelse; forfatteren er endvidere krediteret for en bog med titlen **Ends of Verse** (1971). Se i øvrigt de gengivne bogomslag med notater s.44. Jeg har læst hele serien nu, ud fra den tanke, at noget *måtte* Thomas jo have set i bøgerne og måske er jeg kommet Firland lidt nærmere de sidste par dage: Jelgerne og den onde dronning Ivis, troldmanden Greylin, en talende drage, kong Mark på sit slot i Casterbor...

4.rapport: ENW

Erwin Neutzsky-Wulff (ENW) har været en flittig bidragsyder til dette nummer af **Obskuriøst**. Kontakten kom i stand gennem Frank Brahe (se side 7ff) i vinters og det blev til et fornøjeligt samarbejde; bl.a. viste det sig, at vi deler en passion for **Doctor Who**. Selv om det var i hans egenskab af filmentusiast, at jeg "var ude efter" ENW måtte redaktøren selvfølgelig et eller andet sted forholde sig til forfatterskabet. Når sandheden skal frem er det mange år siden jeg sidst læste noget af ENW. Jeg har opdateret mig lidt ved at besøge hans hjemmeside på www.enw.dk og Frank lånte mig et eksemplar af deres blad sammen, **Yabasha** (2001). Begge dele anbefales og her ville jeg sådan set holde, havde det ikke været for Frank og ENW som venligt sendte redaktøren frieksemplarer af hhv. **Anno Domini** (1975/2000) og **Abattoir** (2003, forfatterens nyeste) kort før deadline. Mange tak for det. Pladsen tillader kun omtale af **Anno Domini** denne gang, men - ja, jeg befinder mig p.t. midt i **Abattoir**, helten (?) er på et seriously bad trip i selskab med en nekrofil femme fatale... spændingen stiger...

Jeg er overbevist om, at jeg i min ungdom læste **Anno Domini**, men

Sagaen om Firland af Norman S. Power, oversættelse: Carl J. Frejlev. Skandinavisk Bogforlag A/S u. å. (1973). 138 sider. (Orig.titel: **Firland Saga**, udg. 1970). Opstillet på 29 danske biblioteker.

Frygt i Firland af Norman S. Power, oversættelse: Carl J. Frejlev. Skandinavisk Bogforlag A/S u. å. (1974). 137 sider. (Orig.titel: **Fear in Firland**, udg. 1973). Opstillet på 28 danske biblioteker.

Firland i flammer af Norman S. Power, oversættelse: Carl J. Frejlev. Skandinavisk Bogforlag A/S u. å. (1974). 110 sider. (Orig.titel, udg. år ukendt). Opstillet på 28 danske biblioteker.

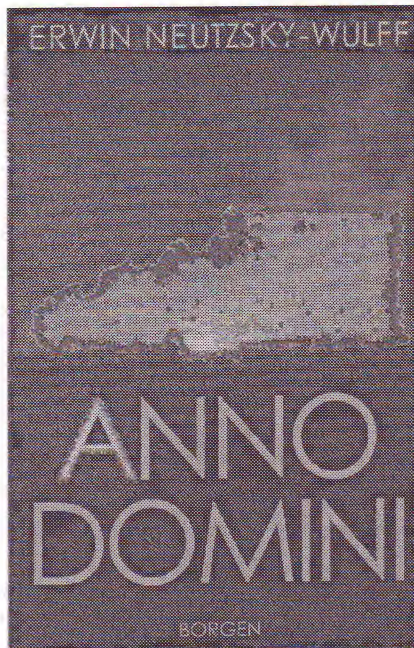
kunne ikke huske en snus af handlingen, så den har åbenbart ikke formået at gøre noget stort indtryk. Sært, for jeg besidder en skarp hukommelse for "gode bogoplevelser" og bogen *er* god. Studenten må have haft sine tanker andetsteds.

Historien handler kort fortalt om en utilpasset borger i fremtids-Danmark som af ren kedsomhed lader sig sende op i en rumraket på vej ud mod en fjern galakse. Han lander på en Jordlignende planet og får efter mange indledende strabadser kontakt med forskellige befolkningsgrupper, lige fra "primitive vilde" til en højt civiliseret kultur (som skynder sig at spærrer ham inde på en galeanstalt). Forfatteren har til historien konstrueret et symbolsprog som er al ære og respekt værd, men jeg må være ærlig og sige, at jeg fejt sprang udenom de mange sindrige grammatiske udredninger.

Hen mod slutningen af romanen bliver fortællingen temmelig svævende og "mystisk"; vor helt rodes ind i en revolution - han flygter fra planeten, kun for at erkende, at man ikke *kan* vende tilbage til det man én gang lod bag sig - og har til sidst en religiøs oplevelse.

Ved et besynderligt sammentræf læste jeg kapitlet om revolutionen mod Staten simultant med at Baath-styret brød sammen i Bagdad. Den irakiske befolkning reagerede nogenlunde som de undertrykte i **Anno Domini**: Efter at have jublet over befrielsen i ca. 10 minutter gav pøblen sig til systematisk at udplyndre og vandalisere hovedstadens offentlige institutioner, herunder Nationalmuseet og Nationalbiblioteket; sidstnævnte blev efterfølgende stukket i brand. Goodbye, Gilgamesh.

Apropos... ENW er ikke bare en af de mest udlånte forfattere fra de danske folkebiblioteker; han er tillige en af de mest *stjålne*. Skam jer.

5.rapport: Verdens 25 bedste..?

7.april sendte jeg flg. brev til Rikke Schubart, forfatter af **Verdens 25 bedste gyserfilm** (Rosinante, 2001), en bog som jeg netop havde læst:

Kære Rikke Schubart,

Jeg er kultfilmentusiast, ejer en samling på hen ved 1500 film, fortrinsvis indenfor Den Fantastiske Genre, har siden november 2001 udgivet et ganske lille blad, **Obskuriøst**, dedikeret min hobby, ligesom jeg flittigt skriver for andre *fanzines*. Disse entusiastiske publikationer kan dog ikke rokke ved det faktum, at f.eks. Horrorfilmen kun er sporadisk beskrevet herhjemme, så det var med interesse, at jeg for nylig læste din bog **Verdens 25 bedste gysere** (især da jeg i forvejen var bekendt med **I lyst og død**). Den følelse som meldte sig efter endt læsning var mild skuffelse.

Du har garanteret allerede måtte høre for dine valg af film til anmeldelse. At udvælge 25 fra en så enorm pulje af film som Horrorgenren udgør er selvfølgelig en nærmest umulig opgave, men jeg tillader mig nu alligevel at mene, at balancen kunne have været bedre. Når nu pladsen er trang må to film af både Hitchcock og Polanski på bekostning af andre værdigt trængende i en bog om verdens 25 bedste gysere betegnes både som lige vel generøst og en fattig kompensation for de dramatiske fravalg: Side 11 skriver du således: "Centrale instruktører som Dario Argento, Mario Bava og Terence Fisher er sat udenfor det pæne selskab, fordi jeg ikke bryder mig om deres film" og Wes Craven's grumme milepæl **The Last House on the Left** affærdiges på lignende vis. Men hvad udgør så "det pæne selskab"? Ja, med al respekt, så er det ikke alene et pænt, det er også et ganske forudsigeligt selskab. **Evil Dead II**, **Hellraiser**, **Friday 13**, **Nightmare on Elm Street** kan støve op i snart sagt enhver *Blockbuster*; i den udstrækning læseren overhovedet måtte have hørt om horror- og splatterfilm vil det være titler som disse. Indrømmet, **Peeping Tom** og **Shivers** tilhører den avancerede afdeling, men de drukner i mængden af teenagetrashkulturtræffere og adstadige anmelderfavoritter. Flere valg af herhjemme negligerede klassikere ville have været herligt, f.eks. **Carnival of Souls**, hvor der jo kan trækkes tråde til både Romero's zombier og subgenren af tematisk beslægtede film som **Jacobs Ladder** og **Lost Highway**.

Og så er der de dramatiske fravalg som efter min mening svækker bogens formidlingsmæssige kvaliteter betragtelig. Den italienske horrorfilms triumvirat *Mario Bava*, *Dario Argento* og *Lucio Fulci* nyder en velfortjent renæssance i disse år, med lækre DVD udgivelser og for Argentos vedkommende nye filmprojekter (de to andre er jo lovligt undskyldt). Desværre synes firsernes vilde videoudlejningsmarked, hvor suspekte sydeuropæiske slibrigheder stod ryg ved ryg i forretningerne, at være gået sporløst hen over landet, til skade for de nye generationer af filminteresserede og her kunne bogen have givet læserne nogle spor at arbejde videre med, men du vælger altså at lade dem forblive i mørket. Jeg undres også - meget endda - over en bog om verdens bedste gyserfilm uden film af *Bela Lugosi*, *Peter Cushing*, *Christopher Lee* og *Vincent Price* (bortset fra en passant referencer til Lugosi og Lee hhv. side 30 og 34). Jeg medgiver, at Lugosi's **Dracula** knirker fælt, men så kunne du f.eks. have valgt **Island of Lost Souls** - er hans rolle her kun lille, er der til gengæld tale om en genuint uhyggelig film. Hvad angår Cushing, Lee og Price; nuvel, du bryder dig ikke om *Hammer*-instruktøren *Terence Fisher*, men sådan uden videre at ignorere tre af genrens mest elskede og respekterede skuespillere..!

Nu skal det siges, at jeg selv er stor fan af disse tre og derfor (på det punkt) strengt taget rasende inhabil. Faktisk bringer det kommende nummer af mit blad en stor hyldestsektion for Cushing som ville have fyldt 90 i år, med anmeldelser af udvalgte film m.v. og det er vel egentlig hovedårsagen til at jeg skriver dette brev: Jeg er nysgerrig efter hvad det er ved Hammer filmene som byder dig sådan imod, at du f.eks. vælger den temmelig inferiøre 1979-version af **Dracula** frem for **Horror of Dracula**.

Det skal også med, at din bog faktisk er velskrevet og rent bortset fra det diskutable valg af film ganske underholdende læsning. Fejl er der få af, dog fangede jeg "Stan Laurel (Gokke)" side 30. Alligevel vil jeg stadig mene, at forfatteren for nu at sige det lidt brutalt i stedet for alene at lade sig lede af sine idiosynkrasier med fordel kunne have grebet rask fat i de film som nu engang *skulle* anmeldes i deres uomgængelighed og så om nødvendigt holdt sig for næsen imens. Bogen var blevet bedre - eller i hvert tilfælde mere "farlig". Måske skyder jeg gråspurve med kanoner her - **Verdens 25 bedste gyserfilm** lanceres af forlaget som bare én i rækken af lignende *pocket coffeetable books* (uden billeder, ganske vist), men derfor kan man jo godt drømme om, at nogen en dag skriver noget større og mere *bredt favnende* om den i Danmark så forsømte genre.

Venlig hilsen,
Henrik Larsen

Efter at have afventet svar en uges tid rettede jeg ny henvendelse, pr. e-mail, bl.a. med oplysning om bladets hjemmeside, www.cultmovies.dk/obskur/. E-mail *er* en overlegen kommunikationsform; 17. april mailede Rikke Schubart således tilbage:

Kære Henrik,

Mange tak for dit brev, som jeg faktisk ikke på nogen måde har glemt, men haft liggende i en (meget, meget, meget) stor bunke af ting, der skal ordnes.

Jeg kan egentlig kun give dig helt og aldeles ret i at mit valg af film til bogen er idiosynkratisk. Det vedkender jeg mig fuldt ud. Jeg fortalte fra start Rosinante at jeg ikke kunne skrive en bog om 'de' 25 bedste gyserfilm i verden, da jeg slet ikke føler mig kompetent til det. Det skulle i så fald da have været min ven Nicolas Barbano. Men jeg ville gerne skrive om, hvad jeg anså for at være 25 af verdens bedste gyserfilm. Altså indenfor mit perspektiv.

Og du har også ret i at det er endt som et meget 'pænt' selskab. Men er det ikke fordi disse folk med tiden er blevet opsuget af mainstream-filmen og derfor har fået 'blåstemplet' deres produktioner. Polanski har ganske vist fået sin Oscar, men til USA tør han dog alligevel ikke tage. Så i sin oprindelse er selskabet alligevel ikke så 'pænt' endda. (Og så kan jeg rigtig godt lide ***Last House*** *af Wes Craven, jeg har set filmen adskillige gange. Men nogen stor gyserklassiker er den ikke, efter min mening).*

Personligt vil jeg sige, at den eneste film jeg fortryder ikke at have med er ***Don't Look Now****, som jeg først tænkte på at gense da jeg*

havde afleveret manus. Den burde have været med. Så var ***Fredag d. 13.*** *nok røget ud. Hvad angår italienerne: De er simpelthen ikke min smag. Jeg finder deres film æstetiske og måske filmisk interessante, men jeg bryder mig ikke om dem. Om Terence Fisher: Jeg kan mægtig godt lide hans film, men finder lidt at de er 'illustrerede klassikere'. Nicolas har utallige gange forsøgt at vise mig deres kvaliteter som film-kunstværker, men jeg kan stadig ikke se dem.*

Min bog er et personligt udvalg. Og jeg kalder mig faktisk aldrig selv for gyser-ekspert, det er noget andre gør. Jeg har altid gået efter de film, der gør mig nysgerrig. Min ambition er ikke at have en total viden indenfor et felt. Snarere at have en personlig holdning og mening til de ting jeg beskæftiger mig med, og at formidle både emne og min vinkel videre på en loyal måde. Loyal både overfor filmene og overfor mig. Så er det op til læserne hvad de vil bruge mine bøger til. Helst synes jeg jo, at de skal inspirere til at man ser filmene - og så danner sig sin egen mening. Som du selv gør. Det har jeg fuld respekt for. Jeg påstår ikke, at min tilgang er den eneste rigtige. Blot at det er én måde at se gyserfilm på.

Held og lykke med ***Obskuriøst*** *og filmlysten. Og endnu engang, tak for dit brev.*

Med venlig hilsen,
Rikke

6.rapport: Det store garagesalg
Så er der dømt fanzine-fever! Kollegerne skal anmeldes, noget jeg efter tidligere forsøg med at uddelegere opgaven er endt med at gøre selv alligevel. Vel kender vi hinanden, skriver for hinanden osv, men det bør ikke forhindre os i at give udtryk for vores ærlige mening. Er jeg for flink? Køb bladene og drag dine egne konklusioner...

Efter udgivelsen af hans to **Mondo Franko** blade i hhv. 1999 og 2000 skete det med jævne mellemrum, at Jack J., herværende redaktør og andre på fanzine-scenen fandt på at trygle Frank om også at producere en del III i sagaen. Hver gang slog manden fra Søften emnet hen med et fjoget smil. Inderst inde vidste vi nok godt, at løbet var kørt og det var mest venligt drilleri fra vores side, men vi levede alligevel i håbet. Så en dag, mod al forventning, blev vores bønner hørt, eller gjorde de..?

Lidt insider-indtryk: December sidste år begyndte jeg at modtage kryptiske mails fra Frank om et projekt han arbejdede på. *PLEASE DON'T talk or write ANYTHING*, endte et af dem formanende. Og lige efter nytår krøb ham til bekendelse: Han var *i gang igen* - og havde jeg for resten lyst til at deltage? Øh-bøh, jo tak, jeg var beæret? Ja, han havde tænkt sig en artikel om vampyrfilmens historie, helst på et par sider og bladet skulle ud inden hans kone nedkom, så lidt hurtigt, ikke? Jeg brugte vel tre uger på projektet, fik genset ca. femten film, læst to bøger og knækket et brillestel i mit crash-course in vampire lore. Det var i

en tilstand af total udmattelse, at jeg sendte manuskriptet 29.januar - *MAGI*, mailede Frank tilbage og så... ja, så kunne jeg bare sætte mig til at vente...

Slam-bang! 20.februar nedkom Franks kone med en datter på 3785 gram - og Frank synkront med **Franks Hermetiske Garage** (**FHG**), et blad på lidt færre gram. En pragtpræstation som bliver svær at overgå...

Nu har jeg to gange indenfor kort tid siddet med et dugfrisk fanzine i hånden, nemlig **FHG** og **eXtase**; begge ser mægtig flotte ud, når jeg bladrer i dem, men der er ingen tvivl om, at **FHG** er det mest gedigent producerede: Offset-trykt på lækkert, tykt papir ("safari" kaldes det vist); hæftet, ikke limet (gæt hvad der holder bedst) - ja, **FHG** *lugter* endda bedst af de to. Grafisk hæfter øjet sig ved en professionel fotoserie af Frank og 1 stk. blondine-model i pikante situationer - bestemt ikke at forglemme hans snurrige *vampyrfår* som boltrer sig henover siderne, de kære små - nej, det kan ikke blive meget mere søftigt...

Så er der artiklerne. Bladet indeholder lidt af hvert, dog med større vægt på litteraturen end tidligere (en trend **Obskuriøst** i øvrigt følger). Højdepunkterne er Palle Vibes **Hvordan skriver man Oiufaels Bog**, Franks interview med Mikkel Starup - **Noget om væsner**, samme Starup om Exorcist-serien i **Ondskaben tur-retur**, Franks sjove *anti*-interview med Lotte Heise (!), hans seriøse snak med "Hjerne-Madsen" og, nå ja, min egen artikel, i al ubeskedenhed.

Resten af bladet forekommer denne anmelder sådan lidt la-la, Mirko Wølks **Linda og Valentin** f.eks. og Franks solo-bidrag som mest består i at hive fat i nogle store film - **Jaws, The Shining** m.fl., sludre lidt om dem - male med den brede pensel - og så hurtigt videre til næste genstand, mens læseren sidder tilbage med endnu en "nå-oplevelse". Ja, og som sædvanlig savnede jeg et indeks og lidt flittigere brug af stavekontrollen.

Lige dengang jeg modtog bladet blev jeg *begejstret*, men nu har en vis skuffelse meldt sig. Jeg føler, at Frank virkelig *prøver*, men også at han savner energien, vildskaben fra de første to blade - selv lederen er en tam affære. Han har vel ikke lidt garagedøden, dér i sit hermetiske tillukke? Frank... sover du? Eller anmelderen kan give det grå, stive papir skylden - ja! Flot og dyrt, men det ligesom *trækker* kraften ud af bogstaverne, dæmper ordene.

Og... nu sidder jeg og kigger **FHG** igennem igen - gribes i at læse de enkelte artikler ganske koncentreret - det gode humør vender tilbage. Måske var bladet alligevel ikke så ringe endda. For hvad mere kan man egentlig sige om de store film? Alligevel er det rart nok engang i mellem at blive mindet om deres eksistens som Frank selv er inde på i **Jaws**-anmeldelsen. Og der gemmer sig egentlig en masse kloge tanker rundt omkring i artiklerne - som måske i virkeligheden slet ikke handler om de respektive film, men noget helt andet? Det er i dén ånd, at man skal læse - og det skal man - **Franks Hermetiske Garage**.

Franks Hermetiske Garage,
februar 2003
48 A4 sider, pris kr.50
oplag: 225
bestilling: fpb@tdc.dk

7.rapport: A Sleazy Cowboy Goes to Town
Det er på sin vis nemmere at anmelde **eXtase** fordi redaktør og udgiver, Nils Markvardsen aka "the Sleazy Cowboy", landets største samler af slibrige spaghetti-westerns er ny i faget og ikke skal måles på fortidens præstationer. Han er godt nok en gammel kending fra filmblade som **Absurd** og **Ultimo Mondo Franko** men ét er at skrive for andre; en større udfordring ligger i selv at udgive. Nils har kæmpet hårdt i halvandet år med at få produceret bladet (arbejdstitel: **uARTIG**) og resultatet er rigtig flot. Lækkert layoutet, lange velskrevne artikler - alt sammen meget indbydende. Okay, så der er ingen sidetal, den limede ryg kræver forsigtig omgang - og hvad med en præsentation af skribenterne, bare en enkelt linje pr. næse? Nej, nu skal jeg være sød...

Redaktøren er kendt i miljøet som begejstret Klaus Kinski-fan, så det kan ikke overraske nogen, at Kinski hyldes ganske hæmningsløst i bladet. Hans mefistofeliske kontrafej pryder forsiden, film med ham anmeldes i lange baner, såvel store kunstneriske værker som beskidte trashfilm; der er oversat et udvalg af hans digte (rablende vanvittige) og meget mere. Redaktøren bidrager selv flittigt og med varme i ordene, i sær må introduktionen **Klaus Kinski, det gale geni** fremhæves.

Men bortset fra Kinski som en slags rød tråd bladet igennem er emnerne mange og brogede. Om de er *gode* må afhænge af den individuelle læsers præferencer. (Selv skriver jeg om Orson Welles.) Personlig synes jeg, at fem sider om **Breakfast at Tiffany's** tangerer overkill (trods dejligt frække billeder af Audrey Hepburn), for ikke at tale om Thure Munkholms ni siders udmattende behandling af **Zulawski** og hans meritter, der vil være lige i overkanten for de fleste (Thure havde som det fremgår af herværende blad endda mere på hjerte om Zulawski). Nørdfaktoren er gennemgående høj, hvorimod tonen svinger frem og tilbage fra det salonfæhige, f.eks. **Tarkovskij** til det svinske så som **Guinea Pig**. Sidstnævnte artikel smykkes af nogle sære, gustne pletter - har redaktøren mon for autencitetens skyld ståt og blødt ned i printeren, eller... det som er værre... ?!?

Hvis anmelderen skal pege på et potentielt problem er det en vis signalforvirring vedrørende bladets karakter. Det ene øjeblik er vi med Nils og Aldo Sanbrell i spaghetti-land, det næste spiser vi morgenmad med Audrey Hepburn. Der er godt nok noget for enhver smag, men er der nok? Får den enkelte læser mere end en mundsmag af *sin* yndlingsret? Jeg savner også lidt mere nærvær af re-

daktøren i bladet i stedet for at blive kastet fra artikel til artikel, men det er måske bare mig...

I øvrigt opfatter jeg egentlig ikke **eXtase** som et fanzine; det er et *magasin* om film og som sådan det første herhjemme i mands minde. *Well done indeed.* At denne anmelder så kedede sig bravt over enkelte artikler få være hvad det vil - Nils har god grund til at føle sig stolt over resultatet og jeg ser allerede frem til et nummer 2.

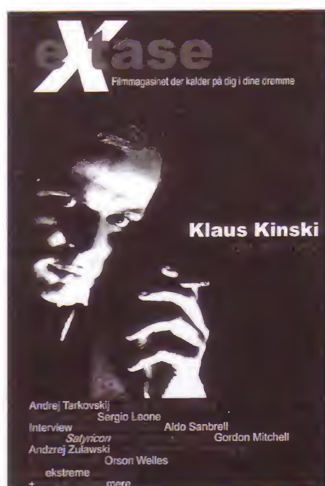
eXtase, april 2003
64 A4 sider, pris kr.50
oplag: 250
bestilling: klauskinski@ofir.dk

P.S. Redaktionen har modtaget et mail fra Nils Markvardsen, hvori han gør rede for sit blads fortræffeligheder... *Der hvor* ***eXtase*** *skiller sig ud fra mange andre filmblade,* skriver han bl.a., *er, at der ikke er omtalt een eneste film i bladet, som ikke er til at skaffe! Alt kan fåes via nettet! Der er ingen penge fingre - den film er så og så sjælden; jeg var heldig at finde en rental, som stort set ingen andre har osv. - alle har mulighed for at finde frem til de omtalte film! Dernæst har bladet en kulturel vinkel i det der omtales en udstilling (noget der er med til at sætte Kinski-reportagen i perspektiv, da Kinski-udstillingerne stadig er aktuelle) samt stilles spørgsmålstegn ved Cinematekets filmudvælgelse."*

Meeget vel, men også filmene omtalt i **Obskuriøst** kan da opstøves, om end det ligesom med de i **eXtase** anmeldte russiske bootlegs og tyske tv-prints kræver en del benarbejde.

8.rapport: Love that Lovecraft!
H.P. Lovecraft, det er noget med mugne kælderrum hvor indavlede, muterede vanskabninger gemmer sig; kosmiske kaosvæsner fra Universets urtid; alkymister som trodser Døden og krydser Dimensionerne; glemte byer, forbudte bøger, unævnelige rædsler - og en dumdristig forsker, Randolph Carter som måske kender alle svarene - uheldigvis byttede han krop med et insekt forleden.

Jeg læste første gang navnet i Ray Bradburys science fiction noveller som jeg i barndommen lånte på det lokale folkebibliotek. Det var *Stig Vendelkær-bøgerne*, Danmarks eneste (og derfor klassiske) sf-bogserie, dem med Ole Kraghs fantastiske omslag. Bradbury elsker og er stærkt inspireret af forfattere som Edgar Allan Poe, Ambrose Bierce og H.P. Lovecraft; et af hans yndlingstemaer, bedst udført i novelletten **Ildsøjlen** er en fremtid hvor de og andre "sorte" forfattere er blevet dømt til bål og udslettelse af en nypuritansk verdensorden. Ok, tænkte en 12-årig

Henrik Larsen. Poe, check. Bierce, stødt på ham i en antologi. Men *Lovecraft*? Det var mig i den alder ubegribeligt, at en forfatter ikke pr. automatik var at finde på mit bibliotek - oversat, forstås! Så fandt jeg med møje og besvær **Spøgelseshistorier fra hele verden** - den med **Rotterne i muren** (**The Rats in the Wall**) - og blev en lille smule klogere.

Ja, nu har jeg selvfølgelig for længst læst hovedparten af forfatterens output - der for resten er af beskedent omfang - og er blevet endnu klogere. Og **Rotterne** er stadig en af mine Lovecraft-favoritter, hvor han undtagelsesvis rammer den gotiske tone helt rent. Lovecraft må betegnes som acquired taste. Stilen er tung og knudret, personskildringerne blege og den overrumplende afsløring på historiens sidste side altid telegraferet længe i forvejen. Det er hans syrede kosmologi med Cthulhu, Yog-Sothoth og andre bogstavelig talt frygtindgydende guder fra rummets yderste grænser og hinsides som man husker; ruinerne af De Gamles glemte byer i al deres umulige arkitektur... når det kommer til skildringer af gotisk forfald bliver Lovecraft højst læsværdig.

Forfatterskabets indflydelse på den fantastiske genre i film, tegneserier, musik, rollespil m.v. er temaet for Thomas Winthers ny blad **Nyarlathotep** - navnet på endnu en Lovecraftsk kaosgud - som udkom i begyndelsen af maj. I modsætning til de to foregående anmeldte blade rummer det kun ganske lidt filmstof; redaktørens tilgang har primært været de trykte medier. Lovecraft-novellerne **Nyarlathotep**, **Dagon** og **Den frygtindgydende gamle mand** (**The Terrible Old Man**), oversat af Flemming Chr. Nielsen, er et kæmpe scoop - de bringes for første gang på dansk! Af andre højdepunkter bør nævnes redaktørens biografiske artikel og gennemgang af danske udgivelser, Frank Brahe om **Lovecraft i streg** dvs. tegneserierne og genoptrykket af Benni Bødkers artikel fra Bogvennen 1/97, **H.P. Lovecraft: Mellem drøm og mareridt**.

Det tykke lille blad på 84 sider er "produceret" af Frank Brahe, pænt, enkelt og læsevenligt. Jeg havde gerne set, når nu vi har at gøre med en publikation *kun* om Lovecraft, nogle regulære bibliografiske lister, i stedet for at læseren selv skal trække oplysningerne ud af teksten - og enkelte af artiklerne ville ikke tage skade af en ekstra gennemskrivning, men det er mindre indvendinger. Fans af H.P. Lovecraft vil elske bladet.

Nyarlathotep, maj 2003
84 A5 sider, pris kr.50
oplag: 200 (nummereret)
bestilling: www.hplovecraft.dk

...

Snip, snap, snude - om lidt er historien ude. Lederen er skrevet, forsiden layoutet og artiklerne gennemset, men der skulle lige være plads til et par opsamlende bemærkninger, før bladet sendes til trykkeriet. Redaktørens tidligere bebudede artikler om **The Mysterious Island of Captain Nemo**, Hammer på DVD, Alfonso Brescia, Edgar R. Burroughs m.v., hvor blev de af? Tja, nu får vi at se næste gang; nogle idéer skal lagre et stykke tid, før de kan tappes, andre var noget rævepis fra starten og røg direkte i køkkenvasken.

NYARLATHOTEP

Et dansk H. P. Lovecraft fanzine

Flere læsere spørger, hvornår **Stay Sick!** nr.4 udkommer. Redaktør Jack J. fortalte mig over telefonen forleden, at det sker indenfor de næste 14 dage - det har han ganske vist sagt længe. I **SS#4**, *når* det engang dukker op, vil du bl.a. kunne læse meget mere om forfatteren Michael Porel som "kun" optræder som menig skribent her.

Redaktøren skrev i sin ungdom sangtekster for heavy-bandet **Gefion** og blev højst uventet kontaktet af de "overlevende" medlemmer i vinters. En artikel er på vej. Mere musik: Jeg håbede til det sidste på at kunne få en anmeldelse af **Robyn Hitchcock** solo-albummet **Luxor** med i bladet - men udgivelsen trak hele tiden ud og nu er det for sent. Øv!

Frank Brahe - ud over det hele her i **Obskuriøst** - har illustreret Palle Vibes **Genfærd, grave og onde ånder** (Billesø & Baltzer 2001) og en helt ny bog af Rune T. Kidde (så ny, at den endnu ikke er udkommet?). Se også **SS#4**, når det osv. Frank lovede i øvrigt at anmelde peplum-filmene nævnt s.8 til næste nummer af **Obs**.

I sine filmanmeldelser s.19ff rejser Erwin Neutzsky-Wulff en række spørgsmål og svar følger her: Nej, den anmeldte kopi af **Tales that witness Madness** er *ikke* klippet og når Jack Hawkins i samme film dubbes af Charles Gray er det fordi han var blevet opereret for halskræft og måtte mime alle sine replikker. **The Stone Tape** er efter mange års utilgængelighed omsider blevet udsendt på engelsk VHS/DVD; sidstnævnte format inkluderer et kommentatorspor af Nigel Kneale.

Jeg må undtagelsesvis give Lars von Hegnet ret, når han s.27 foreslår Heine Sørensen som en ny *Carl Kolchak*. Heines evner ud i reporterfaget er uomtvistelige - ja, dér lod redaktøren vist en bombe springe (???!).

Jesper Moerch... de andre skribenter har fået nogle biografiske ord eller i det mindste linket til deres website med på vejen, men ham glemte jeg - om forladelse! Jesper er gammel **Inferno**-mand; layouter og fantastisk hjælpsom, når det brænder på - har ikke noget website.

Allersidste ord på falderebet: Jeg takkede i et mail 19. april Rikke Schubart for at have besvaret min henvendelse (se s.45f) og to dage senere mailede hun flg. tilbage: *Øhhh, du er velkommen til at trykke mit svar. Jeg vidste nu ikke, at det skulle trykkes, det var såmænd bare ment til dig personligt. Men jeg står da ved, hvad jeg skriver. Det gør jeg altid.*

Det gør denne redaktør også.

Bagtalen...

Cat's foot iron claw
Neuro-surgeons scream for more
At paranoia's poison door.
Twenty first century schizoid man.

Blood rack barbed wire
Politicians' funeral pyre
Innocents raped with napalm fire
Twenty first century schizoid man.

Death seed blind man's greed
Poets' starving children bleed
Nothing he's got he really needs
Twenty first century schizoid man.

King Crimson,
"21st Century Schizoid Man",
fra debutalbummet
"In the Court of the
Crimson King"
(1969).
Billedmontage:
Jesper Moerch.